

HAKK'A ADANMIŞLAR YOLU

M. Fethullah Gülen

SURETYA

HAKK'A ADANMIŞLAR YOLU

(ÇAĞ VE NESİL - 10)

M. Fethullah Gülen

Hakk'a Adanmışlar Yolu
(Çağ ve Nesil - 10)

ISBN
978-1-68236-860-2

Mart 2021

Süreyya Yayınları
http//www.sureyyayayinlari.com

İçindekiler

Takdim Yerine

Fethullah Gülen Hocaefendi, 1979 yılında yayın hayatına başlayan *Sızıntı* dergisinde –arada inkıtalar yaşansa da– 37 yıl boyunca başyazılar kaleme aldı. Onun bu yazıları dokuz farklı kitap hâlinde neşredildi. Dergi 2016 yılında AKP hükümeti tarafından haksız yere kapatılsa da *"Sızıntı"*, *"Çağlayan"*a dönüşerek yayın hayatına devam etti. Hocaefendi de ilerlemiş yaşına ve yakasını bırakmayan çeşitli hastalıklarına rağmen başyazılarını *Çağlayan*'da da devam ettirdi. Nihayet onun bu yazıları iki kapak arasında toplanarak serinin 10. kitabı hüviyetinde ve *Hakk'a Adanmışlar Yolu* adı altında okuyucuyla buluşma şansını elde etti.

Muhterem Fethullah Gülen Hocaefendi, her ay düzenli şekilde ele aldığı bu yazılarda, uzun asırlardır yaşanan toplumsal kriz ve bunalımlara dikkat çekerek yeniden derlenip toparlanmanın yol haritasını çizmeye çalıştı. Müslümanlara Kur'ân, Sünnet ve Asr-ı Saadet merkezli yeni bir dirilişin yollarını gösterdi. Kaybettikleri değerleri yeniden hatırlarına getirdi. Sinelerde yeniden İslâmî bir heyecan oluşturdu. Farklı ideoloji ve felsefelerin ağında heder olup giden modern insana, dünyevî ve uhrevî mutluluğa giden yolları gösterdi.

Hocaefendi, yazılarını mümkün mertebe mücerret (soyut) bir üslûpla kaleme alır. Şahıslardan ziyade vasıflar üzerinde durur. Aktüel meselelerle meşgul olmak yerine insanlığın

mustarip olduğu daha köklü problemleri ele alır. Devrin siyasî, içtimaî ve iktisadî olaylarına doğrudan temas etmeden, bütün zamanları ilgilendiren genel geçer ilke ve prensipler üzerinde durur. Dolayısıyla konjonktür değişse bile onun yazıları zihinleri aydınlatmaya ve insanlara yol göstermeye devam eder.

Bununla birlikte, yazıların kaleme alındığı tarih bilindiği takdirde, Hocaefendi'nin içinde yaşadığı zaman diliminde vuku bulan olayların, karşılaşılan problem ve sıkıntıların onun zihin dünyasında nasıl karşılık bulduğu ve bunlara yönelik ne tür çözüm önerileri teklif ettiği görülebilir.

Hakk'a Adanmışlar Yolu kitabında yer alan makaleler 2017-2019 yıllarına ait. Yani Türkiye'nin içtimaî, siyasî, ahlâkî, dinî ve iktisadî alanlarda iç içe krizlerden geçtiği, Hizmet gönüllülerinin hiç olmadığı kadar zulüm ve baskı gördüğü bir zaman dilimine. Bu yazıların yazıldığı günlerde, öncesinde ve sonrasında Hizmet hareketi tam bir cadı avı ve soykırıma maruz bırakıldı. Eğitim, sağlık, yayıncılık, medya, insanî yardım ve diyalog gibi alanlarda faaliyet gösteren Türkiye'deki bütün müesseseleri kapatıldı. Mensuplarının birçoğu ya hapse atıldı ya da ülkeyi terk etmek zorunda kaldı. Geri kalanlar da toplumsal izolasyona maruz bırakıldı.

Yarım asırdan beri adanmış ruhlara ilham kaynağı olan ve fikirleriyle onlara yol gösteren Fethullah Gülen Hocaefendi'nin, özellikle yaşanan bu derin krizde söyleyeceği sözler gerçekten önemliydi. Acaba o, yaşanan amansız ve imansız hâdiseleri nasıl tahlil edecek, nasıl yorumlayacak ve hiç kimsenin önünü göremediği böyle sisli ve dumanlı bir dönemde fikirlerine değer veren insanlara neler tavsiye edecekti? Şayet bu kitap böyle bir nazarla okunursa, satır aralarında bu hususlarla ilgili çok önemli izahlar ve çözüm önerileri bulunacaktır.

Hepsinden önemlisi muhterem Fethullah Gülen, bu kıymetli eserinde felâket ve musibetlerin birbirini takip ettiği ve şartların bir hayli zorlaştığı dönemlerde, Peygamber yolunun

yolcularının, Rableriyle nasıl bir münasebet içinde olmaları, hangi duygu ve düşüncelerle hâdiselere yaklaşmaları, nasıl bir duruş sergilemeleri ve hakkın yüceltilmesi adına nasıl bir strateji takip etmeleri gerektiğine dair yol işaretleri koyuyor.

Oldukça edebî ve mücerret bir üslupla kaleme alınan yazılar daha derince mütalaa edilecek olursa, zahirî yüzleri ekşi ve acı olan olayların altında yatan hikmet parıltılarına işaret edildiği, eşya ve hâdiseleri sadece mülk cihetiyle ve zahirî yüzleriyle değil, melekût cihetiyle ve bâtınî yüzleriyle de nasıl görüp okuyabileceğimizin ele alındığı görülecektir.

Kitapta yer alan pek çok makalenin isminden de anlaşılacağı üzere hiç şüphesiz eserin üzerinde durduğu ana konulardan biri nefisle yüzleşme ve muhasebedir. Allah'la münasebetinin gereği olarak meydana gelen her bir olaya hikmet ve hakikat penceresinden bakmayı âdet edinen Hocaefendi, hakka adanmış ruhlara da bunu tavsiye eder. Zalim ve mütecavizlerin yaptığını Allah'a havale ederek, mazlum ve mağdurlara, her şeyden önce kendi iç muhasebelerini yapmalarını salıklar.

Biraz daha açacak olursak, zalimin zulmü ve haksızlığı müsellem, konuya kendi açımızdan baktığımızda, konumun hakkını verememe, elde edilen başarıları nefisten bilme, Allah yolunda yapılan hizmetlerde tevhid mülâhazasını ve ihlâsı gerektiği ölçüde koruyamama, kıvamı ve metafizik gerilimi muhafaza edememe, dinin muhkematına kılı kırk yararcasına riayet edememe, vifak ve ittifakı zedeleme gibi hatalarımızın, bu zulümlerin sebepleri arasında sayılmasının mümkün olduğuna işaret eder.

Dolayısıyla da peygamber yolunun yolcularını yeniden derlenip toparlanmaya, tevbe ve istiğfarla Rablerine yönelmeye, yaşananları sabır ve rıza ile karşılamaya ve yaşanan olumsuzluklara takılmadan şartların elverdiği ölçüde hizmetlerine devam etmeye davet ve teşvik eder. Onlara şu tavsiyeyi

yapar: *"'Bu da geçer!' deyip, zift neşriyat taraftarlarının deyip-ettiklerine kulak asmadan, gönlümüzdeki gül bahçeleriyle çevreyi ıtriyat çarşısına çevirerek burcu burcu gül kokularıyla herkesi mest ve sermest etmeliyiz."* (s. 133)

Özellikle "Acıyorum", "Paranoya" ve "İç Çürüme ve Onarım Yolları" başlıklı yazılarında, yaşanan zulüm ve haksızlıklara, inhiraf ve kaymalara dikkat çekerek zalim ve mütecavizlerin ruh portresini çizer. Yönetim anlayışındaki çarpıklıklara ve bir kısım yöneticilerin nasıl bir ruh sefaletine maruz kaldıklarına dikkat çeker. Günümüzün en büyük problemlerinden biri olarak nifak hastalığı üzerinde durur. Görünen problemlerin kök sebeplerini ortaya koyar. Asıl problemin insandaki bozulma ve çürüme olduğunu, çözümün de yine insanın terbiye ve ıslah edilmesiyle mümkün olacağını ifade eder. Hâlık-mahluk münasebetinin doğru kurulmasına vurguda bulunur.

Hocaefendi, yaşanan krizden çıkma ve yeni bir diriliş yaşama adına bunların yanı sıra bir dizi çözüm teklifi sunar. Mesela sistematik düşüncenin, mahruti bakışın, bildiğimiz şeylerin bir kere daha sorgulanmasının, taklit cadısının tesirinden sıyrılmanın, kibir ve bencillik levsiyatını ayaklar altına almanın, yeni bir oluşum ve dirilişin olmazsa olmaz esasları olduğunu belirtir.

Her ne kadar yaşanan kriz ve bunalımların sebep ve çözümleri üzerinde uzun uzun dursa da, okuyucuyu ümitsizlik girdabına atmamaya da fevkalâde dikkat eder ve hep ümitleri canlı tutmaya çalışır. Mesela bir yerde şöyle der: *"Diriliş erlerindeki bu hamle ve hareket, mevsimi gelince öyle sürpriz semereler verir ki, yirmi-otuz başağa yürüyen bir tohum gibi bir tane olarak toprakla kucaklaşır, yüzbinlere 'Toprak ol, toprak!..' mesajları sunar.. ve bir taneyken yüzlerce ile çevresine tebessümler yağdırır."* (s. 146)

Sözü daha fazla uzatmayarak, kıymetli okuyucuları, müellifin zengin ve engin fikirleriyle baş başa bırakmak ve elinizde-

ki eserin, dikkatle okunmayı, satır satır mütalaa ve müzakere edilmeyi hak ettiğini hatırlatmak istiyoruz. Muhterem Fethullah Gülen Hocaefendi'ye, en zor zamanlarda dahi bizlere rehberlik yaptığı ve yol gösterdiği için en içten şükranlarımızı arz ediyor ve Cenab-ı Hak'tan kendisine sağlık, sıhhat ve afiyet ihsan etmesini niyaz ediyoruz.

Süreyya Yayınları

Bir Küsûf Daha Sona Ererken

Günümüzün insanı eşine az rastlanır şekilde kendini bir problemler sarmalı içinde buldu: Sağanak sağanak bela, musibet ve dâhiyelerin yanında, nefsanîliğe teşvik eden sebep ve saikler; millî ve manevî değerlere karşı saygısızlık; mefkûresizliğin yol açtığı nefsanîlik; süs, zinet ve debdebe düşkünlüğü; dünyaperestlik ve yaşama zevki; tûl-i emel ve tevehhüm-i ebediyet; sonra bütün bunları elde etme adına her vesilenin meşru sayılması –Makyavelizm–... gibi kalbî ve ruhî hayatı felç eden daha bir sürü kahredici emrazın yanında, korkunç bir vurdumduymazlık, insanı insanlığından utandıran aymazlık, dilsiz şeytanlık diyeceğimiz haksızlık karşısında suskunluk; bir kısım mütegallip ve zalimlerin hay-huyunu, mazlum ve mağdurların da âh u efgânını duymamazlık... Daha onlarca dâhiye ve musibet ki, tarihte emsali az görülmüştür desek mübalağa etmiş olmayız.

Dünden bugüne bütün bu iç içe inhiraflara karşı birkaç düzine, yaşamalarını yaşatma duygusuna bağlamış, o yüksek

mefkûreyle oturup-kalkan ve kalb-ruh diyen gönül eri, yaptıkları işin ve yürüdükleri yolun zorluk ve handikaplarına rağmen *"Bu can bu uğurda!.."* deyip bütün tehlikeleri göze alarak yürüdüler bu ba's-ü ba'de'l-mevt –diriliş– yolunda. Fuzûlî gibi:

"Cânımı Cânan eğer isterse minnet cânıma,
Cân nedir ki ânı kurban etmeyem Cânan'ıma.."

mülâhazasıyla pürneş'e, ümitle şahlanmış olarak ve bütün dünya ve mâfîhâyı ayaklarının altına alarak, yürümenin zorluğuna, güzergâhın güvensizliğine, engellerin amansızlığına, çarpık ve sapık kanaatlerin insafsızlığına rağmen *"Yâ Sabûr!"* deyip yürüdüler hız kesmeden peygamberler (sallallâhu alâ nebiyyinâ ve aleyhim) yolunda. Gönüllerinde kutsallarının safvet ve duruluğu, millî mefkûrelerinin haşmet ve ululuğu, hiçe saydılar karşılarına çıkan her türlü zorluğu; hâl ve temsil diliyle cihanlara duyurmak için Hakk'ı ve Hakk'ın sevdiklerini, yürüdüler *"hel min mezîd"* diyerek dört bir yana...

Bunlar Hakk'ın emir ve yasaklarına riayetin ve güzergâh tehlikelerinin zorluğunu bilerek o yola revân olmuşlardı. Yürüdükleri yolun inişli-çıkışlı ve engebeli olduğuna vâkıf idiler ama sabır iksiriyle o ağır hamûleyi hafifletip taşınır hâle getireceklerinden de emindiler. Mebdei oldukça acı ve hazmedilmez, neticesi şeker-şerbet "sabır" denen o iksirle günah ve nefsanîlik girdaplarını aşıyor; hak bilmezlerin şirretliklerini onunla yumuşatıyor; her şeyin bir vakt-i merhûnu bulunduğuna o mercekle bakıyor; hilekâr ve düzenbazların entrikalarını onunla tesirsiz hâle getiriyor; yolların uzayıp gitmesini ve bir türlü sona ermeyişini bir *"Lâ havle"* çekip onunla tabiî görmeye çalışıyor; kine, nefrete, inada, hasede kilitlenmiş mutaassıpların insanı çatlatan bağnazlıklarını onunla görmezden geliyor ve "ziya" deyip "nur" deyip yollarına devam ediyorlardı.

Diş sıkıp katlanma hususunda, olumsuz her hâl, her keyfiyet ve her duruma karşı, *"Ey iman eden emniyet ve güven in-*

sanları!.. Siz bütün bu menfi durumları sabır ve namaz istiânesi ile savmaya bakın, zira Allah sabredenlerle beraberdir!"[1] menhelü'l azbü'l-mevrûdu, onların her zaman başvurup gönül ve ruh kâseleri saldıkları her derde deva pırıl pırıl bir kaynaktı. O öyle ledünnî bir menbâ idi ki, insan onu her yudumladıkça doğar kalbine bir teveccüh-ü Rahmân; içtikçe ona verir hayat-ı câvidân ve yudumlanan damlalar, olur âdeta birer umman.

Bütün bunlara rağmen onlar, birer fani olduklarının ve güçlerinin de sınırlı olduğunun farkındaydılar. Onun için de teşebbüs ettikleri hemen her işlerinde kendi havl ve kuvvetlerinden –irfanları ölçüsünde– teberri eder ve Kudreti Sonsuz'un irade ve meşîetine sığınarak damlalarını deryaya, zerrelerini de güneşlere çeviriverirlerdi. Aslında 'yok'u 'var'a çevirmenin, hiç'i değerler üstü değerlere yükseltmenin yolu da bundan geçmektedir. Zaten Kudreti Sonsuz'un teveccüh ve tecellisi de O'na doğru yürüyenlerin kendilerinden geçmelerine bağlanmıştır. Ne hoş söyler bir hak dostu varlığa ermenin yokluktan geçtiğini:

"Sen tecelli eylemezsin perdede ben var iken,
Şart-ı izhar-ı vücudundur adîm olmak bana."

Zamanın –O'ndan koparılan zamanın– vefasızlaştığı, duyguların hezeyana dönüştüğü, kaba kuvvetin bütün bütün azgınlaştığı, peygamberler yolunda yaşamanın bir hayli zorlaştığı, yarınlarda nelerin olabileceğinin belirsizleştiği o sislidumanlı kapkara günlerde bile onlar hep mini mini kaynaklar oluşturarak, dar çerçevede de olsa, sızıntılar meydana getirdi, ümitlerimize yeni ümitler ekleme heyecanıyla oturdu-kalktı ve deryalara dönüştüklerinde tebahhur edip rahmet damlaları hâline geldiler. Bu sayede kupkuru çöller, dikenlere yenik düşmüş hâristanlar birer gülistan şeklini aldı. Ufukta hiçbir ışığın görülmediği, yolların işaretsizlikle karardığı demlerde onlar

---

1 Bakara sûresi, 2/153.

ellerindeki meşalelerle karanlıkta kalmışlara nur ve ziya oldu ve her yerde birer ışık süvarisi olarak takdirle alkışlandılar. Himmet ve gayretleri ona bağlı değildi; olan şeyler gönüllerde vüdd ve sevginin sesi-soluğu ve takdirkârların kadirşinaslığının ifadesiydi.

Eltâf-ı ilâhiye olarak, ak cihangirlerin elde edemedikleri başarılarla anılır hâle geldiler ama tevazu, mahviyet, hacalet, acz ü fakr mülâhazalarına da sadık kalarak sürekli kendilerini nefyetti ve "Nefy-i nefiy isbattır" disiplinine bağlı kaldılar. Veren O'ydu, alma bahtiyarlığı yaşayan da onlar; konuyu böyle konumlandırdı, kibir, gurur, ucb, enaniyet ve fahr ile Hazreti Sahib-i Zişan'a karşı saygısızlığa düşmeme hassasiyetiyle oturdu-kalktılar. Oturdu-kalktı, O'nun bendeleri olmanın sadakat ve samimiyetini koruma adına her vâridât ve mevhibenin çehresinde O'nun inayet, riayet ve kilâet elini görüp, iç içe bela, musibet ve handikaplara rağmen asla ye'se düşmedi, kat'iyen inkisar yaşamadı ve *"Adım güneşin doğup battığı her yere ulaşacaktır!"*[2] mesajını olmazsa olmaz bir emir, bir gaye-i hayal kabul ederek, şahlanan küheylanlar gibi dolu-dizgin yürüdüler ahsen-i takvîme mazhariyetin ufkuna doğru. Gerçi uğrunda koşturup durdukları hususlar kızgın çöl güneşi altında mesafelerle yarışma gibi bir şeydi. Ama onlar mefkûrelerinin o serinleten gölgesinde bir ilkbahar yağmuru altında yürüyor gibiydiler. Gaye-i hayalleri bu çetin yolculuğun zâdızahîresiymişçesine onları hep canlı ve metafizik gerilim içinde tutuyor, onlar da bu sayede hep hedefe doğru üveyikler gibi kanat çırpıyorlardı; Allah da bu samimi hak yolu yolcularını yollarda yüzüstü bırakmıyordu.

Vâkıa bütün selefleri gibi, bir kısım hazımsız mütemerritlerce onların da önleri kesilmek isteniyor, değişik karalama kampanyalarıyla itibarsızlaştırma densizliklerine başvuruluyor,

---

2 Bkz.: Müslim, *fiten* 19; Tirmizî, *fiten* 14; Ebû Dâvûd, *fiten* 1.

sürekli köpürüp duran haset ve kıskançlık hissiyle Allah'ın onlarla yaptırdığı müspet şeylere karşı yıkma hamleleri de eksik olmuyordu. Hatta küfrün yaptırmadığı hususlar şeytanları sevinçten şahlandıracak şekilde onlara karşı reva görülüyordu ama onlar bütün bu olumsuz hamlelere "Bu yolda yürüyenlerin kaderi" deyip, olanları *"radînâ billâhi"*[3] iksiriyle tuz-buz edip, oluşturdukları alternatif yöntemlerle hız kesmeden yürüyorlardı Hak hoşnutluğu ufkuna doğru.

Onlar yürüyor, zaman büzülüyor, zemin onların ayaklarına yüz sürme mahviyetiyle soluklanıyor. Böylece mebde'deki sızıntılar birer çağlayana dönüşüyor; ümitler, yeni ümitler ufkuyla daha bir derinleşiyor; çiseleme şeklindeki rahmet damlaları sağanak yağmurlara inkılap ediyor; kayıplar kuşağı gibi görünen atmosferde sürpriz kazanımlar yaşanıyor; zulmetler sarmalında hırıltılar duyulmaya başlıyor ve beklenmedik bir kısım ışık tayfları kırık gönüllere iç içe şehrâyinler yaşatıyor.

Selim his, selim mantık ise, dudaklarından dökülen,

"Gamı, tasayı bırak iraden canlı ise,
Bir gün kat etmiştin o aşılmazları böyle;
Ümit kaynağı olmuştun herkese,
Ve şimdi ben susuyorum, sen söyle..."

terennümüyle, işi sükût dilinde hikmete emanet ediyor ve *"Allah doğruların yardımcısıdır!"* diyor.

Çağlayan, Nisan 2017

---

3 Buhârî, *ilim* 29, *daavât* 35, *fiten* 15, *i'tisam* 3; Müslim, *sıyâm* 197, *fedâil* 136, 137.

Işık Yolcuları

Işık yolcuları hep cismaniyeti aşma gayreti içinde oldular. Tavırlarında her zaman hayvanî hislere veda azm u gayreti nümâyândı. Sürekli kalb ve gönül deyip ruh ufkunu, sır ufkunu temaşaya koşmuşlardı. Daha baştan gölgelerini arkalarına almayı başarmış ve öyle yürümeye koyulmuşlardı ışıklar kaynağına doğru. Yığınların iç içe gurbetler yaşadığı ve karanlığa yenik düşüldüğü meş'um bir dönemde, dahası toplumların takılıp yollarda kaldığı, ümitlerini yitirip hep karanlık türküleri mırıldandığı, şehrahta bile çizgi inhiraflarıyla baş dönmeleri yaşadığı en uğursuz günlerde ve iç içe handikaplarla yaka-paça olduğu demlerde, onlar hâl ve temsil diliyle, bütün yolzede yürüme özürlülerine gözleri açan, kulaklardaki pasları silen, ölü gönüllere "ba's-ü ba'de'l-mevt" vadeden güftesiz besteler sunarak, bütün yol yorgunlarına "ahsen-i takvîm"e mazhariyet hususiyet ve gereklerini anlatıyor ve onları kendilerine saygıya çağırıyorlardı.

Onlardaki bu derin hâl ve temsil büyüsüyle, zamanla, bizim biz olmamızla takılıp kaldıkları yer arasındaki uçurumlar dümdüz hâle geliyor; geçilmez gibi görülen zirveler değişip

şehraha dönüşüyor ve kandan-irinden deryalar da berrak birer çağlayan hâlini alıyordu. Kendileri durmadan yürüyüp mesafelerle yarıştıkları gibi çekip götürüyorlardı anlama özürlü gamgînleri ışık tayfları ufkuna doğru. Onlar da çamurdan, balçıktan yaratılmışlardı ama manevî pek çok değişim yaşamışçasına, içi nur, dışı nur, mahiyeti nur varlıklarla at başı kanatlanıyor ve kanatlandırıyorlardı atmosferlerine girenleri, bî kem u keyf "fenâ fillah, bekâ billah" âlemleri zirvesine.. fizikî yapıları bir adım geride, metafizikî derinlikleri fersah fersah önde, ruhanîlerin "barekâllah" nağmelerinin tınladığı ve "Yürüyün, top sizin, çevkân sizin!" dedikleri nâkâbil-i idrak sır ötesi âlemlere.

Cenâb-ı Hak, irade-i Rabbâniyesi, ekstra havli ve kuvveti, harika lütfu ve engin rahmetiyle onların tek adımlarına mil mil yakınlık mukabelesi, bir karışlık yönelmelerine tâdât edilmez teveccühleri, iktidarları çerçevesindeki vefalarına çerçeveleri aşkın eltâf-ı ilâhiyesi, sınırlı muhabbet ve aşk u iştiyaklarına bîhadd ü pâyân utûfetiyle öylesi göz görmemiş, kulak işitmemiş, tasavvur ve tahayyüllere sığmayan iltifat sağanaklarında bulunmuştur ki, onlar bu sayede hep hayret ve heyman arası gel-gitler yaşamaya durmuş ve bir daha da o atmosferden ayrılmayı hiç mi hiç düşünmemişlerdir. Nasıl düşünürler ki, gözleri ufuk ötesinde, ötelerin de ötesinde.. gönülleri hep sonsuzluk heyecanıyla çarpıp durmakta.. duyguları aşk u iştiyak neşvesiyle pür heyecan.. tabi atmosfer üstü "nâkâbil-i idrak" zirvelere açıldıkları aynı anda nefse ait bütün hususiyetleri âsâb ve hassasiyete devredip ihsas ufuklarıyla makûsen mütenasip olabildiğine bir tevazu, mahviyet, hacalet ve mehâfet hissiyle dopdolu.. bazen;

"Ger beni bu günahlarla tartarsa Hazreti Rahmân
Kırılır arsa-yı mahşerde mizan!"

der, inler; bazen de;

"Kâinatın defter-i a'mâline kıldım nazar

Nâme-i cürmüm gibi bir tâde defter görmedim!"

mülâhazalarıyla kendilerini yerden yere vururlar.

Zirveden zirveye koşan bu bahtiyar, hakikate adanmış, Hak erlerine mukabil, bir de İblis ve avenesine takılmış, şehvetin, şöhretin, debdebenin, kuvvetin, şatafatın azat kabul etmez tali'siz bendeleri vardır ki, bunlar Hakk'a kulluktan koptukları için sayılmayacak kadar putlara takılıp onların arkasından sürüklenmiş ve öteleri kaybetmenin yanında stresler, anguazlar ve paranoyalarla dünyalarını da cehenneme çevirmişlerdir. Elde ettikleri şeylerin ellerinden çıkacağı korku ve telaşıyla oturup-kalkmış, mevhum düşmanlar üreterek açık-kapalı onlarla cedelleşmeye girmiş, güç ve kuvvetlerini zulüm, haksızlık, tagallüp, tahakküm ve tasallut istikametinde tüketmiş ve lânet ile anılan cebbarlara rahmet okutturacak bir duruma düşmüşlerdir.

Tarihî tekerrürler devr-i daimi içinde, yüzlerce örneğiyle, o şatafat, saltanat, iktidar, kuvvet ve şöhret budalaları hep benzer tavırlar sergilemiş, benzer entrikalara başvurmuş, emsali komplolarla kitleleri uyutmuş ve sonunda da kendi kazdıkları kuyuya yuvarlanmışlardır. Ne hoş söyler Şeyhülislam İbn Kemâl:

"Verme nefsinin eline kazma!..

Kimsenin yolunda kuyu kazma!

Kazarsan birinin yolunda kuyu,

Gider düşersin oraya yüzü koyu..."

Dünün bütün o hodgâm, bencil, zalim gaddarları hep birbirine benzer akıbetlerle yok olup gitmişlerdir. Günümüzün olabildiğine çılgın, hezeyanla oturup-kalkan ve insaf, iz'an, hak, adalet tanımayan tiranlarının da çok yakın bir gelecekte aynı akıbete maruz kalacaklarından şüphe edilmemelidir.

Onlara karşılık istikamete müteveccih dırahşan çehreler ise, her zaman doğruyu görerek, doğru düşünerek, kendileri gibi başkalarını da Hakk'a yönlendirmeye çalışmakta; nefsine yenik düşerek şeytana takılıp onun arkasında sürüklenenlere el uzatmakta; böylelerine yol işaretlerini göstererek onları nura ve ziyaya uyarmaktadırlar. Zira hayatlarını inhiraflar içinde sürdürenleri bâtılın savlet ve tahakkümünden kurtararak hak ve adaletin ferahfeza iklimiyle buluşturmak, yaşamalarını başkalarını yaşatma duygusu ve mefkûresiyle taçlandırmak onların olmazsa olmaz şiarlarıdır.

Günler ne kadar kararsa, haftalar ne kadar abûslaşsa, aylar ne ölçüde gadirle başlayıp gadirle bitse ve sürekli olumsuz şeyler birbirini takip etse de onlar;

"Âbistan-ı safa vü kederdir leyâl hep,
Gün doğmadan meşime-i şebden neler doğar!"

mülâhazasıyla yarınlara tebessümle bakar; *"Her gecenin bir nehârı, her kışın da bir baharı vardır."*[4] diyerek yürürler gaye-i hayalleri olan o kutsal hedefe doğru. Yürürler bela ve musibetleri birer arınma kurnası görerek.. tagallübü, tahakkümü, peygamberler yolunun lazım-ı gayr-ı mufarığı bilerek.. ve ebediyete yürümenin şuuruyla dünya ve mâfîhâyı ellerinin tersiyle iterek, sonsuza ve sonsuza ait güzelliklerin nümâyân olduğu kevn ü mekan ötesine.. hem de daha şimdiden öteler mülâhazasıyla mest ü mahmur olarak.

Bin "bârekallah" bu yolun yorulmaz yolcularına!.. Yuf olsun onları bu yoldan alıkoymak isteyen yarınsız bedbahtlara!..

Çağlayan, Mayıs 2017

---

4 Bediüzzaman, *Tarihçe-i Hayat,* s. 76 (İlk Hayatı).

Hak Yoluna Adanmış Ruhlar

Kendini Hakk'ı anlatmaya adama, yaratılıştaki "ahsen-i takvîme" mazhariyetin gereği ve yapabilenler için payeler üstü bir payedir. Gizli-açık her vesile ile O'nu anlatıp sevdirmeye çalışanlar, gönül kapılarının O'na ve insanları O'na ulaştırmanın –gaye ölçüsünde– yanıltmayan vesilesi Hazreti Ruh-u Seyyid-il Enâm'a açılması için sürekli çırpınıp duranların, –kendileri farkına varsınlar varmasınlar– Mele-i A'lâ'nın sakinlerince alkışlandıkları/alkışlanacakları muhakkaktır. Nasıl olmasın ki, bu yolun yolcuları sevdirirler sevdiklerini ulaştıkları herkese, en müessir argümanları hâl ve temsil diliyle. Hep Hakk'ı soluklanır ve sevdirirler açıldıkları her yörede.. ve ererler bu sayede o ilâhî sevgiye perde perde. Söz Sultanı'nın: *"Sevdirin Allah'ı kullarına ki seviversin O da sizi!.."*[5] beyanı vird-i zebânları, hep "sohbet-i Cânan" der yürürler güneşin doğup-battığı en ulaşılmaz yerlere. Bu da damla ölçüsünde küçük bir teveccühe deryalar vüs'atinde öyle ilâhî bir mukabeledir ki, "cihan-paha" sözü bile onu ifade etmez.

---

5 et-Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr* 8/90, 91; İbn Asâkir, *Târîhu Dimaşk* 24/72.

O'nu sevdirmeye giden yol ve vesilelerin başında Hazreti Ruh-u Seyyid-il Enâm'ın vesayet ve çizgisinde olmak gelir. O'nu bilip kabullenen ve O'nun manevî atmosferine giren, "Kelâm" sıfatından gelen nur-efşan mesajları içtenleştirip hayatına hayat hâline getirdiği ölçüde bakar-körlükten kurtulur; her şeyi basiret dürbünüyle görmeye başlar. Bir yandan gözleri kâinat mescidindeki âyâtı müşahede ederken, diğer yandan da mesmuâta açık bulunan kulakları eşya ve hâdiseler mabed-i muazzamında Kur'ân-ı Mucizü'l-Beyan'ın tekvinî emirleri tekrar edip durması karşısında şevkle şahlanır. Bir şair-i şehîrin:

"Varsın Sen İlâhî yine varsın, yine varsın,
Aklımda, gönlümde, ruhumda hep varsın!.."

mülâhazalarıyla soluklanır ve imandan marifete, marifetten muhabbete, muhabbetten de aşk u iştiyak-ı likaullaha uzanan düşüncelere dalar. Varlık ve hâdiselerin paragraf, cümle ve kelimeleriyle resmedilip seslendirilen nağmeleri mırıldanmaya durur ve "Hû" der O'nu söyler, O'nu vird-i zebân eder. Bir aşk u heyecan insanı ne latif dillendirir bu hayatı:

"Bir kitab-ı âzamdır serâser kâinat,
Hangi harfi yoklasan, mânâsı hep Allah çıkar."

Bu sesi duymak, iç içe o nâmeler mecmuasını okumak ve onların ifade ettiği enginlerden engin o mânâları anlamak, gören göz, duyan kulak, değerlendirebilen mantık, engin bir merak ve ilim aşkıyla şahlanmış bir muhakeme ve idrak ister. Taklit çeperine takılmış, şekil ve suret çitlerini aşamamış mukallitlerin duyup değerlendirmesi, değerlendirip bunu içtenleştirmesi çok zor, hatta imkânsızdır. Dimağların bütün nöronlarında, kalblerin safvet ve derinliklerinde öylesi engin bir iman hissi olmayınca bu manevî anatomide marifet ziyası da bulunmaz; marifet nur ve ziyasının bulunmadığı bir gönül ve ruhta da muhabbet olmaz ve hele aşk u iştiyak-ı likaullah meltemleri hiç mi hiç duyulmaz.

Kendilerini O'nu anlatıp sevdirmeye adayanlara, O'nu sevdirip sevilme atmosferine girenlere, hayatlarını maiyyet teveccühleriyle taçlandıranlara ve sabah-akşam üslup hatasına düşmeden en gür sesleriyle O'nu dillendirenlere gelince, onlar sürekli sâlih amel maratonunda bulunurlar; "ihlâs" der inler, "ihsan" düşünür tir tir titrer, rıza mülâhazalarına dalar ufuk ötesi temaşadan temaşaya koşarlar. Sarp yokuş, derin dere, kandan irinden derya, hiçbirine takılmadan yürürler Hak teveccühüne, Hakk'a vuslata hem de dünyevî-uhrevî hiçbir beklentiye girmeden. Böyle bir ufku ihraz edenler, dünyanın sûrî debdebe ve ihtişamına takılıp kalanları derin bir üzüntüyle seyreder, içten içe inler ve sızlanırlar; takılmazlar nâdânların takıldıklarına, hamle üstüne hamle yapar ve söker atarlar kalblerinden mâsivâ muhabbet ve alâkasını!..

Onlar, *"Girdik reh-i sevdaya cünunuz, bize onur lazım değil!.."* (Seyyid Nigârî) der, hep O'nu söyler; O'nun söz konusu olmadığı en büyüleyici beyanları da israf-ı kelam sayarak sohbet-i Cânan mülâhazalarına yönelir, ruh ve sırlarının temaşa ufuklarına dalarlar. Ne var ki onlar, bunca duygu, düşünce ve mazhariyeti şart-ı âdi plânında iradeleriyle irtibatlı görseler de hakikat-i hâlde her şeyi özel bir teveccühe ve meşiet-i hâssaya vererek uğrunda ölüp ölüp dirildikleri tevhid telakkilerine de asla toz kondurmazlar. Onlara göre; iradenin çerçevesi bir hayli dar.. azm u ikdam, yeterli bir sebep değil.. cismaniyet ve hayvaniyet, hakiki insan olma yolunda ciddi birer handikap... Bütün bunlar muvacehesinde, mazhariyetleri kendilerinden bilmeyi bir çeşit şirk-i hafî sayarak her muvaffakiyet ve kazanım karşısında:

"Değildir bu bana layık bu bende
Bana bu lutf ile ihsan nedendir!.."

(M. Lütfî Efendi)

mülâhazasıyla mırıldanırlar. Her şeyi ilâhî rahmetin vüs'atine, O'nun fazlının enginliğine ve O'nun tarafından sürpriz teveccühlere vererek, *"Her şey Sen'den, Sen Ganîsin / Rabbim Sana döndüm yüzüm!"* vird-i zebânıyla koşarlar her hamle, her kıpırdanışlarıyla, on'lara-yüz'lere namütenahi karşılık mukabelesinde bulunan Sultanlar Sultanı'nın hazîratü'l-kudsüne.

Aslında, hep O'na doğru yürüyen bu kudsîler kervanı, ta baştan bütün iç âlemlerine nüfuz yollarını ağyara kapayıp hep maiyyet soluklayarak bu yola çıkmışlardı. Yol boyu da sürekli O'nu yâd edip durdu ve "Hû" mülâhazasıyla oturup kalktılar; gönül ve his dünyalarında ağyar türküsü duymak istemediler. Her sözün beraat-i istihlali O'na remz edalı olmalı ve her beyan O'nunla kafiyelendirilmeli mantığıyla söze başladı ve O'nunla beyanlarını noktaladılar. Hatta, O'nunla alâkalı olmayan beyanları, muhavereleri israf-ı kelam sayarak elden geldiğince sohbet ve meşveretlerini sohbet-i Cânan'la derinleştirip hemen her zaman,

"Keşke sevdiğimi sevse kamu halk-ı cihan,
Sohbetimiz her zaman sohbet-i Cânan olsa..."

mülâhazalarını iç heyecanlarının sesi soluğu hâline getirdiler. *"Ya leylî sözü söyle yahut hâmûş / Şayet açacaksan buna aç ağuş!"* (İlk mısra Fuzûlî'nin) deyip ağyara bütün bütün kapılarını kapadılar.

Onlar peygamberler yolunda sürekli bu mülâhazalarla soluklanıp dursunlar, tabi bu tür Hakk'a adanmış ruhlara mukabil, bir de hemen her devirde o mefkûrezede, bencil, dünyaperest, saltanat hastası, daha doğrusu insan bozması kara ruhlu, kara düşünceli avene-i şeytan da onları karalamadan hiç mi hiç geri durmadılar. Farklı tagallüp ve tahakküm yöntemleriyle onları bitirmeye çalıştı –tabi biten kendileri oldu– Hakk'ın lütfettiği, onların da temsile çalıştıkları nura, ziyaya savaş ilan ettiler. Yalan söyledi, iftira ve tezvirde bulundu ve hep aydın-

lığa gidenleri yollarından alıkoymaya çalıştı ama yaptıkları şenaat ve denaetle kendileri rezil oldular. Çünkü muhabbet ve mürüvvet yolcuları, nebiler yolunda yürüyorlardı ve Hakk'ın sıyanetindeydiler. Hakk'ın hizmet zeminine saçıp başaklar gibi bitirdiğini kimsenin bitirmeye gücü yetmeyecekti.. ve Hakk'ın yaktığı meşaleyi kimse söndüremeyecekti. Zira par par yanan o meşalenin arkasında rahmet-i Rahmân, irade-i Sübhân ve takdir-i Mennân vardı. Ne hoş söyler Ziya Paşa:

"Takdir-i Hudâ kuvve-i bâzu ile dönmez,
Bir şem'a ki Mevla yaka, üflemekle sönmez!.."

Bu itibarla da denebilir ki, aslında müfsitler bir "İbn Selûl"cülük peşindeydiler ama gayretleri boşunaydı!.. Çünkü o hak yolcularının arkasında Allah'ın inayeti vardı. O ki:

"İclâlinin ahengi her bucakta nümâyân,
Gönüllerde o tecellinin bir gölgesi var;
Bunu sezen ruh gezer her yerde O'nu arar
Ve gözünde tüllenir en tatlı hatıralar.
Her renk, her ses, her desen varlığına bir beyan..."

Yolunuz açık olsun ey Hizmet erleri ve ey ehl-i Kur'ân!..

Çağlayan, Haziran 2017

Hakk'a Adanmış Ruhlar

Semavî bir derinliğe sahiptir Hakk'a adanmış ruhlar.. sıyrılıvermişlerdir cismaniyetten.. itmişlerdir hayvaniyeti bir yana.. kalb ve ruh aynasıyla bakmaktadırlar topyekün varlığa, varlığın verâsına.. kalblerinin derinliklerinde hep O'nu duyup O'nu hissetmektedirler.. muhabbet ve aşk u iştiyakla atmaktadır nabızları.. çizgilerini koruyamama endişesiyle tir tirdir düşünceleri.. hep iki büklüm bulunurlar mehâbet mülâhazasıyla.. fersah fersah uzaktırlar dünya ve mâfîhâ irtibat ve alâkasından; dünya ve mâfîhâ ile alâkaları sırf O'nun âsârı olmaları itibarıyladır.

Onlar, oturur-kalkar sürekli marifet soluklanırlar. Hâl ve tavırları mehâfet ve mehâbet televvünlüdür. Öyle bir ilâhî ahlâk sergilerler ki, hayranlık temaşasına dalar, mele'-i a'lânın sâkinleri. Bu, onların mehâfet ve mehâbeti içtenleştirip tabiatlarının bir derinliği hâline getirmelerindendir. Esasen bu hususlardır onları "A'lâ-i ılliyyîn"dekilerle hemseviye kılan ve birer müşârun bi'l-benân ufkuna ulaştırıp fazilet âbidesi konumuna yükselten. İşte bu konudaki samimi bir soluk:

"Ne irfandır veren ahlâka yükseklik, ne vicdandır,
Fazilet hissi insanlarda Allah korkusundandır."
(M. Âkif)

Hafif bir değişiklikle, "Fazilet hissi mehâbetullahtandır" da diyebilirsiniz.

Onlardaki bu alâka ve irtibat derinliği, ihtimal nezd-i Ulûhiyette öylesine bir kıymet ifade eder ki, onlar, O'ndan gelen teveccüh esintileriyle kendilerini hep inayet ve riayet seralarında hisseder gibi sürekli itminan soluklarlar. Böyle içten yönelmelere mukabil de korur Hafîz u Hâfiz, başyüceleri koruduğu gibi, onları da.. korumuştu "sâbikûn u evvelûn"u O.. korumuştu da, Hazreti Sultan-ı Enbiyâ'ya *"Yalnız ve yalnız Allah'ın hoşnutluğunu hedefleyip sabah-akşam iç döküp Rabbine yalvaranları yanında tut, uzaklaştırma!.."*[6] ferman ederek, serasına aldıklarının O'nun gözdeleri olduklarını hatırlatmıştı...

Evet, kendini Hakk'a adayanları, ubudiyet ve ubûdetle her an ayrı bir derinlik sergileyenleri, yüzleri hep O'na müteveccih bulunanları, oturup-kalkıp içlerini O'na dökenleri, "rıza" deyip inleyenleri, O görüp gözettiği gibi, onların görülüp gözetilmelerini de ister. Nasıl istemez ki, kerem O'nun şanı, vefa da değişmez âdet-i sübhâniyesidir. Onlar da O'na teveccühün gereği iki cihanın şatafat ve debdebesine göz kapamış bahtiyarlar; sürekli muhabbetle köpürüp aşk u iştiyakla inleyip duranlardır. Onlar hayatlarını Bilal çizgisinde, Ammâr ufkunda, Habbâb ikliminde, Yâsir/Sümeyye imrentisinde, İbn Mes'ud gölgesinde sürdürüyorlarsa, Allah da, dû cihandan el yumuş bu bahtiyarlara öyle bakacaktır; zira O, "Erhamü'r-râhimîn, Ekramü'l-ekramîn ve Eşfeku'l-müşfikîn"dir. Onlar, dünya ve mâfîhâyı içlerinden söküp at-

6 En'âm sûresi, 6/52.

mışlarsa, o merhametlilerin en merhametlisi, kerimlerin en kerimi ve müşfiklerin en müşfiki de onları asla yolda bırakmayacaktır.

Vâkıa, Hakk'ın bu engin inayet ve riayeti yanında, nur çağının dünyaperest mürde gönülleri gibi, günümüzün ekâbiri de vardır. Bunlar da dünya ve mâfîhâ nedir bilmeyen Hak âşina ruhlara karşı yer yer çekememezliğe girecek, hazımsızlık gösterecek, onlara karşı akla-hayale gelmedik şenaatler irtikâp edecek; sürekli bir kısım şeytanî projelerle oturup kalkacak ve onların hemen her şeylerini gasp etme yolunda hukuk ve adaleti ayaklarının altına alarak en şeni' zulümleri işleyeceklerdir. Hizmet erleri ise, bunlara karşı, Hazreti Eyyûb sekine ve temkiniyle, *"Allah verdi, Allah aldı!"* deyip farklı güzergâhlarda yollarına devam edeceklerdir ve ediyorlar da!.. Zira onlar, bu türden şeylerle karşılaşacaklarını bilerek bu yolu seçmişlerdi. Biliyorlardı ki, şeytan ve nefs-i emmâre dürtülerine açık tezkiyesiz ruhlar, dün olduğu gibi bugün de tahribatlarına devam edecek.. insanî ve İslâmî değerleri ihya etmek isteyen diriliş erleriyle uğraşacak.. ve onların bin bir sancıyla ortaya koydukları en müspet ve olumlu şeyleri yıkmaya çalışacaklar.. dahası, farkına varmadan şeytan ve avenesinin bu gayretlerine şuursuzca yüzler-binler iştirak edecek.. Firavunlarla kirlenen tarihin mülevves sayfalarına kara kara sayfalar ilave edilecek ve tarihî tekerrür devr-i daimi bir kez daha kan olup irin olup sinelere akacak...

Evet, dün olduğu gibi bugün de, yarın da yeni yeni tiranlar ortaya çıkarak, o mel'un hedeflerine ulaşma adına Makyavelistçe her vesileyi meşru sayarak akla-hayale gelmedik yöntemlerle, lanet ile anılan cebbarlara rahmet okutturacak her mel'aneti irtikâp edeceklerdir. Edilip eylenen şeylerle iç içe problemler fasit daireleri oluşacak ve insanlık

bir kez daha firavunlar, nemrutlar dönemini yaşama mecburiyetinde kalacaktır.

Bu ürpertici tablo/tablolar dairesi karşısında "ba'sü ba'de'l-mevt" kahramanlarına düşen; her şeyi Hakk'ın ekstra ve özel teveccühüne havale ederek, İlâhî beyan mazmununa tevfikan, *"Allah, de, bırak onları, içine dalageldikleri şeylerle oyalanadursunlar."*[7] veya *"Sen onları Bana bırak!"*[8] hıfz u inayet vaat eden beyan-ı sübhânîsine "Lebbeyk!.." diyerek, kendi insanî ufuklarında yol almaları olmalıdır.

Varsın yürüsün onlar, o zikzaklı patikalarda; Hak yolunun azimli erleri, ruhlarla Hak arasındaki engelleri bertaraf ederek, tecelli otağı vicdanları O'na açmaya koşmalı ve şu birkaç asırlık yalnızlıkları sonlandırmalıdırlar. İhtimal bu sayede insanî temel hak ve hürriyetler ma'şeri vicdanın olmazsa olmazı hâline gelecek.. her yanda sevgi ve saygı meltemleri esmeye başlayacak.. toplumdaki kopuşmalar, ayrışmalar sona erecek.. ütopyalarda resmedilmeye çalışılan bir içtimaî, iktisadî, idarî yapıya gidiş yolları açılacak.. ve ülke imrenilen, güven duyulan, sımsıcak ve Cennet-âsâ bir hâl alacaktır; nevbaharlara savaş ilan eden şefkat, re'fet mahrumu kaba ruhlara rağmen Cennet-âsâ bir hâl alacaktır.

O aydınlık günlerin mustatil şafakları çoktan görülmeye başladı bile. Sıra onun dünya kamu vicdanında duyulup doğru okunmasına kalmıştır. Dünya çapında bir umumi kabul ve iz'anın görülmeye başladığı şu günlerde olup bitenler önyargısız sinelere pırıl pırıl ışık tayfları şeklinde akmakta ve yarınları olan kimselere rahat bir nefes aldırmaktadır. Bundan sonrası Hakk'a tam yönelme gayretine, yürünen yolda duraklamaya girmemeye ve hâdiseleri arka plânlarıyla okumaya kalıyor

---

7 Zuhruf sûresi, 43/83; Meâric sûresi, 70/42.
8 Kalem sûresi, 68/44.

ki, bu da ışığın bir kez daha zulmetlerin hakkından gelmesiyle noktalanması demektir. İsterseniz bu konuyu da merhum Âkif'in soluklarıyla noktalayalım:

"Doğacaktır sana vadettiği günler Hakk'ın,
Kim bilir, belki yarın belki yarından da yakın!.."

Çağlayan, Ağustos 2017

Hakk'a Adanmışlar Yolu

Bir iman ve ihsan kervanıdır bu yoldakiler.. yürümektedirler gölgelerine takılmadan güneşe bakarak.. akı ak, karayı kara görmektedirler o aydınlıkta.. düşmezler inhirafa, inkisara.. aşarlar zelle ihtimallerini ihsan projektörleriyle.. sapmazlar yolsuzların saptığı gibi.. ve yürürler dillerinde *"İhdina's-sırâta'l-müstakim!.."*[9] dileğiyle hep ötelere, ötelerin de ötesine.. yolların amansızlığına, yol kesenlerin insafsızlığına, her köşe başındaki farklı bir şeytan ağına rağmen.. dinlenmelerinde tefekkür ve tedebbür dantelaları, hareketlerinde zaman ve konjonktür girdileriyle gaye-i hayallerine doğru.

Böyle sürekli bir yolculuk ve mütemadi kanat çırpmada, herkes için sahil-i selamet ve dostlarla buluşma mülâhazasıyla hissetmezler hiç yol yorgunluğu. Sineleri yâr-ı vefadâr heyecanıyla çarparken, takılıp yollarda kalanlara, nefsanî ve cismanî arzulara yenik düşenlere el uzatmayı da ihmal etmez; miraçtan, başkalarını da o ufka ulaştırma adına geriye dönen o

---

[9] Fâtiha sûresi, 1/6.

Âbide Rehber izinde, hâl ve temsil dilinin fesahat ve talakatıyla hep O'na yürüme büyüsünden bir şeyler fısıldar ve solukları kesilesiye bir küheylan gibi koşar dururlar. Koşmalıdırlar da; zira büyük ölçüde insanlığın yolunu yitirdiği, umumi şehrahı bırakıp patikalara saptığı, mefkûresizliğin sersemliğiyle gidip sağa-sola tosladığı ve şeytanî dürtülerin tesiriyle sürekli boşa koştuğu bu kapkara günlerde onlar, "Bu can bu uğurda" deyip her yanda birer "ba'sü ba'de'l-mevt" havarisi olarak sürekli diriliş destanlarıyla gürlemelidirler/gürlediler de.

Takılıp yollarda kalan bir sürü yolzede vardı ve bunlar hâl diliyle kendilerine uzanacak bir el ve immün sistemlerini güçlendirecek bir reçete bekliyorlardı; iman, marifet, muhabbet ve aşk u iştiyak-ı likâullah muhtevalı bir reçete. Onlar da işte bunu yapma his ve heyecanıyla, yürekleri durasıya bunun için hep koşup duruyorlardı. Boşa gitmemişti bu ölesiye gayretler, binler-yüzbinler onların soluklarıyla derlenip toparlanmış ve "vira bismillah" diyerek insanî çizgiye girivermişti.. bu sayede dört bir yanda onlara karşı sevgi ve kabul meltemleri esiyor ve birbirinden çok farklı coğrafyalarda hep içten samimi bir sevgiyle karşılanıyorlardı. Üzerlerinde bir Hak teveccühü vardı ve şart-ı âdi plânında bu da onların, edip eylediklerini, kendilerinden bilmeyip Hakk'ın irade-i sübhanîyesine, takdir-i kudsîsine, lütuf ve engin rahmetinin ekstra tecellisine vermelerindendi; onlar bütün muvaffakiyetlerinin ihlâs, rıza ve aşk u iştiyak-ı likâ mülâhazalarına bir utûfet-i rahmâniye olduğuna inanıyorlardı.

Bu itibarla da onlar hep "Sen, sen" ile soluklanıyor;

"Cânan dileyen dağdağa-i câna düşer mi?!.
Can isteyen endişe-i cânana düşer mi?!.
Girdik reh-i sevdaya, cününuz,
Bize ağyâr lazım değil, bu iş şâna düşer mi?!."

(Seyyid Nigârî)

diyor; bütün bütün ağyâr mülâhazalarından sıyrılarak, dünya ve mâfîhâyı ukba mercekleriyle tahlile tâbi tutuyor ve bu yolda satılmamaya, peylenmemeye and içiyorlardı. Gayrı gözleri ne saray hülyaları yaşıyor, ne villalara takılıyor, ne de filo rüyaları görüyordu.

Vâkıa, onlar bu ölçüdeki ledünnîliklere açılırken esbaba riayeti de kulak ardı etmiyorlardı. Aksine sebeplerle münasebeti fiilî bir dua kabul ederek himmetlerini hep onlarla barışık götürmeye çalışıyorlardı. Bu sayede zahiren birbirinden farklı gibi görünen bu iki husus onlarca bir mecrada çağlayana dönüşüyor, sürekli insan idrakine mülk ve melekût adına farklı şeyler fısıldıyordu.

Ama ne acıdır ki, bu iç içe güzellikler armonisi yanında bir kısım olumsuz hırıltılar da eksik olmuyordu. Yer yer şeytan ve avenesi yangına körük çekiyor.. dört bir yanda fitne ateşlerine benzin taşıyor.. dün diriliş erleri diye alkışladığı bu insanları caniler gibi göstermeye çalışıyor.. ve onları yok etme adına kâfirin dahi yapmadığını yapmaktan geri durmuyordu. Ne var ki, bu olumsuzluklar ne bir ilkti ne de son.. misliyet çizgisinde dünden bu güne hep devam edegelmişti; bundan sonra da zaman farklılığının yeni girdileriyle devam edecekti...

Aslında insanoğlu var olduğu günden beri, dimdik yürüyenlerin yanında düşe-kalka yol alanlar; çizgisini koruma hassasiyeti içinde "sırat-ı müstakim" diyenlere mukabil çizgisiz ve kuralsız sürüm sürüm sürünenler; "ahsen-i takvîm"e mazhariyete istikamet mukabelesinde bulunanlar, hayatlarını behâim patikalarında sürdürenler; mele-i a'lânın sakinleriyle atbaşı yürüyenler, şeytana ve nefse takılıp devrilenler; "istikamet" ve "sadakat" deyip hep Hak mülâhazasıyla yaşayanlar, inhiraftan inhirafa sürüklenenler hiç eksik olmadı, bundan sonra da olmayacaktır.

Ne var ki, Cenâb-ı Hak, ihlâs, rıza ve iştiyak-ı likâ diyenleri de hiçbir dönemde bütün bütün yalnız bırakmamıştır; yer yer nebilerle hedef belirlemeleri yapmış; yoldakilerin ufkunu aydınlatmış.. zaman zaman vicdanın nuruyla onlara "bezm-i elest"i hatırlatmış.. vakit vakit de ekstra iş'arlarla cebr-i lutfîlerde bulunarak onları hep Kendine yönlendirmiştir. Evet, bütün bunlar bugüne dek hep olageldi, bundan sonra da –Hakk'ın hususi meşietiyle– olmaya devam edecektir.

Evet birkaç kez daha modern cahiliye dönemleri yaşanacak.. cihanlar gaddar zalimlerin "hay-huy"u ve mazlumların âh u efgânıyla inleyecek.. vakit vakit melek görüntüsüyle ortaya çıkan şeytanlar olacak.. Harun mesajlarıyla her yanı velveleye veren Karunlar türeyecek.. Samirî illüzyonlarıyla sürüleri arkasından sürükleyen müfsitler işbaşı edecek.. ve Hakk'a adanmış ruhlara karşılık modern Amnofisler, Sezarlar, Leninler, Hitlerler ve daha nice çağdaş tiranlar ortaya çıkacaktır; çıkacaktır ama bunlara mukabil peygamberler yolunun hasbî yolcuları da eksik olmayacaktır. Onlar sekmeden hep Hak rızası deyip inleyecek ve *"Ey milletim, Allah'a kullukta bulunun; zira O'ndan başka ilâh yoktur!"*[10] şeklindeki nebiler mesajıyla insanları değişik kulluklardan sıyrılıp Hakk'a kul olmaya çağıracaklardır; çağıracak ve kendi kurtuluşları kadar başkalarının da hakka uyanmaları adına sürekli çırpınıp duracak ve soluklarının kesileceği, kalblerinin duracağı âna kadar da bu vefalı duruşu devam ettireceklerdir.

Zira onlar, herkesi gerçek insanlığa çağırma ve gönülleri Hakk'a uyarma mülâhazasıyla yola çıkmışlardı ve biliyorlardı bu yolda yürümenin çetin olduğunu; şeytan ve avenesinin her köşe başında farklı bir komplo ile karşılarına çıkacağını ve bir kısım zayıf karakterleri ifsat edeceklerini...

---

10 A'râf sûresi, 7/59, 65, 73, 85; Hûd sûresi, 11/50, 61, 84; Mü'minûn sûresi, 23/23, 32.

Ne var ki onlar, her şeye rağmen bu peygamberler güzergâhında yürümeye kararlıydılar; zira "vira bismillah" deyip bu yola koyulduklarında, Hazreti Sahib-i Kırân'ın ifadesiyle, *"Gözümüzde ne Cennet sevdası ne de Cehennem korkusu var. İnsanları gerçek insanlığa yönlendirme adına gerektiğinde, hıllet âbidesi Hazreti İbrahim gibi ateşlere atılmaya da hazırız."*[11] demişlerdi. Hedeflerinde, hâl ve temsil diliyle hakkı bâtılın savletinden kurtarma; topyekün insanlığın birbiriyle kucaklaşmasını sağlama ve bütün gönüllerde vefa ve ittifak duygusu oluşturma onların biricik gaye-i hayalleriydi.

Bu yüce mefkûreyi gerçekleştirme yolunda yürürken ervâh-ı habîsenin de boş durmayacağını biliyorlardı. Onun için bâtıla aborde olmuş bir kısım bedbahtların, farklı yol ve yöntemlerle yolları tahrip edip muvasala köprülerini yıkma cehdine hiç mi hiç şaşırmamışlardı; şaşırmamış ve daha başkalarının mumlarını da tutuşturmaya devam etmişlerdi. O mumların söndürülemeyeceğine inançları da tamdı. Zira onun arkasında inayet ve irade-i ilâhiye vardı. Bu itibarla da onlar;

"Takdir-i Hudâ kuvve-i bâzû ile dönmez
Bir şem'a ki Mevla yaka, üflemekle sönmez!.."

(Ziya Paşa)

vird-i zebânları, yeni yeni mumlar tutuşturarak hep yürüdüler şehrah-ı enbiyada... Yolları açık olsun!..

Çağlayan, Eylül 2017

---

11 Bediüzzaman, *Tarihçe-i Hayat* s.616 (Tahliller).

Ruh Zehirlenmesi

Ruh ötelere açık insanın en derin ledünnîliğini teşkil eder. O, insanın insan olarak kalmasında ve daha ötelere, ötelerin de ötelerine açılmasında sırlı bir kanat mahiyetindedir. Evc-i kemâlât-ı insaniye, o kanadın canlılığına ve metafizik gerilimine vaat edilmiş ilâhî bir utûfettir. Onun felç olması ise insanın manevî anatomik sisteminin de felç olması demektir ki, biz buna kestirmeden "ruh zehirlenmesi" diyoruz.

Ruh zehirlenmesinin tedavisi oldukça güç, hatta bazı ahvalde âdeta imkânsızdır. Zira çok defa hissedilmez onun ağrısı-sızısı; duyulmaz bir hekime gidilme arzusu. Dolayısıyla da böyle biri kalbî ve ruhî hayat itibarıyla ölü gibidir ama varamaz farkına işin vahametinin. Dahası, iç dünyası açısından en tiksindirici deformasyonlara maruz kaldığı hâlde, şuursuzca, mevcut tahribatına yeni yeni tahribatlar ilave etme arkasında koşar durur da göremez o kapkaranlık sonucu; göremez, zira o, ruhen zehirlenmekle bir basiret körlüğü yaşamaktadır.. görülecekleri mahiyet-i nefsü'l-emriyelerine uygun göremez.. "Görüyorum!" dediklerinin de arka plânlarına akıl erdiremez. Nasıl erdirebilir ki, felç olmuştur onun idrak sistemi.. kırılmıştır

ruh anatomisinin kolu kanadı.. ve işlemez olmuştur mantığı, muhakemesi.. dolayısıyla da değerlendiremez olup bitenleri, tefrik edemez akı-karayı. Zira zehir dumura uğratmıştır ondaki idrak ve temyiz kabiliyetlerini. Öyle ki, bu hâli ile o, zehri panzehir gibi görmekte; deniz suyuyla susuzluk giderme türünden, içtikçe yanmakta ve yandıkça da içmeye devam etmektedir.

İnsan ruhunu zehirleyen faktörler sayılmayacak kadar çoktur ve bunlardan bir tanesi dahi insanı insanlığından uzaklaştıracak mahiyettedir. Bunların birkaçının birden bulunması ise, Arap'ın *"dâü'l-udâl"* dediği maraz türünden, kâbil-i iltiyam olmayan iç içe ne illetlere ne illetlere sebeptir!.. Kibir, gurur, bencillik, ucub, fahirlenme, şöhret hissi, makam tutkusu, alkışlanma ve takdir edilme arzusu, servet sevdası, nefis ve hevâ esareti, menfaat ve çıkar zaafı, sonradan bulma ve görme küstahlaştırması... gibi hususlar bunların başında gelir. Bunlara karşı açık duran biri, enaniyeti, çalımı, cakası, şımarıklığı ve kaba tavırlarıyla öyle bir şirazesizlik sergiler ki, gayrı egosantrizm çağlayanına yelken açmış böyle birine –Hak'tan ekstra bir inayet olmazsa– ne o en güvenli sahiller, ne o en müsait limanlar, ne de herkese kucak açan o şirin rıhtımlar hiçbir şey ifade etmez ve o, sürüklenir narsizm çağlayanlarıyla Nemrutların, Şeddadların, Amnofislerin... helâk olup gittikleri girdaplara doğru. Sürüklenir gider de görüp sezemez o kahreden sû-i âkıbetini ve lânet ile yâd edilen biri hâline geleceğini. Görüp sezemez zira o, ruhu zehirlenmiş, mantık ve muhakemesi meflûç bir düşünce fakiri; hayatını hayvanî ve cismanî zevklerin tesirinde sürdüren şehevât-ı nefsaniyesi güdümünde bir bohem; mal-menâl, dünya debdebe ve şatafatını hak duygusu yerine koymuş bir sapkın; geçici zevk u safaları ötelerin ebedî güzelliklerine ve Hak hoşnutluğuna tercih etmiş bir kör, bir sağır, bir kalbsiz ve hayvanî tutkularının dürtüleriyle yarınları görmeyen bir hissizdir. Bir âyet-i kerimenin mazmunu çerçevesinde böyle biri şöyle resmedilir: Büyülen-

miştir kadınlara/kızlara, yığın yığın mala, mülke, menâle; altına, gümüşe, dolara, dinara; ata, katıra ve emsaline –günümüz açısından– zırhlı lüks arabalara.. ve daha ne dünyevî debdebe ve ihtişama... Bu pes bayağı şeylerle görmez olmuştur öteler adına vaat edilen baş döndürücü güzellikleri ve Hak nezdindeki hüsn-ü âkıbeti.

Evet, insanın ruhî hayatındaki virütik alanlar böylesine cismanî ve nefsanî arzulara açık olursa, böyle birinin vicdanî hayatı için ölüm kaçınılmaz olmuştur. Mehâfet ve mehâbetullahla mamur olan bu en mühim sistem böyle felç olunca da gayrı öyle biri asla kendini doğru okuyamaz.. ahsen-i takvîme mazhariyetin ifade ettiği o engin gayeyi anlayamaz.. baş döndüren insan anatomisini, topyekün kevn ü mekânların bir fihristi gibi göremez; göremez ve varlığı böyle bir temaşa ile değerlendiremez.. eşya ve hâdiseler arasında yer ve konumunu doğru belirleyemez; hatta bazen sebepler girdabına kapılarak natüralizm türküleri mırıldanmaya durur.. bazen hiç olmayacak faraziyelerin tesirinde materyalizm şarkılarıyla soluklanır.. bazen de hakiki din ruhuna aykırı bir çeşit dindarlık kisvesine bürünerek sûrî ve şeklî Müslümanlık görüntüsü sergiler ki kanaatimce bu, diğer inhiraf ve sapmalardan daha tehlikeli ve münafıkça bir davranış biçimi aksettirmektedir. –Bu konu, üzerinde daha uzunca durulması gereken bir husustur; biz şimdilik sırf bir işaretle yetinmek istiyoruz-.

Yukarıdaki hususlardan hangisi olursa olsun, zehirlenmiş bir ruh, sürekli iç içe kalak ve ızdıraplar yaşar.. sürekli, o güne kadar elde ettiği şeylerin elinden gideceği hafakanlarıyla otur-kalkar.. mevcudu muhafaza ve ona yeni şeyler ilave etme hırsıyla tûl-i emelden tûl-i emele koşar ve yer yer tevehhüm-i ebediyet hezeyanlarına girer; bu konuda zihni olmazlara takılınca da ölüm korkusuyla soluklanmaya durur.. ve bu düşünce fasılalarının, daha doğrusu hezeyan vetirelerinin hemen hepsinde kendini çepeçevre ve iç içe zulmetlerle kuşatılmış gibi

hisseder. O, Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyan'ın resmettiği şu tablodaki bedbaht gibidir: *"Onların/onun hâli –duygu ve düşünce itibarıyla– derin bir denizde yoğun bir karanlık içinde bulunan birine benzer ki, bir yandan denizde dalga dalga üstüne, diğer yandan üstünde ürperten kopkoyu bir bulut.. öyle ki bu üst üste karanlıklar içinde o, kendi elini çıkarıp görmek istese onu dahi göremez."*[12] Evet, o genel atmosferi hep böyle görür ve elem üstüne elem kâbuslarıyla kendini cehennem gayyasında sanır.

Ruhunu mâsivâ ve mâlâyâniyât ile zehirleyip felç etmiş böyle biri, tıpkı avlanmak için ormana açılmış acemi bir avcıya benzer ki, bir yandan o "av, av" derken diğer yandan da başkası tarafından avlanma korkusuyla tir tir titrer ve bağırıp çağırarak müteselli olmaya çalışır. Aslında o çoktan his ve kaprisleri tarafından avlanmıştır ama bunun farkında değildir. Kapalıdır kapısı-penceresi fizik ötesi âlemlere. Ne mahiyet-i insaniyedeki derinliklerden bir şey anlar ne de feza-yı ıtlaktaki milyarlarca galaksinin ahenk içindeki nağmelerini duyar. O, enfüsteki pırıl pırıl parıldayan bir meşaleyi söndürdüğünden, ne o başları döndüren eşya ve hâdiselerin nizam ve şiiriyeti ne de onun arkasındaki muhit ilim, kâhir kudret ve bâhir meşîet ona bir şey ifade etmez; etmez de o bu yoklar sarmalı içinde hep hiçlik soluklanır durur. Evet o, ruhunu zehirlemekle, görme, duyma ve değerlendirme mekanizmalarını da felç etmiştir. Kur'ân-ı Mu'cizu'l-Beyan böylelerini o enfes üslubuyla şöyle resmeder: *"Kalbleri var ama idrak edilecek şeyleri idrak etmezler/edemezler; gözleri vardır fakat görmezler/göremezler; kulakları vardır ancak işitilecekleri işitmezler; bu itibarla da onlar –bir mânâda– hayvan, hatta ondan da sapkın ve sapıktırlar."*[13]

---

[12] Nûr sûresi, 24/40.
[13] A'râf sûresi, 7/179.

Dünden bugüne bu tip ve bu çizgide dünya kadar insan, daha doğrusu insan suretinde pek çok kimse gelip geçtiği gibi, bundan sonra da o şeytan figürleri hep olagelecektir. Bunlara mukabil cismaniyetini kontrol altına alan, hayvaniyetten sıyrılıp kalbî ve ruhî hayata müteveccih bulunan dırahşan çehreler de eksik olmamıştır ve olmayacaktır. Bu durumda bize düşen şey, gölgemizi arkamıza alarak ihlâs, rıza ve iştiyak-ı likâullah yolunda soluklarımız kesilesiye O'na müteveccih yürümek olmalıdır; zira teveccühün teveccühe vesileliği değişmez bir âdet-i Sübhâniyedir. Ne hoş seslendirir bu hususu Muhammed Lütfi Efendi hazretleri:

"Sen Mevlâ'yı sevende, Mevlâ seni sevmez mi?!.
Rızasına ivende rızasını vermez mi?!.

...

Sular gibi çağlasan, Eyyûb gibi ağlasan,
Ciğergâhın dağlasan, ahvâlini sormaz mı?!."

Cenâb-ı Hak, inayet-i hâssasıyla, bizleri o özel lütfuyla lütuflandırsın.

Çağlayan, Ekim 2017

Kendi Kendimizle Yüzleşme veya Muhasebe

İnsan kendini yakın takibe alamaz ve nefsini, iyiliklere açık, kötülüklere de meyyal yanlarıyla doğru okuyamazsa, sürçmelerden sıyrılamayacağı gibi, hayatını istikamet içinde sürdürmesi de çok zor hatta imkânsızdır. Bu konuda önemli hususların başında, hevâ-i nefsin dizginlenmesi gelmektedir. Nefs-i emmâre gemlenmez veya kontrol altına alınmazsa, insan "ahsen-i takvîm"e mazhariyet sorumluluğunu yerine getiremez; bir kısım menfi tavır ve davranışlardan asla sıyrılamaz ve yaratılışındaki incelerden ince esrara da nüfuz edemez. Evet, nüfuz edemez nefis ve hevâ perdede olduğu sürece. Böyle bir körlüğe düşen kimse, var oluş hakikati ve "hakikatü'l-hakâik" adına sürekli küsûflar yaşar; nefsanîliğin kararttığı atmosferden kurtulamaz; egoistçe düşüncelerinin güdümünde kahredici kaprislere takılır ve hep "ben, ben" der durur. Hele böyle birinin içinde neş'et ettiği muhit bu türlü duygulara dâyelik yapıyorsa...

Bu konuda, günümüzdeki içtimaî atmosfer oldukça sisli-dumanlı; yığınlar yaratılış gayesinden bîhaber; böyle bir ga-

yeyi dillendirenler taklit gel-gitleri içinde; deyip edilenler kalb referansı olmayan dil-dudak mırıltısı; kutsallar, dünyevîlikler hesabına kullanılan birer argüman; servet-sâmân düşkünlüğü, tûl-i emel marazı, bohemlik zaafı, bilerek dünya hayatının ebediyetlere tercih edilmesi, üzerinde durulup düşünülmeyen bir muamma...

Böyle bir atmosferde yığınlar birer mezar-ı müteharrik tâli'siz, onları bu hâle getirip güdenler de insî şeytan ve Makyavelist mürâîlerdir. Sergiledikleri tavır ve davranış itibarıyla bir yüce gaye-i hayalin ve hak mülâhazasının mümessilleri gibi göründükleri hâlde, onlar genel duygu ve düşünceleri açısından nefis ve hevânın tesirinde birer Firavun, birer Nemrut ve birer Şeddad'dırlar. *"Kul oldum, kul oldum!"* diyecekleri yerlerde firavunâne naralar atarak herkesi kendilerine kul sayma düşüncesiyle oturur kalkarlar. Uğradıkları yerlerde derviş enînleri sergiler, sofice tavırlara girer, "din", "Allah", "Peygamber" der durur ve kendilerini dinleyenleri büyülerler ama iç dünyaları itibarıyla bunlardan fersah fersah uzaktırlar. Ne hakperest oldukları beyanlarında ne de derviş gibi davranmalarında katiyen samimi değillerdir.

Bunlar birer dünyaperesttirler ve kullandıkları kutsallarla alâkalı hususlar da suiistimal edilip atılan birer argüman mahiyetindedir. Âşık Paşa'nın ifadesiyle:

"Hakiki derviş odur ki dünyayı terk eder,
Gerçek mü'min de odur ki, dünya onu terk eder."

Yoktur o dünyaperestlerde bu duygu ve mülâhazanın zerresi; bir aldatma hırıltısıdır hepsinin soluğu sesi. Böylelerini iman, İslâm ve ihsan açısından bir yere koymak çok zordur; zira bunların hemen bütünü bir anlamda birer İbn Selûl'dür. Düşünce dünyaları kirli, davranışları yapmacık, gaye-i hayalleri debdebe ve ihtişam, hedefleri de dünya ve mâfîhâdır. Dış görünüşe fevkalâde önem verir, makyajla otururkalkarlar..

yaldızlı beyanlarla çevrelerini büyülemeye çalışırlar.. levsiyatlarını gizleme mevzuunda ölür ölür dirilirler.. hep apak görünmek için türlü türlü demagojilere başvururlar.. mesâvîleri ortaya çıkınca da hemen sun'î gündemler oluşturarak irtikâplarını örtbas ediverirler.

Bilmez bunlar kalb safvetini, ruh nezahetini; şeklî, surî Müslüman görünümüyle aldatır ve sürüklerler arkalarından şuursuz kalabalıkları.. hep birer hak eri ve diriliş kahramanı olduklarından dem vurur dururlar ama ne hakk u hakikatle bir münasebetleri vardır, ne de diriliş adına bir gayretleri.. çirkâptır duyguları ve düşünceleri; bilmezler kalbî-ruhî nezafet ve tahareti.. iç ve dış bütünlüğünün esas olduğunu.. nefis ve hevâ güdümünden sıyrılarak Allah'a hâlis kul olmayı. Vicdan mekanizması itibarıyla düşe-kalkadır azm u iradeleri.. taklit eksenli ve yapmacık kulluklarıyla aldatıcıdır her hâlleri. Abdest alır gibi görünür, namaz kılacakmış gibi ön safa yürürler ama her şeyleriyle göz boyamacadır tavırları.. kandırmacadır Hak karşısında kıyamları, kuudları.. bilmezler Allah tarafından görülüyor olmayı.. zihin ve ruh kirliliğiyle kirletirler miraç güzergâhında bulunmayı.. arındıramamışlardır görünme ve bilinme levsiyâtından iç dünyalarını. Oysaki kulluk ve mü'minin miracı namaz böyle bir arınmayla namaz olur. Ne hoş söyler İsmail Hakkı Bursevî:

"Pâk ve tâhir eyle çirkâb-ı hevâdan nefsini,
Yalnız el-yüz yıkamayı sanma taharetten garaz!.."

Nefis ve hevânın farklı renk ve desendeki aldatıcı oyunlarından sıyrılamayan bu bedbahtlar, sabahları bir türlü, akşamları da başka bir türlü yaşamaktan kurtulamazlar.. düşünemezler yarınları, daha ötelerini ve iğneden ipliğe bir hesap gününü.. حَاسِبُوا أَنْفُسَكُمْ قَبْلَ أَنْ تُحَاسَبُوا *"Hesaba çekin nefsinizi ve yüzleşin kendinizle, O ma'dele-i ulyâda*

hesaba çekilmeden evvel."[14] *(Hazreti Ömer radıyallahu anh)* mülâhazasına kapalıdır vicdanları.. gerçek insan olma ufkuna yürümenin bu yoldan geçtiğinin farkında değillerdir; farkında değillerdir ancak böyle bir metafizik gerilimle nefis ve hevânın gemlenip beşerî garîzaların, hayvanî hislerin ve şehevani duyguların üstesinden gelineceğinin.

Ne var ki, kendini nâma-nişâna, şöhret ü şâna, makama-mansıba, zevk u safâya, takdire-alkışa kaptırmakla zehirlenmiş bu ruhlar, böyle bir girdaba yelken açtıklarının da farkına varamazlar. Bilemez bunlar hakiki imanı, İslâm'ı, ihsanı ve duyamazlar hakiki insan olmadaki enginliği. Nasıl duyabilirler ki, bunlar hem kalbleri ve kafalarıyla hem de göz ve kulaklarıyla tamamen bu dünyaya hasr-ı himmet etmiş bir kısım yarını olmayan bedbahtlardır. Oysaki bugüne ve faniyât u zailâta göz ucuyla bakmaya mukabil, yarınlara ve daha ötelere bütün ihsas ve ihtisas sistemlerimizle yönelmez ve yönelemezsek "ahsen-i takvîm"e mazhariyetimize saygısızlık yapmış ve Allah'a karşı da nankörlükte bulunmuş olma durumuna düşmemiz söz konusudur.

Ama ne dersek diyelim, Hak'la hemhâl olmayan ruhların şeytanî ve nefsanî şerarelere takılmaları kaçınılmazdır. İmam Şafiî, *"Sen kendini hakla meşgul etmezsen, bâtıl şeyler ruhunu sarar ve seni hep meşgul eder."* der ki, vicdanlarımıza emanet önemli bir reçete mahiyetindedir.

***

İnsanın kendiyle yüzleşmesi ve hayatını hep حَاسِبُوا أَنْفُسَكُمْ قَبْلَ أَنْ تُحَاسَبُوا çizgisinde sürdürmesi nefis ve hevâya karşı kararlı duruşa ve mutlak sonsuzluğun O'na ait olduğu

---

[14] Tirmizî, *kıyâmet* 25; İbnü'l-Mübârek, *ez-Zühd* 1/103; İbn Ebî Şeybe, *el-Musannef* 7/96.

iz'anıyla kendini sıfırlamasına bağlıdır. Aslında Sonsuz'a karşı âciz, fakir, muhtaç ve her şeyi O'ndan birer emanet olan insana düşen de budur. Aksine, "ben" deyip oturup-kalkana hakkı-hakikati görüp duyma menfezleri bütün bütün kapanır; dört bir yan zindana döner ve kapkaranlık bir hâl alır. Ne hoş dillendirir bu hususu bir kalb ve ruh insanı:

"Sen tecelli eylemezsin perdede ben var iken,
Şart-ı izhar-ı vücudundur adîm olmak bana."

(Gavsî)

Evet, istiğrak ve heymân hâlinde bile olsa, "ben" diyene bütün verâların kapıları kapanır; yukarıdan aşağıya şefkat tokatları inip kalkmaya başlar.. ve Sonsuz karşısında kendini sıfırlamaya gitmeyen böyle tali'sizler cebrî sıfırlanmaya tâbi tutulurlar. Evet, *"Nefy-i nefy ispattır."*, *"Yok yok olsa var olur."*disiplinleri açısından, acz ü fakr sistemine göre hareket edilmediği takdirde, farkına varmadan insan bir yokluk çağlayanına kapılır gider de bir daha geriye dönemez.

Hakk'a kulluk mülâhazasıyla, insanın konumu da işte bundan ibarettir. O, vicdanında hiçliğini duyup hissettiği ölçüde marifet, muhabbet ve zevk-i ruhanî ufkuna açılmış olur ve Hakk'ın mücellâ bir aynası hâline gelir. Aksine, enaniyetle köpürüp, gurur ve kibirle gümleyedurunca da iç içe küsûflar yaşar ve şeytanın mel'abesi hâline gelir. Böylesi kahredici bir duruma düşmemek için daha baştan geçilecek şeylerden geçilmeli ve seçilecek şeyler de Hak disiplinlerine göre isabetli seçilmelidir ki insan uzak yakın yarınlar itibarıyla âh u vâha düşmesin. İbrahim Hakkı hazretleri bu hususu şöyle noktalar:

"Az ye, az uyu, az iç!..
Ten mezbelesinden vazgeç!..
Dil gülşenine göç!..
Mevlâ görelim neyler,
Neylerse güzel eyler."

Emir Buhârî ise:

"Der tarîk-i Nakşibendî lâzım âmed çâr terk:
Terk-i dünya, terk-i ukba, terk-i hestî, terk-i terk."

der; nefse bakan yönüyle dünyayı da, ukbayı da, kendini de ve terk mülâhazasını da kafadan silip atarak O'na teveccühü salıklar.

Onun bu oldukça çetin güzergâh disiplinlerine mukabil, yaşadığı çağa göre asrın sözcüsü, acz ü fakr, şevk u şükür, tefekkür ve şefkat düsturlarını nazara verir;

"Der tarîk-i acz-mendî, lâzım âmed çâr çîz
Fakr-ı mutlak, acz-i mutlak, şükr-ü mutlak, şevk-i mutlak, ey aziz!"

diyerek konuyu teshîl edici bir kısım esaslarla dillendirir.

"Kadd-i yâre kimisi ar'ar demiş, kimi elif,
Cümlenin maksûdu bir amma rivayet muhtelif."
(Muhibbî)

fehvasınca, kendimizi doğru okumaya, kendimizle yüzleşmeye ve Hak karşısında konumumuzu belirlemeye matuf söylenmiş her söz, lâl ü güher bir beyandır. Bu beyanlarladır ki kalb, hayatını ihsan mülâhazalarına bağlı sürdürür ve nurlanır.. insan, Hak karşısında konumuyla mütenasip durumunu korumuş olur.. bu yolda sık sık kendini analizlere tâbi tutar.. kirli ve nurlu yanlarıyla kendini doğru okur.. isten-pastan arınma ameliyeleriyle oturur-kalkar.. üzerine yoğunlaştığı bu tür hamle ve aksiyonlarla başkalarının isini-pasını görmez, görse de onlarla meşgul olmaz. Yerinde Niyazî-i Mısrî gibi:

"Bir ticaret yapmadım, nakd-i ömrüm oldu heba,
Yola geldim, lakin göçmüş cümle kervan bîhaber;
Ağlayıp, nâlân edip, düştüm yola tenha, garip,
Dîde giryan, sine püryan, akıl hayran, bîhaber."

der, inler. Yerinde Leyla Hanım içtenliğiyle,

"Hevâ-i nefsime uydum pek çok günah ettim,
Huzura hangi yüzle varayım ya Resûlallah!..

sözleriyle kendini yerden yere vurur ve sızlar. Yerinde Alvar İmamı M. Lütfî Efendi derinliğiyle,

"Ne ilmim var ne a'mâlim
Ne hayr u tâate kaldı mecâlim,
Garîk-i isyanım, çoktur vebâlim
Acep rûz-i cezâda n'ola hâlim."

inkisarıyla içini döker ve sızlanır.

Ve bu konuda حَاسِبُوا أَنْفُسَكُمْ mülâhazasıyla iç döküp sızlamış daha niceleri...

Biz şimdilik tevbeden inâbeye, inâbeden evbeye koşup duran bu âbide şahsiyetlerle konuyu noktalayarak, حَسَنَاتُ الأَبْرَارِ سَيِّئَاتُ الْمُقَرَّبِينَ[15] hâliyle hâllenmiş erbab-ı kemâlin hâlini temaşaya yönelmek istiyoruz. Tevfik Allah'tan!..

Çağlayan, Kasım-Aralık 2017

[15] Aclûnî, *Keşfü'l-hafâ,* 1/428.

İstikamet Âbideleri

Bunlar bakışlarında bütüncüllerdir; doğru görür, doğru düşünür ve her hamlelerini hak mülâhazasına bağlarlar. Nefis ve mâverâ-i tabiat arasındaki gel-gitleri hep bu temel espri etrafında cereyan eder. Onlar yerinde irade ve şuur merceğini kendi iç dünyalarını temaşaya yönlendirir ve fıtrat-ı asliyelerini kontrole koyulur; ardından da hemen onu ötelere ve ötelerin de ötesine tevcih ederek Yaratan'a iç döker, arz-ı hâlde bulunur, ahd ü peymân yenilemesine girer ve yerlere yüz sürmeye dururlar. Farkındadırlar "âyine-i samedâniye" olduklarının, bütün kevn ü mekânlara bir fihrist olarak yaratıldıklarının.

Bu engin mülâhazayla, böyleleri hemen her zaman yaratılış gayesine uygun hareket etmek için çırpınır.. sık sık iç dünyalarını gözden geçirir.. kendileriyle yüzleşir.. mülâhaza kirlenmelerine karşı uyanık davranır.. kalb kararmalarına ve ruh paslanmalarına meydan vermeme hassasiyetiyle oturur-kalkar.. çok defa "Onları kirlettim!" endişesiyle, arınma adına Hakk'a teveccüh kurnalarına koşar.. ve sürekli "ahsen-i takvîm"e mazhariyetin hakkını tam veremediği düşüncesiyle sızlanır dururlar.

Böyleleri, değil bu olumsuz şeylere tahayyül dünyalarında dahi kapı aralama, en küçük bir rüya kirliliği, tasavvur isi-pası, durağanlık sisi-dumanı karşısında bile tir tir titrer, yeni yeni teveccüh vesileleri aramaya koyulur.. ve her zaman elleri rahmet ve mağfiret kapısının tokmağında ruhanilerle atbaşı bir hayat sürdürürler.

Onlar birer kurbet eri, vuslat sevdalısı iseler, böyle yanıp tutuşanların yolu da aşk u iştiyak-ı likaullah güzergâhı olmalıdır. Evet, kendi uzaklıklarını aşıp o en yakınlardan yakın Zât'ın "bî kem u keyf" maiyyetine erme helezonu da bu olsa gerek!.. Erilecek ufka erenler böyle bir azm u ikdamla ermişlerdir; heva ve heveslerinin ağına takılıp kalanlar ise takılıp yollarda kalmışlardır.

Dünden bugüne gölgesini arkasına alıp sürekli güneşe müteveccih yürüyenler hemen her zaman çok farklı bir derinlikte kendileriyle mütemadiyen yüzleşmiş; kalb ve ruhlarında, tasavvur ve tahayyüllerinde var gördükleri veya var farz ettikleri kayma endişeleriyle tir tir titremiş; his, heyecan ve endişeleri dillerine emanet sürekli inleyip durmuş ve en içten "Ya Rab!" deyip sızlanmışlardır. Kamer-i Münir ve mutlak mânâdaki o İnsan-ı Kâmil'den çevresinde hâlelenen yıldızlara kadar hemen hepsi maiyyete uzanan peygamberler güzergâhının ayrılmaz yolcuları olmuş ve arkadan gelenlere yanıltmayan birer rehber tavrı sergilemişlerdir. Yolları açık olsun ve Cenâb-ı Erhamü'r-Rahimîn bizleri de o yolun yolcularından eylesin!..

Şimdi isterseniz bu nurani yolculuğun biricik pişdârı, gelmiş-geçmiş bütün kudsîlerin seçkinlerden seçkin müşârun bi'l-benânı olan Rehnümâ ile, O'na bakıp kendimizle yüzleşme kapısını –tabi işin hakikatinin deryada damlası ölçüsünde olduğu kaydıyla– aralamaya çalışalım.

Akrabü'l-mukarrabîn olan Hazreti Ruh-u Seyyidi'l-Enâm (sallallâhu aleyhi ve sellem), o engin ruh hâleti, temkin tavrı

ve arkasındakilere rehberlik mülâhazasıyla, sabahı ayrı bir teyakkuz faslı, akşamı ayrı bir teveccüh demi, içini Allah'a döker ve *"Allahım, Seni her türlü noksanlıklardan tenzih ederim.* – Günah onun rüyalarına bile misafir olmamıştır– *günahlarımı bağışlamanı diler ve rahmetini umarım!.."*[16] der; takipçilerine kendilerini kontrol yolunu gösterir ve baş döndüren bir tevazu ve mahviyet tavrı sergilerdi.

Yine günün aydınlığa kaydığı aynı dakikalarda, kendilerini ölüm uykusuna salmış kalbzedelere temcid ve araftakilere tenbih edalı içten iniltileriyle rahmet kapısının tokmağına şu sızlanışlarla dokunurdu: *"Allahım, zulmetmekten, zulme uğramaktan; haddi aşmaktan, başkalarının hukukuna tecavüz etmekten, hukukuma tecavüz edilmesinden; hata işlemekten ve bağışlanmayacak günaha girmekten* –Bunlar O'nun tahayyül dünyasından bile fersah fersah uzak şeyler– *Sana sığınırım."*[17] Keşke bu iç döküşün çeyreği bizde ve bizim serkârlarımızda da bulunsaydı!..

Nübüvvetinden önce ve risaletle serfiraz kılındıktan sonra, hayat-ı seniyyelerinin hemen her safhasında, nefis ve hevasını kayd u bend altına almış olmasına rağmen, her yeni tulûu yepyeni tulûatlarla, her zaman temkin edalı lâl ü güher şu sözlerle karşılardı: *"Rabbim, beni nefsimle baş başa bırakırsan, altından kalkılmaz bir zaafa, kahreden bir ihtiyaca, belirsiz bir günah ve hataya itmiş olursun."* İçini hüşyar bir ruhun sesi-soluğu olarak bu ifadelerle dillendirdikten sonra kendine yakışan o mübarek teveccüh ve yakarışlarını şu ifadelerle noktalardı: *"Ben yalnız ve yalnız Senin rahmetine güveniyorum; günahlarımı* -Ruhum Sana kurban, hangi günahını?!.- *bağışla; zira günahları bağışlayacak yalnız Sensin, Sen!"*[18]

---

[16] Ebû Dâvûd, *edeb* 107.
[17] Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 5/191; et-Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr* 5/119.
[18] Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 5/191; *et-Taberânî,* ed-Duâ, s. 122.

İç döküşlerine devam eder; tahayyül dünyasına bile gelmeyen nefis ve şeytana karşı –bence bendelerine tenbih sadedinde- *"Allahım, nefis ve şeytanın şerrinden, şerareleriyle bana bir kötülük yapmalarından ve bir Müslümana kötülük yaptırmalarından Sana sığınırım."*[19] der ve bu içten iniltilerini dört defa tekrar buyururdu. Bu temkin üstü temkine canlar kurban; yetinmezdi bunlarla, eli rahmet ve hıfz u riayet kapısının tokmağında, *"Ey Hayy u Kayyûm olan Allahım, rahmetini vesile ederek Senden yardım diliyorum; her hâlimi ıslah buyur ve beni göz açıp kapama süresinde dahi nefsimle başbaşa bırakma!"*[20] diye niyaz ederdi. Hayatını bata-çıka götürenlerin kör gözlerine, sağır kulaklarına sokulsun!..

O, nefis ve hevaya karşı –O'ndan kilometrelerce uzak olsalar bile– o kadar duyarlı ve hassastı ki, milyonda bir ihtimalle dahi O'nun o nurefşan düşünce dünyasına gölge edememişlerdi, edemezlerdi de!.. Biz yine, "derbeder bendelerine bir ders" deyip bir adım geriye çekilerek, o Söz Sultanı'nın teveccüh ve iniltilerine bir kez daha kulak kesilelim: *"Allahım, nefsimin ve zimamları Senin elinde olan her varlığın şerrinden Sana sığınırım."* Bu ne duyarlılık ve engin bir temkin duygusudur!..

Can alıcı hasımları bile O'na ayıbın en küçüğünü dahi isnat etme küstahlığında bulunmamış, bulunamamışlardı. Hem nübüvvetten evvel hem de ondan sonra eminler emini olarak biliniyor ve öyle yâd ediliyordu. Ama O'ndaki o yükseklerden yüksek ufka bakın ki, sanki bir ayıbı varmışçasına –biz yine bunlara, "rehberin terbiyegerdelere tenbihi" diyelim- *"Allahım, bütün ayıplarımı setret ve beni bütün korku ve endişelerimden emin kıl!"*[21] der dururdu. Mehâfet ve mehâbet düşünceleri itibarıyla her zaman tir tir titreyen bir gönlü vardı ve

---

[19] Tirmizî, *daavât* 105; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 2/171.
[20] Ebû Dâvûd, *edeb* 101; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 5/42.
[21] Ebû Dâvûd, edeb 100; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 2/25.

O bu konuda arkasındakilere gerçek fazilete giden güzergâhı işaretliyordu.

Uyurken de, "O bizim gibi uyurdu" demek O'na karşı büyük bir saygısızlıktır. Zira O, *"Benim gözlerim uyur ama kalbim uyumaz"*[22] diyerek bu konuya da bir nokta koymuştu. Ne var ki bu melekler üstü mümtaz ruh, kendince o farklı uykuya yönelirken dahi ciddi bir teveccüh-ü tâmla Hakk'a yönelir ve *"Bismillah diyerek yan gelip yattım.. Allahım, günahımı yarlığa, şeytanımın sesini-soluğunu kes, nefsimle alâkalı rehini çöz, beni katında o en yüce konumdakilerin arasına koyuver!.."*[23] derdi. O dillere destan mümtaz konumuna rağmen bu iç çekişte dahi bizlere neler fısıldıyor neler...

O'nun miracı namaz kafiyeli, namazları da miraç edalıydı. O, salât unvanıyla bu yerdeki miraca yürürken bütün tavırlarında ihsan televvünleri belirir, varıp Hak karşısında el pençe divan durunca da dudaklarından, yapılacak ameliyenin "beraat-i istihlal"i nev'inden, şu mübarek sözler dökülürdü: *"Allahım, Melik'sin, Senden başka ilâh yoktur. Sen benim biricik Rabbimsin; ben ise Senin kulunum. Nefsime zulmettim; günahımı itiraf ediyorum,* -Ey Cânlar Cânı, hangi günah?!.- *bütün günahlarımı bağışla; Senden başkası onları yarlığayamaz.. beni ahlâk-ı haseneye hidayet buyur; zira ancak Sen hidayet edersin!."*[24] Bunlar, bizleri de o ufka çağırma niteliğinde şeyler; Allah bizi de o hidayet-i tâmmeye mazhar buyursun...

"Günah!" deyip inlediği husustan mağrip-maşrık arasındaki mesafeden daha uzaktı ama O, kalem ve mürekkebin sükût murakabesine dalıp yazmaz oldukları hata addettiği şeylere karşı dahi –hatalar O'nun rüyalarına bile misafir olmamış-

---

[22] Buhârî, *teheccüd* 16, *teravih* 1; Müslim, *salâtü'l-müsâfirîn* 125.
[23] Ebû Dâvûd, *edeb* 107; et-Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr* 22/298.
[24] Müslim, *salâtü'l-müsafirîn* 201; Ebû Dâvûd, *salât* 124.

tır– olabildiğine bir temkin duygusu ve ihsan ahd ü peymanı ile içini dökmüş ve inlemişti : *"Allahım, beni hatalarımdan, iki kutup arasındaki mesafe uzaklığıyla uzaklaştır. Rabbim, beni hatalarımdan, –kirleri en iyi temizleyenden kinaye– saf su, kar ve dolu (mâyi'iyle) arındırıyor gibi arındırıver."*[25] Bu ne derinlik, can içre Canım!.. Sen;

"Sultan-ı Rusül Şah-ı mümeccedsin Efendim
Biçarelere devlet-i sermedsin Efendim
Divan-ı ilâhîde serâmedsin Efendim
Menşûr-u "Le'amruk"le müeyyedsin Efendim."

(Şeyh Gâlip)

Ey ziya-i himmet ve şem'-i tâbânım, böylesi iç döküş ve sızlanışlarınla "ben" deyip bizi o nurlu yolunda kendimiz olmaya çağırıyorsan, bizler sergerdanlarımız ve serkârlarımızla o ufka veda edeli yıllar oldu. Bizler, recâ edalı tüllenen hülyalarımızla Senin yeni teveccühlerini bekliyoruz; Hak adına daha fazla bekletme!.

"Hususiyle o has hâlene baktığın gibi kıtmîre de bak,
Ve kudsî aşkınla onu da cayır cayır yak;
Kararmasın atmosferi sensizlik hüznüyle,
'O da bendendir' de ki kalmasın Senden ırak."

Namazın sidretü'l-müntehâsı sayılan أَقْرَبُ مَا يَكُونُ الْعَبْدُ مِنْ رَبِّهِ وَهُوَ سَاجِدٌ[26] fehvasınca kulun Allah'a en yakın olduğu hâlde,

"Baş ayak aynı yerde, öper alnı seccade;
İşte insanı kurbete taşıyan cadde."

sözleriyle tahşiyelendirilen ufka yönelirken ve hiç kimse karşısında eğilmeyen mübarek başını en derin bir tevazu hissiyle yerlere sürerken, bir farklı üslupla içini döker ve

---

[25] Buhârî, *ezân* 89; Müslim, *mesâcid* 147.
[26] Müslim, *salât* 215; Ebû Dâvûd, *salât* 148; Nesâî, *mevâkît* 35, *tatbîk* 78.

şöyle sızlanırdı: *"Allahım, bütün günahlarımı* -Ey لِيَغْفِرَ لَكَ اللّٰهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ[27] ile serfiraz şehinşâhım, Rabbin Sana geçmişte günah işletmedi; gelecekte günaha açılacak kapı ve pencereleri de Senin sadakat kilidinle kilitledi; söyle yüce şanın aşkına, Siz neye günah diyorsunuz!- *evet, bütün günahlarımı, küçüğünü-büyüğünü, evvelini-âhirini, açığını-gizlisini, hepsini bağışla!"*[28] Keşke bu melek soluklarını aşkın inilti ve sızlanışları, hayatlarını günah levsiyatı içinde geçirenler de anlayabilselerdi!.. Heyhat, kalbî hayata veda etmiş, ruh ufkundan habersizler bunları ne duyar ne de anlarlar.

İliklerine kadar Hakk'a kurbet ve o kurbetle zevk-i ruhaninin zirve yaptığı teşehhütte O yine kendi marifet derinliğiyle doğru orantılı inler ve gönül tellerinden kopup gelen şu sözlerle ruhunun erişilmezliğini dillendirir: *"Allahım, nefsime çok zulmettim* -bu da biz bilmezlere bir hatırlatma herhalde-*günahlarımı bağışlayacak yalnız Sensin Sen, nezd-i ulûhiyetinden hususi bir mağfiretle bağışla beni, bana merhamet buyur; şüphesiz yegâne Gafûr ve Rahîm Sensin."*[29]

Ah keşke bizler de "Rehber ve Rehnümâ nerede, biz neredeyiz?" deyip içten içe sızlanabilseydik!.. O, bizim için her zaman söz konusu olabilen, O'nun ufkundan da fersah fersah uzak bulunan bir kısım gönül karartan ahval için sızlanır ve engin bir yakarış ile duygularını şöyle seslendirirdi: *"Allahım, kalb katılığından, gafletten* -nerede onlar nerede Senin ufkun?!.- *fakr u zaruretten, küfürden, fısktan, muhalefet mülâhazasıyla birilerine düşmanlık tavrı almaktan, riyadan, süm'adan Sana sığınırım!"*[30] Bilmem ki bu teyakkuz ve temkin, baş döndüren böyle bir derinlikle, o Masum-u Mutlak'ın dışında –mele-i a'lânın sakinleri dâhil– başka biri

---

[27] Fetih sûresi, 48/2.
[28] Müslim, *salâtü'l-müsâfirîn* 201; Ebû Dâvûd, *salât* 118; Tirmizî, *daavât* 32.
[29] Buhârî, ezân 151, daavât 17, tevhîd 9; Müslim, zikr 48.
[30] İbn Hibbân, *es-Sahîh,* 3/300; el-Hâkim, *el-Müstedrek,* 1/712.

tarafından duyulmuş mudur? Ben zannetmiyorum; kimse de ihtimal veremez...

O Kamer-i Münir'in tazarru, niyaz ve yakarışları adına deryadan damla bu kadarıyla mevzuya bir noktalı virgül koyarak, "Konu bitmedi, sırada o Mâh-i Tâbân'ın hâlesi sayılan 'Mustafeyne'l-Ahyâr' var." diyor ve yanlışlarımdan ötürü Allah'tan afv u mağfiret diliyorum...

Çağlayan, Ocak 2018

Kendiyle Yüzleşmede Peygamber Ufku

Ufkumuzu aşar onların Hak'la münasebetleri.. kendileriyle yüzleşmeleri.. ve masumiyetlerine rağmen Hak kapısındaki temkin üstü temkin edalı iç çekişleri. Sığmaz mücelletlere onların o ledünnî derinlikleri.. hiss-i mehâfet ve mehâbetleri.. verâlar verâsına müteveccih yana-yakıla niyazları ve bu konudaki sûzişî nağmeleri. Bizim deryadan bir damla, mehtaptan bir zerre kırık-dökük ifadelerimizle, tâ baştan yed-i rahmetle o arındırılmışların hangi mülâhazaya binaen arınma kurnasından arınma kurnasına –istiğfar, inâbe, evbeye– koştuklarını değerlendirip dillendirmek muhal ölçüsünde zordur. Ama yine de onlara bakıp kendimize gelme adına, bir cüret de olsa bir şeyler söylemenin lüzumuna inanıyorum. Zannediyorum bu paragrafı, "Cenâb-ı Hak onların bu yüce hissiyatlarının bir damlasını da bize lütfeylesin!" dileğiyle noktalama uygun olacaktır.

Hazreti Muhammed Aleyhissalâtu Vesselâm

O silsile-i zebercette ilk gönülden iç çekiş ve sızlanış, bir zelle ile yâd edilegelen, iftar vaktini tayinde bir içtihat olmazı neticesindeydi. Hususiyle hata demiyorum, yeri gelince –inşâallah– üzerinde durulacaktır. Cenâb-ı Hakk'ın kulları hakkında kullandığı kelimeler Rab ile kulu arasında her zaman saygıyla karşılansa da, bize o "Mustafeyne'l-Ahyâr" hakkında her zaman temkin edalı düşünme ve konuşma düşer.

Bununla beraber, bu hassas konuya, sondan gelip öndekilerin de önünde bulunan sırr-ı hikmet-i âlemin keşşafı, ilmî varlığıyla evvellerden evvel, yer-gök ehlinin sertac-ı ibtihâcı olan ve âlemşümul mesajlarıyla bütün insanlığa rehnümâ bulunan.. arz u sema ehlinin iftihar tablosu, o eşi-menendi bulunmayan ve "*Sultan-ı rusül*" diye yad edilegelen.. ruhanî-cismanî varlıklar arasında, Hâlık'ının birinci derecede matmah-ı nazarı olarak bilinen.. ötelerden gelen feyiz ve nur tayflarını imana açık gönüllere ifâza eden.. bütün mülk ve melekût âlemlerinin kutb-u âzamı unvanıyla anılan.. ismet, iffet, emanet, sadakat, fetânet ve tebliğ hususiyetleri itibarıyla gelmiş geçmiş umum seçkinlerin önünde bulunan.. bir hak dostunun ifadesiyle:

"Âyinedir bu âlem her şey Hak ile kaim,
Mir'ât-ı Muhammed'den Allah görünür daim."

payesiyle serfiraz olan.. önyargısız herkes tarafından, yürüdüğü yolun semavî hususiyetleriyle ehadiyet ve samediyet hakikatlerinin biricik keşşâfı sayılan.. ve "Hakikatü'l-hakaik"ın en fasih lisanı olarak takdirler üstü takdir gören.. bütün bunlara rağmen hep tevazu ve mahviyet yolunda yürüyen.. umum gönüllere Hakk'ı duyurma adına en kutsal vuslata muvakkaten veda eden bir îsâr kahramanı.. ve melekiyeti aşkın, eşi-benzeri bulunmayan bir nadire-i fıtrat, bir âbide-i bîmisal ile "Vira bismillah!" demek istiyoruz.

Bunca fezâil ve iç derinliğine rağmen, O'nun tazarru, niyaz ve sızlanışları karşısında aklın zâhirî nazarına göre "niye, neden?" demekten kendimizi alamasak da O, Rabbiyle münasebetlerinde ubûdet yörüngesinde hep ihsan şuuruyla oturup kalkmıştı. Biz de şimdi icmalen dahi olsa, O'nunla alâkalı birkaç söz etmek istiyoruz.

Akl-ı sathî konuya safiyyullah olan Hazreti Âdem'den başlamayı öngörse de, gönlümüz sebeb-i hilkat-i âlem olması itibarıyla beraat-i istihlal nev'inden O'nunla "Vira bismillah!" deme temayülünde. Çünkü her şeyden evvel O, haricî vücut nokta-i nazarından sonradan gelse de hep öndeydi ve öncüydü. Zira peygamberlik manzumesi O'nun adına nazmedilip bestelenmişti ama O, âlemşümul misyonuyla bir kafiye gibi bu nazm-ı mukaddesin sonuna yerleştirilmiş ve bu önemli misyon O'nunla noktalanmıştı.

Evet, bir mânâda O bir ilk, diğer mânâda da sondu. Her şeyden evvel O, vücûd-u necm-i nuranîsi açısından أَوَّلُ مَا خَلَقَ اللّٰهُ نُورِي *"Allah'ın ilk yarattığı benim nurumdu."*[31] pâyesiyle serfirâzdı ve bu mânâya işareten bir gün O şöyle buyuracaktı: *"Âdem nebi beyne'l-mâi ve't-tîn iken ben peygamberdim."*[32] buyuracak ve bu ilk ve son muammasına imada bulunacaktı.

Bu açıdan biz de bu sırlı kıdeme binaen birkaç cümleyle de olsa, her an Hakk'a müteveccih bulunan o ruh-i emcedle bu silsile-i zebercede başlamak istiyoruz.

O, hayal ve rüyalarında dahi olsa hiçbir zaman hataya ve hatalara mihmandarlık yapmamıştır. Ama gel gör ki, bu Hakk'a aşina kutsal ruh, ölümün kardeşi sayılan uyuyup dinlenmeye yönelirken –Aslında O'nun uykusu da uyanık bir

---

31 Bkz.: es-Suyûtî, *el-Hâvî* 1/325; el-Halebî, *es-Sîratü'l-Halebiyye* 1/240.

32 es-Sehâvî, *el-Makâsıdü'l-hasene* s.522; Aliyyülkârî, *el-Esrâru'l-merfûa* s.271; el-Aclûnî, *Keşfü'l-hafâ* 2/173.

birini çağrıştırır mahiyettedir: Hakk'a müteveccih yaşama, en küçük kaymaları sukût etme olarak değerlendirme, hiç dinmeyen âh u vâh, basar ve basiretin sürekli O'na açılan kapı aralığında bulunması ve dilde hep Hû...

İnsanlık ruhunun rahm-ı mâderi صَلْصَالٍ كَالْفَخَّارِ *"Pişmiş çamur ve balçık"*tan[38] kainat kitabının cami bir fihristi olarak yaratılan, melâike-i kiramın kıblenüması olarak tebcil edilen, bu zîşuur kanun-i emrî ile madde birleşiminden var edilen Âdem Nebi, Hazreti Safiyyullah, bütün insanlık âleminin mükerrem ve muazzez babası.. nübüvvet silsilesinin neşv ü nemaya açık mümtaz çekirdeği.. semeredâr olmaya açık bir fidesi ve "ahsen-i takvîm"e mazhar tam bir mir'ât-ı mücellâ-i ilâhîydi. Farklı bir buuttaki bu ayine-i camia, iç ve dış donanımıyla Hazreti İlm-i muhit, Kudret-i kâhire ve İrade-i bâhire'ye mücellâ bir ayine olmanın yanında kenz-i mahfinin de bir anahtarı konumundaydı. O'nun maddî ve manevî anatomisinin doğru okunup doğru tahlillere tâbi tutulmasıyla açılacaktı erbab-ı basirete ef'âl, âsâr, esmâ, sıfât, şuûn ve Zât-ı Baht kapıları. O'nu böyle okuyup böyle değerlendiren hüşyâr vicdanlar Hakk'a doğru uzayıp giden şehrahta hiçbir yorgunluk hissetmeden hep yürüyeceklerdi, marifet, muhabbet ve zevk-i ruhanî diyerek o Mevcûd-u bîmisâl maiyyetine. Bu arada kalb menfezleri şeytanî sinyallere açık bir kısım tali'sizler de takılıp yollarda kalacaklardı ve öyle de oldu.

Bütün benî Âdem, mahiyetlerinde birer çekirdek olarak var edilen melekî ve şeytanî nüvelerle –irade şart-ı âdi– bazen melekleri imrendirecek şekilde âlâ-i illiyyîn istikametinde kanat çırpacak, bazen de esfel-i sâfilînde ârâm edeceklerdi. Bu, büyüklerde bir sürçme ve zelle mahiyetinde; kalb kapıları kısmen de olsa şeytana açık ve onun güdümündekilerde ise ciddi sukûtlar şeklinde meydana gelecekti ve geldi. Büyük-küçük bu

[38] Rahman sûresi, 55/14.

inhiraflar şimdiye kadar hep olagelmiştir; bundan sonra da bir kısım kalbzedelerde olmaya devam edecektir.

Âkif ifadesiyle, *"Onun mahiyeti meleklerden de ulvîydi; avâlim onda pinhandı, cihanlar onda matvîydi"* ama küçük bir sürçme diyeceğimiz zelle onun için de mukadderdi ki saffetini bulandırmayacak ölçüde ona çelmesi de söz konusu oldu. Ondaki bu muvakkat tekleme içtihadî olduğu için onun sevabı ikiden bire inmişti. Aslında o memnu meyveye el uzatmanın sebebi, iftar vakti sayılan bir i'lâmı tam belirleyememeydi; ama bundan dolayı Rabbi ona, bir mukarrabe edilecek şekliyle itap edecekti. Bir diğer yandan ise fark edemediği iç ihtisaslarıyla, o çok mübarek meyveler verme zeminine itilmişti. Evet, Alvar İmamı'nın ifadesiyle: *"Hakiki şecerenin hikmeti, dünyaya gele Muhammed Hazreti!"* Fakat bunları Safiyyullah'a anlatmak çok kolay değildi. Bu itibarla da o ömür boyu bu zelleyi gözünde büyüttü de büyüttü ve Rabbine muhalefet etmiş olma hissiyle sürekli inleyip durdu.

Evet, bu mukarrab sima, yıllar ve yıllar boyu öyle bir mehâfet ve mehabet ruh hâletiyle sızlanıp durdu ki, ona asla yürek dayanmazdı. O, senelerce başı önünde yaşadı; hiss-i hicapla, başını semaya kaldırmadı ve kalbinin sesi olarak sürekli *"Rabbimiz! Biz kendimize zulmettik; şayet bizi yarlıgayıp afv u keremine mazhar kılmazsan haybet ve hüsrana uğrayanlardan oluruz."*[39] dedi inledi. Bu ne engin nefisle yüzleşme ve Hak'la münasebet hassasiyeti! Bu ne derin bir temkin ve teyakkuz ruh hâleti!..

Onun bu yürek sızlamalarını dindiren, bir kısım zayıf kaynakların naklettiği şöyle bir husus da söz konusudur: O, günlerden bir gün ellerini kaldırıp *"Allahım beni Habîb-i Edîb'in Hazreti Muhammed'e (aleyhissalâtü vesselâm) bağışla!"* diye niyaz etmişti. Buna karşılık mele-i a'lâdan gelen inşirah bahş

---

[39] A'râf sûresi, 7/23.

nida: *"Sen O'nu nereden biliyorsun?"* Hazreti Safiyyullah'ın cevabı şöyle olmuştu: *"Ben Cennet'ten uzaklaştırıldığımda dönüp içinden geçtiğim kapıya baktım; üzerinde 'Lâilâhe illallah Muhammedun resûlullah' olduğunu gördüm; iki ismin yan yana olmasından O'nun, Sizin nezdinizdeki yerine hükmettim ve O'nun şefaatini vesile yaparak beni/bizi bağışlamanızı diledim."*[40] Süleyman Çelebi, *"Kâb-ı Kavseyn"* muhaveresinde bu hususu şöyle seslendirir:

"Zatıma mir'ât edindim zâtını
Bile yazdım adım ile adını."

Zaten bağışlanma konumundaydı; bu son sızlanışla da onu elde etmiş oluyordu.

Ebu'l-beşer küçük bir zelle karşısında kendiyle böyle yüzleşmiş ve hep رَبَّنَا ظَلَمْنَا deyip inlemişti. Bilmem ki bu tavır, bu temkin, bu teyakkuz bize bir şey ifade ediyor mu?!. Etmiyorsa, cismaniyetimizin altında kalıp ezilmiş birer vicdanzede olduğumuz aşikâr demektir...

Hazreti Nuh Aleyhisselâm

Peygamberler silsile-i zebercedinin mümtaz simalarından biri de Nuh Neciyyullah (aleyhisselâm) idi. Bu yüce kamet seneler ve seneler boyu soluk soluğa koştu ve kavmini hep O'na çağırdı ve O'na iman etmelerini istedi. Bu uğurda hakaretlere uğradı, tehditler aldı ama o yılmadan, sürekli "Allah" dedi durdu. Buna karşılık küfür yobazları da boş durmuyorlardı; hem onu hem de çevresindeki bir avuç insanı alay mevzuu ediyor, ondan koparmaya çalışıyorlardı. Ne var ki bütün bu olumsuzluklar onu asla yıldıramıyor ve sindiremiyordu; aksine o daha bir metafizik gerilimle peygamberlik sorumluluğunu farklı versiyonlarla daha bir kararlılık içinde anlatmaya devam ediyor

---

[40] el-Hâkim, *el-Müstedrek* 2/615.

ve rapor veriyor gibi umumi durumu da Cenâb-ı Hakk'a arz ediyordu. Kur'ân'ın değişik sûrelerinde bu hususlar üzerinde durulduğu gibi, Nûh sûre-i celilesi de icmâlen bu kutsal sergüzeştiyi gayet net olarak ortaya koymaktadır.

O her zaman sızlanan bir sesti.. sorumluluğunu yerine getirme hususunda bir beklentisizlik ve adanmışlık fedakârlığı içindeydi. O bu hissini de Kur'ân ifadesiyle şöyle dillendirirdi: وَمَٓا اَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ اَجْرٍ اِنْ اَجْرِىَ اِلَّا عَلٰى رَبِّ الْعَالَمٖينَ *"Ben bu hizmetimden ötürü sizden hiçbir ücret istemiyorum, benim ücretim Rabbü'l-âlemîn'e aittir."*[41] Böyle der, bir samimiyet ve istiğna tavrı sergilerdi ki, bu husus peygamberler yolunda olanların da olmazsa olmaz temel kuralıdır.

Evet, Hazreti Neciyyullah, o yüksek donanımını, engin ferasetini ve her nebinin hâssa-i gayr-ı müfârıkı olan fetânetini insanları Hakk'a çağrıda bir argüman olarak kullandı ve Allah teveccühünün dışında da hiçbir beklentiye girmedi; girmedi ve akla hayale gelmedik hakaretleri göğüsledi; yakışıksız tavırlar karşısında asla sarsılmadı. Aklı, dili, dudağı çevresine bir şeyler anlatmakla meşgul olduğu aynı anda kalbi de sürekli mehâfet ve mehâbet hissiyle tir tir idi. Dert yanmaların, hâl arz etmelerin bir türlü kâr etmediğini görünce de onları Allah'a havale etti, "Bulacaklarını O'ndan bulsunlar!" dedi ve Hakk'ın emriyle sefine inşa etmeye koyuldu. Ardıarkası kesilmeyen alaylar, hafife almalar bu dönemde de hep devam edip durdu.

Nihayet, gelmesi mukadder felaket gelip çattı.. her taraf gökten gelen ve yerden fışkıran sulara gark oldu.. boğulan boğulana, onun oğlu da bu boğulanlar arasındaydı. Bu durumda o, bir baba yüreğiyle *"Ya Rab! O da benim ehlimdendi ve vaadin vardı!"*[42] diyerek arz-ı hâlde bulundu;

---

41 Şuarâ sûresi, 26/109.
42 Hûd sûresi, 11/45.

ama Cenâb-ı Hak *"Ey Nuh, o senin âlinden değildi, çünkü o dürüstlük içinde bulunan biri olmamıştı; öyleyse hakkında kesin bilgin olmayan bir şeyi Benden isteme; bilmeyenlerden olmayasın diye sana nasihat ediyorum."*[43] buyurdu. Hazreti Neciyyullah kendine yakışır şekilde bir mukarreb tavrıyla *"Ya Rab! Hakkında kesin bilgim olmayan bir şeyi Senden istemekten Sana sığınırım; eğer beni affedip merhamette bulunmazsan kaybeden ehl-i hüsrandan olurum."*[44] dedi ve bir kere daha engin bir iç murakabesiyle Cenâb-ı Hakk'a niyaz ve teveccühte bulundu.

Hak kapısının sadık bendeleri ve emre itaatte teslimiyeti içtenleştirmiş âbide şahsiyetler hep böyle davranmış, içtihat hatası duygu, düşünce ve ifadelerinde tefviz soluklamış ve kendi ufukları açısından uygun düşmediğine inandıkları hareket ve davranışlardan ötürü de iki büklüm yaşamışlardır. Keşke, o yüksek mülâhaza ve kendiyle yüzleşmenin onda biri de bizde bulunsaydı!..

Zannediyorum Cenâb-ı Hak basiretimizi açsa, bize kendimizle yüzleşme duygusunu lütfetse, deyip ettiklerimizin ne kadar gerisinde olduğumuzu görecek ve iki büklüm olacağız. Ama heyhat! Kapalı kalbimizin kapıları o şuur ve idrake; kapalı da kendimizi gördüğümüz kadar görülecekleri görmüyoruz. Gel gör ki, bu arada kendimizi bir şeyler biliyor sanıyoruz. Hele öyle sananlar var ki, bilmiyorlar bilinecekleri ve biliyormuşçasına çalım çakıyor, âleme yukarıdan bakıyor, batıyor ve batırıyorlar şuursuz kitleleri. Allah, cehl-i mük'ab darlığında bocalayan bu insan bozmalarına hayvaniyetten çıkma, cismaniyetin güdümünden sıyrılma ve kalbî-ruhî hayata yönelme basireti lütfeylesin. Amin!..

---

[43] Hûd sûresi, 11/46.
[44] Hûd sûresi, 11/47.

Hazreti İbrahim Aleyhisselâm

Kendiyle yüzleşme âbidelerinden biri de hiç şüphesiz Halîlürrahmân olarak anılagelen Hazreti İbrahim (aleyhisselâm)'dır. O, yerde gökte her zaman "hullet" vasfıyla anılageldi. Öyle ki Hazreti Ruh-u Seyyidi'l-Enâm'a bu vasıf nispet edilince –biraz da tevazu ve mahviyet mülâhazasıyla– o vasfın Hazreti İbrahim'e ait olduğunu ifade buyurdu ve kendi derinliğini ortaya koydu. Vâkıa konuya belli hususlarda mercûhun râcihe tereccühü açısından da bakılabilir; fîhi nazar!..

Hulleti, varlığın Hazreti Vücûd-u Sübhânî karşısında bir gölge, bir tecelli tayfı şeklinde duyulması, bir maiyyet-i hususiyeye erme, bir enîs ü celîs olma şeklinde de anlayanlar olmuştur ki, o ufuktaki biri düşünürken O'nu düşünür; konuşurken hep O'nu dillendirir; "sevgi" ve "sevgili" derken hayal dünyasında "bî kem u keyf" O tüllenir; eşya ve hâdiselere bakınca ef'âlden âsârına yürür.. âsâr mirsadıyla esmâyı hecelemeye durur.. esmâ teleskoplarıyla sıfât-ı sübhâniyeyi temaşa merakına takılır.. sonra da "Zât-ı Baht" der ve inler. Onun nazarında bütün varlık O'nu işaretleyen, O'ndan bir name; bütün sesler ve sözler de O'nu mırıldanan birer nağmedir. Onun düşünce dünyasında eşya ve hâdiseler fasih birer lisan ve bu lisanların nağmeleri de hep "Hû"dur. Evet, bir şairimizin de ifade ettiği gibi her nesnede O'na delâlet eden ne emareler ne emareler vardır:

"Bir kitab-ı âzamdır serâser kâinat
Hangi harfi yoklasan mânâsı hep Allah çıkar."

O, o aşkın idrak ve basiretiyle sürekli bir maiyyet ve ünsiyet sermestîsi yaşar ve bir daha da o ufuktan ayrılmayı asla düşünmez.

İşte hullet yolu böyle nurefşan bir atmosferde seyahat etmektir ki, bu güzergâhın yolcularına da nispi, izafi hullet

erbabı denir. Bu evsafı kâmil mânâda ihraz eden hakiki anlamda bir 'halîl'dir. Ondaki maiyyet ve muhabbet duygusu, tevekkül ve teslimiyet hissi, yüzündeki tebessümünden bütün aza ve cevârihine kadar her hâlinde kendini hissettirir. Böyle bir halîl, kötülükleri iyilikle savar.. kaba davranışlara karşı mukabele-i bilmisil mülâhazalarına girmez.. bir meltem gibi eser, hep ihsan şuuruyla oturur kalkar.. sadece kendisini tutup destekleyenlere ve ona iyilikte bulunanlara değil, gayz ve nefretle köpürüp duranlara karşı dahi karşılık verme hakkını kullanmaz. Kullanmak bir yana en bayağı şeylerle üzerine gelmelere mukabil فَصَبْرٌ جَمِيلٌ وَاللّٰهُ الْمُسْتَعَانُ عَلٰى مَا تَصِفُونَ *"Artık bana düşen, güzelce sabretmektir. Sizin bu anlattıklarınız karşısında yardımına müracaat edilecek sadece Allah var."*[45] deyip aktif bir sabırla kaderin tecellisini beklemeye koyulur. Bunlar, hullet ruhunun olmazsa olmazlarından sayılır ki Hazreti Halîlürrahmân bu yüksek ufkun "müşârun bilbenân" bir gözdesidir.

O, *"Tevekkeltü alallah"* diyerek ateşlere atılmış.. akla-hayale gelmedik sıkıntılara katlanmış.. yurdunu-yuvasını terk ederek başka coğrafyalara hicret etmiş.. hicretini yeni muhataplar peşinden koşarak değerlendirmiş.. Ken'an ili, Mekke-i Mükerreme ve Filistin arasında gelgitleriyle âdeta bir tevhid dantelası örgülemeye çalışmış.. mü'minlerin mihrabı ve Sidretü'l-Müntehâ'nın izdüşümü Beytullah'ı, yerle bir edildikten sonra tekrar inşa ederek arkadan geleceklere armağan etmiş.. bu zirvedeki işle –Hazreti İsmail'le beraber– meşgul olurken bile kendiyle yüzleşerek ve bu yüzleşmeyi Hakk'a niyaza çevirerek, hiçbir iş yapmamış bir insan tavrıyla, *"Ey Rab! Beni de neslimi de namazı devamlı ve gereğince eda eden kullarından eyle;* –Bu ifadede edip eylediklerini nisyana gömdüğü açık– *Rabbim, duamı kabul buyur. Beni, annemi, babamı* –Bu, o babaya dua yasağı gelmeden

---

[45] Yûsuf sûresi, 12/18.

idi– *ve bütün mü'minleri hesap gününe yürürken mağfiretinle serfirâz kıl."*[46] demiş inlemiş.. büyüklüğüne ve hullet-i tâmmeye mazhariyetine bakmamış, baktırılmamış ve hep bir sıradanlık tavrı içinde bulunmuştu.

Bu engin ve zengin hususiyetlerinden ötürüdür ki Cenâb-ı Hak: *"İbrahim ve onunla beraber olanlar size birer numune-i imtisal ve örnektir. Hani onlar bir zaman kavimlerine, 'Bizim sizlerle de, Allah'tan gayrı tapageldiğiniz şeriklerinizle de işimiz yoktur!' diye haykırdılar.. ve devamla, 'Siz Allah'ın biricik ilâh olduğuna inanmadıkça sizi de ilâhlarınızı da redle, aramızdaki sevgi bağlarının kopup düşmanlığın, nefretin ortaya çıktığını ilan ediyoruz." dediler."*[47] Bundan sonra gelmesi muhtemel kötülüklere karşı da Cenâb-ı Erhamürrâhimîn'e teveccühle O'na güven ve itimatlarını şöyle dillendirdiler: *"Rabbimiz biz Sana güvenip dayandık, Sana yöneldik ve sonunda da Senin huzuruna varacağız. Ey Rabbimiz! Bizi kâfirler eliyle fitneye maruz bırakma! Affet bizi, affet ki yegâne Azîz ve Hakîm Sensin."*[48] Böyle iç döküşte bulundu, O'na güven duygularını arz etti ve O'nun hısn-i hasîn emanına sığındılar. İşte kalben inanmışların kendi kendilerini tarassut etmeleri, kendilerine bakışları ve Allah'la o içten içe münasebetleri!..

Hazreti Yakup Aleyhisselâm

Şüphesiz bu mevzuda âbide şahsiyetlerden biri de Yakup (aleyhisselâm)'dır. Kur'ân ona oldukça geniş bir yer ayırır. Memuriyetindeki derin aşkı, kılı kırk yararcasına konumunun hakkını yerine getirmesi ve sorumluluğunu içtenleştirmesi açısından bu ince insan çevresindeki mütemerritlerle misyonu icabı meşgul olurken, dört bir yanda esip duran küfür ve ilhad şerarelerini kırma cehdiyle oturur kalkar ve cedlerinden teva-

---

46 İbrahim sûresi, 14/40-41.
47 Mümtahine sûresi, 60/4.
48 Mümtahine sûresi, 60/4-5.

rüs ettiği Hak'la münasebet disiplinlerini yakın uzak herkese duyurmaya çalışır. Bu ağır sorumluluklarını nübüvvet hassasiyetiyle ifa ederken bir de evlatlarıyla farklı bir imtihana maruz kalır. Üzer bu ince ve hassas ruhu, çocuklarının Hazreti Yusuf'u çekememeleri. Baba şefkatinin yanında peygamber duyarlılığı ve ötelerle münasebeti açısından Yusuf'u, Hazreti İbrahim ve İshak emanetini taşıyabilecek biri olarak görür ve ona ekstra bir alâka gösterir. Gel gör ki, diğer evlatlar onun bu iç sezilerine muttali olamadıklarından –ihtimal henüz rüşde ermemişlerdir– bir hazımsızlık içindedirler ve sürekli onun hakkından gelme kurgularıyla kendilerini yiyip bitirmektedirler.

Nihayet bir gün, o âna kadar düşünüp durdukları şeyleri uygulamaya karar verir, Yusuf'u babalarından koparır ve yapacaklarını yaparlar. O güne kadar, peygamberlik ufkuyla hep hissedip endişelendiği ve te'vîl-i ehâdîse açık ruhuyla sezegeldiği meş'ûm hâdise bir kâbus gibi çöker üstüne; çöker ve bir yıldırım gibi çarpar o masum ve masûn insanı. Yusuf'un kayıplara karışması, evlatlarının cinayet işleyip yalan söylemeleri dilhûn eder onu; eder de engin ihtisasları sayesinde mazeret ve tesliye adına söylenenlerin hiçbiri ona inandırıcı gelmez. Ye'se düşmemiştir ve recâ hissi dipdiridir ama hâdise ağır bir inkisara sebebiyet verecek mahiyettedir.

Esbabın silinip gittiği, iç içe inkisarların ruhunu sardığı o demde, nur-u tevhid içinde sırr-ı ehadiyet tecellî etti; o da ebedî mihrabı olan Hak kapısına olağanüstü bir olağanla yöneldi. –Zaten yüzü, gözü, kulağı ve kalbi hep o kapıdaydı.– Bir "fenâfillâh" derinliğiyle içini O'na döktü, inledi ve *"Ben şu dağınıklığımı, keder ve tasamı yalnız Allah'a arz ediyorum; sizin bilmediğiniz birçok şeyi Allah'ın vahyetmesiyle biliyorum."*[49] dedi. Ciddi bir tevekkül ve teslim ruh hâleti içinde فَصَبْرٌ جَمِيلٌ ile nefeslenerek Hakk'a tefvîz-i umur edip intizar-ı subh-i rahmete saldı kendini.

---

[49] Yûsuf sûresi, 12/68.

Onun bu ölçüdeki iç muhasebesi ve Hazreti Yusuf'un istikâmet ve fetâneti, ilâhî inayete bir çağrı olmuştu: Selametle kuyudan kurtulma, nisâ taifesinin fitnesinden yüzünün akıyla sıyrılma, hapishaneyi bir medrese hâline getirme, şirazeden çıkmış bir hayli insana "Allah" deyip ruhunun ilhamlarını duyurma, te'vîl-i ehâdîs mevhibesiyle nezaret makamını ihraz etme, kötülük yapan kardeşlerine ekstra ihsanda bulunma... gibi sürpriz bir sürü hâdiseden sonra, bir rüya ile başlayan sergüzeşti gönüllere inşirah bir vuslatla noktalandı. Alvar İmamı ifadesiyle;

"Cânan ilinin bülbülünün bağı göründü,
Dost ikliminin lalesinin çağı göründü;
Yakub'a o gün Yusuf'unun kokusu erdi
Ve herkese hayat ırmağının çağı göründü."

Ve böylece o iç içe acı ve kederli günler sona erdi; sona erdi ve o sona ereceğinden de emindi. Zira o ta baştan iç dünyasıyla yüzleşerek içini Allah'a açmış inlemişti ve artık onun için çektiklerinin meyvelerini derme faslı söz konusuydu. بِقَدْرِ الْكَدِّ تُكْتَسَبُ الْمَعَالِي *"Meşakkat ile me'âlî doğru orantılıdır; çekilen sıkıntı ölçüsünde seviye elde edilir."*[50] fehvasınca üst üste sıkıntılar karşısında dişini sıkıp sabretmiş; derdini gönlündeki hemdemi olan âh u vâha bile tamamen açmamıştı.. ve artık dünyevî-uhrevî mutluluğun hâsıl ettiği şükran duygusuyla, şükürle oturup şükürle kalkıyordu.

Cenâb-ı Âdil-i Mutlak çağın mağdur ve mazlumlarını da aktif sabır helezonuyla bu ufka ulaştırsın.

Âmin!..

Hazreti Yusuf Aleyhisselâm

Hazreti Yusuf aleyhisselâm'ı babasının gölgesinde kısmen konu etmiştik. Hususi sergüzeştisi açısından o; Hakk'a tevek-

---

50 el-Münâvî, *Feyzu'l-kadîr* 4/505.

veya;

"Cânımı Cânan istemiş, vermemek olmaz ey dil!..
Ne niza eyleyelim, o ne senindir ne benim."

dercesine Cânlar Cânına yönelmek. İşte hep ebedî mihrabına müteveccih yaşamış bir kalb ve ruh insanı ve bir âbide şahsiyetin imrendiren tavrı...

Hazreti Şuayb Aleyhisselâm

Şimdi birkaç cümle ile de, ömrünü Medyen ve Eyke arasında gel-gitle geçiren Şuayb Nebi'den ve onun, kavminin ilhad u inkarı ve nizam-mizan tanımazlığı karşısındaki dik duruşu ve iç enginliğinden bahsetmek istiyoruz. Tefsirlere göre Şuayb (aleyhisselâm), Hazreti Musa'yı himaye eden ve onu kızıyla evlendiren o salih insandır. Nübüvvet gözüyle keşfeder önemli bir misyon âbidesini ve senelerce yanında tutar evladı gibi. Cenâb-ı Hak bir nebiye bir nebi namzedini emanet eder, o da bu emanetullahı seve seve bağrına basar.

Umum nebiler gibi Şuayb (aleyhisselâm) da her şeyden evvel insanları Allah'a iman etmeye çağırıyor; bir de bu önemli misyonun yanında içtimaî ve iktisadî spekülasyonlarla mücadele ediyor, vahyin nur ve ziyası altında Allah'ın murad-ı sübhânîsine göre toplumda içtimai adaleti tesis etmeye çalışıyordu. Hazreti Nuh dönemi asileri, Hazreti Hud zamanı sergerdanları ve Hazreti Salih devri azgınları gibi onun kavmi de onu inkâr, temerrüt, alay ve istihza ile karşılıyordu. Dahası, o yüce nebiyi kendi batıl inançlarına girmeye zorluyorlardı. O ise bir nebi metanet ve celâdetiyle bunlara karşılık veriyor; diğer enbiya-i izâm gibi, *"Ben bu vazife karşılığında sizden bir ücret talep etmiyorum!.."*[54] deyip bir hak

---

[54] Yûnus sûresi, 10/72; Hûd sûresi, 11/29, 51; Şuarâ sûresi, 26/109, 127, 145, 164, 180; Sebe sûresi, 34/47.

eri olarak dünyaya bakışını ortaya koyuyordu. Onlar inanmayıp hafife alsalar bile o, –âdet-i ilâhiyedeki değişmez kanun zaviyesinden– Allah'ın kahr u tedmirini hatırlatmayı da ihmal etmiyordu.

Şuayb aleyhisselâm'ın onları Hakk'a ve ebedî saadete çağırmasına karşılık mütemerrit yığınlar, değişik baskılarla –geçmişte ve günümüzde de olduğu gibi– onu o çarpık ve bâtıl inançlarına girmeye zorlayıp duruyorlardı. Buna karşılık nebinin cevabı belliydi: *"Allah bizi sizlerin o bâtıl dininize sapmaktan kurtardıktan sonra –Allah göstermesin– dönüp sizin o din dediğiniz şeye girecek olursak, Allah'a iftirada bulunmuş oluruz. Bu itibarla da bizim, o dediğiniz şeye gelmemiz kesinlikle söz konusu değildir. Olmuş ve olacak şeyler mevzuunda Rabbimizin ilmi her şeyi muhittir. Biz yalnız Allah'a dayanır ve yürekten O'na inanırız. Ey Rabbimiz! Bizimle şu halkımız arasındaki hususlarda o âdil hükmünü ver ve bizi fütuhat-ı sübhâniyenle lütuflandır. Bu hayırlı fütuhatı yapacak yalnız Sensin, Sen."*[55] diyor ve onları başlarına gelmesi mukadder belaya havale ediyordu.

Bir gün, bu niyazlar ve içten içe sızlanmalar gider gayretullaha dokunur ve –hep olageldiği gibi– tiranlar, tiran bozmaları da hak ettikleri belayı bulurlar. Onlar kahr u tedmirle yerle bir edilir; Hak'la beraber olma mazhariyetini paylaşanlar da kurtuluş sevinciyle beraber kahrolup gidenlerin acısını derinden derine duyarak doğru bildikleri yollarında yürürler Hak maiyetine doğru.

Dünden bugüne âdet-i sübhâniye hiç değişmemiştir. Mazlum ve mağdur iniltilerinin yanında zalim ve tiran hırıltıları da devam edegelmiştir. Bir gün bu âh u efgân varıp gayretullah ufkuna dayanınca da müstebit ve mütehakkimler gidip kendi kazdıkları kuyuya düşmüş, hep Hak deyip duran temiz vic-

---

55 A'râf sûresi, 7/89.

danlarsa onlardan çektiklerini unutarak onlar için inleyip durmuşlardır.

Hazreti Musa Aleyhisselâm

Bir başka şekildedir Hazreti Kelîmullah'ın sergüzeştisi.. dünyaya teşrifleriyle daha beşikteyken ırmağa salınışı.. can alıcı hasımlar tarafından belli bir yaşa kadar korunup kollanışı.. bir kaza hâdisesinden sonra maskat-ı re'si olan Mısır'dan ayrılışı.. ve bir başka diyarda dâussıla duygusu ve hamisiyle yaptığı mukavelenin gereklerini yerine getirirken âdeta bir seyr u sülûk-i ruhanî yaşaması.. günler, haftalar değil senelerce erbaînlerden geçmesi.. selefleri gibi hep çile ve ızdırapla oturup kalkması... Hâsılı, أَشَدُّ النَّاسِ بَلاَءً اَلْأَنْبِيَاءُ *"Belanın en çetin ve altından kalkılmazı enbiyanın kaderidir."*[56] fehvasınca hep çekmişti; sürekli çekiyordu ve gelecekte de hep çekecekti ama bela-i dertten âh etmeyecekti.

Onun, ilk iç dökme, Hakk'a teveccüh ve kendiyle yüzleşmesi, bir kaza yumruğuyla yere serdiği bir Kıptî'nin ölümüyle olmuştu. Vicdan azabı çekmeye durmuş; *"Ya Rab! Ben bir zulmettim kendime, affeyle beni!"* demiş, Allah da onu yarlıgamıştı.[57] *"Rabbim bana lütufların hakkı için, suçlulara asla arka çıkmayacağım."*[58] diyerek içini döküp inlemişti.

Böyleydi o yüce kâmetlerin hâl ve düşünceleri. Bizim küçük gördüğümüz veya hiç görmediğimiz şeyleri onlar birer büyük günah gibi görüyor ve hemen afv u mağfiret kurnalarına koşuyorlardı.. ve Allah da onları hep arı-duru kalma ufkuna yönlendiriyordu.

Hazreti Musa aleyhisselâm'ın bir misyonu vardı; çağının tiranına Allah'ı anlatmak ve İsrailoğulları'nı toparlayıp güve-

---

[56] Tirmizî, *zühd* 57; İbn Mâce, *fiten* 23; Dârimî, *rikak* 67
[57] Kasas sûresi, 28/16.
[58] Kasas sûresi, 28/17.

nilir bir yere götürmek. Fakat o günlerde Mısır'ın kaderine hükmeden mütemerrit Firavunlar vardı. Bunlar kendilerine muhalif gibi gördükleri herkesi –çağın Amnofisleri gibi– ya öldürüyor veya hapse atıyorlardı. Zordu Hazreti Kelîmullah'ın Tûr-i Sînâ'da aldığı emirleri yerine getirmek. Ne var ki emir O'ndan olunca "Hayır" demek de mümkün değildi. Bu itibarla hem peygamberlik misyonu yerine getirilecek hem de İsrailoğulları şeytana rahmet okutturan o zalimlerin tahakküm, tasallut ve tagallüplerinden kurtarılacaktı. Ruh-i seniyyeleri vahy-i semavî ile henüz taçlandırılmıştı ama o gözünü kırpmadan yürüdü işin üzerine Hakk'ın emriyle, ağabeyi Hazreti Harun'u da yanına alarak. Yürüdü Yaratan'ın inayet ve riayetine güvenerek çeşitli badirelerin üzerine.

Karşılaştığı problemler sadece mütemerrit idarecilere de münhasır değildi: Allah'ı açıktan görmeden kendisine iman etmeyeceklerini söyleyenler vardı.. kısa bir süre aralarından ayrılmasını fırsat bilen, şeytan dürtüleriyle buzağıya tapanlar vardı.. *"Sen gelmeden maruz kaldığımız şeylere maruz kalıyoruz!"*[59] diye mırıldanan bîvefa taraftarlar vardı.. gaileler aşılıp da emin bir sahile çıktıklarında, putperest bir kavmin yaptıklarına takılıp "Bize de bir put yap!" diyen densizler vardı.. girilmesi için savaş verilmesi gereken bir yere girmemede direnip "Sen ve Rabbin gidin savaşın; biz burada oturup dinleniyoruz." diyebilen ayarsız kimseler vardı... Vardı, vardı ve vardı ama o ağabeyini de yanına alarak Hak'tan gelen mesajları realize etmekten asla geri durmadı; nihayet Tîh'teki ikamet günlerinde de ruhunun ufkuna yürüdü. Münasebetsiz muhataplarını –Kıptîler dâhil– Allah'a havale ettiği olmuştu ama yüklendiği önemli misyonu ciddi bir tevekkül, teslim ve tefvîz hissiyle yerine getirmekten de asla dûr olmamıştı.

Bilmem ki günümüzün düşe-kalka yürüyen rehber ve pîşuvâlarına bunlar bir şey ifade edecek mi?!. Ümidim; bu-

---

59 A'râf sûresi, 7/129.

günkü derbederler olmasa da gelecekte hakaik-i Kur'âniyeyi temevvücsâz edecek olan nesl-i cedid bu örnek âbidelerin yolunda, bütün insanlığın açlığını, susuzluğunu giderecek ve beklenen o "ba's ü bade'l-mevt"i gerçekleştirecektir. Hak dileyince niye olmasın ki?!.

Hazreti Yunus Aleyhisselâm

Kendini doğru okuyan, gözü Hak hoşnutluğunda, kalbi mehâfetullah ve mehâbetullahla tir tir dırahşan çehrelerden biri de "Zünnûn" diye anılagelen Hazreti Yunus aleyhisselâm'dır. Farklıydı onun nübüvvet sergüzeştisi.. Ninova diye anılıyor peygamberlikle tulû ettiği iklim.. oranın insanı da dinleyip anlamamıştı bu iç derinliğiyle serfirâz insanı.. o hep ilâhi tedip ve tazip sinyalleri alıyordu nebilik ufku itibarıyla. O güne kadar da hep öyle olmuştu; peygambere karşı gelip ilhadda ısrar edince ya sulara gark olmuştu münkirler, ya yerle bir edilmişlerdi, ya da semavî taşlarla kahr u tedmire maruz kalmışlardı. Yüce nebi, emareleri ufukta böyle bir akıbetin olduğu/olacağı içtihadıyla, biraz da seleflerinin hareket tarzını benimseyerek –onlar da böyle bir durumda bulundukları yerden ayrılmışlardı– ayrılmaya karar verdi ve ayrıldı. Ama acaba mukarrabîn ufku itibarıyla öteden emir gelmeden ayrılmak doğru muydu, işte işin sır noktası!..

Hazreti Yunus bulunduğu yerden ayrıldı ve bir gemiye bindi; gerisi malum: Denize atılma ve bir balina tarafından yakalanıp yutulma... Büyük nebi, çaresizliğini topyekün esbabın sukûtuyla derinden derine hissedip, nur-u tevhid içinde duyulan sırr-ı ehadiyyetin sevki diyeceğimiz peygamberane bir şuur ve tefviz ruhuyla ebedî mihrabı Hazreti Vâhid ü Ehad'in dergâhına yönelerek, kendiyle yüzleşip şöyle inledi ve sızlandı: *"Ya Rab! Sensin biricik ilâh ve mabud-u mutlak; Senden başka yoktur kuluna bir penâh.. bütün noksanlıklardan mü-*

nezzeh bir Sübhânsın Sen; doğrusu ben kendime zulmettim.. affını ümid ediyorum!"[60] Bu sızlanış ve ızdırar diliyle yakarışa, hemen ötelerden cevap verilmiş ve o kendini bir "şecere-i yaktîn" gölgesinde buluvermişti. Bu iç döküş ve tazarruun derinliği sayesinde o yeniden hayata döndürüldüğü gibi, bulunduğu bölgeye avdetiyle de binlerce insanın yeni bir "ba's ü bade'l-mevt"ine vesile olmuştu.

Bilenler öyle bilmişti, o da biliyordu ki Cenâb-ı Hak ıztırar ve ihtiyac-ı fıtrî ruh hâletiyle Kendine teveccüh edip sızlananları asla yüz üstü bırakmamış; bununla beraber iç içe mükâfatlarla da mükâfatlandırmıştır.

Keşke sebeplerin bir cimrilik tavrına büründüğü günümüzün mazlum ve mağdurları da böyle bir ruh hâletiyle ebedî mihraplarına yönelip ağlaya-sızlaya bir arz-ı hâlde bulunabilselerdi!.. Belki bir gün bulunup inleyecekler ama –inşâallah– geç kalmış olmazlar...

Hazreti Eyyûb Aleyhisselâm

Hak saygısı, ruh inceliği, teslimiyet ruhu ve tefvîz ufuklu hayatı itibarıyla Hazreti Eyyûb aleyhisselâm'ın serencâmesi de diğer mukarrabînden oldukça farklıdır. O nebilerden bir nebidir; bu yanıyla diğer "Mustafeyne'l-Ahyâr"dan farkı yoktur dünyaya bakışında, ukba mülâhazalarında, nübüvvete ait hususiyetleri sergileme hassasiyetinde. Fakat kaynakları sorgulanabilir bazı eserlerde, kalben Hakk'a müteveccih bu insanın meşru kesbine lütfedilen geniş imkânları olduğundan söz edilir. Hatta denebilir ki, umum mukarrabîn gibi o da "latîfe-i rabbâniyesi"nin kapılarını bütün bütün dünyevî beklentilere kapamış, إِنَّ اللّٰهَ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ[61] ufkundan gelen lütuflarla geniş imkânlara sahip olmuş, –mülâhazamızı nebi karakterine

[60] Enbiyâ sûresi, 21/87
[61] Âl-i İmrân sûresi, 3/37.

bağlıyoruz– bütün mâmelekini, îsâr ruhunun emrine vererek, yaşatmayı yaşamanın birkaç adım –estağfirullah– kilometrelerce ilerisinde düşünen ve götüren bir âbide şahsiyetti. Öyle olunca varsın onun servet ve imkânları Karun'unkinden kat kat fazla olsun; kalb kirlenip O'na (celle celâluhu) ayna olma özelliğini kaybetmedikten sonra, ekstra lütuf sağanaklarıyla gelenler, talebi mahzursuz sayılan dünyevî nimetler kategorisine girer.

Şayet gerçekten o, mal, mülk, evlad ü iyal açısından söylenegeldiği gibi ise, bize de "Varsın olsun!" demek düşer.. "Varsın olsun!"... Onunla alâkalı serencâme şöyle cereyan ediyor: Bir gün beklenmedik bir hâdise bütün mal ü menâlini alıp götürüyor. O, bu hâdise karşısında *"Allah verdi, Allah aldı!"* mülâhazalarıyla soluklanıyor. Bir başka zaman evlatları ve yakınları böyle sürpriz bir hâdiseyle yok ediliyor; kalbi aynı tefvîz ruhuyla çarpan nebinin dudaklarından aynı zebercet kelimeler dökülüyor. Bir müddet sonra değişik hastalıkların asimetrik tasallutuna maruz kalıyor; dişini sıkıp sabr-ı cemil hısn-i hasînine sığınıyor. Ama bu rahatsızlıklar bir gün öyle bir hâl alıyor ki, çağın sözcüsünün beyanıyla, –onun ufkundan– kalb fonksiyonunu, dil de vazifesini yerine getiremeyecek gibi oluyor.[62] –Bunlar onun ihtisaslarına göre bir yaklaşım– İşte o zaman, derdini, içindeki hemhâl olduğu 'âh'a bile açmayan nebi, talep, naz ve ısrarlı istemeye kapalı ve niyaz edalı bir arz-ı hâlle, *"Ya Rab! Bu dertler bana tahammül-fersâ şekilde dokundu; Sen merhametlilerin en merhametlisisin."*[63] diyerek hâlini Allah'a arz edip niyazda bulunuyor. Cenâb-ı Hak da, *"Biz de onun niyazını kabul edip nezdimizden bir lütuf ve diğer kulluk çizgisinde olanlara da bir ders olmak üzere hastalığını giderip aile efradını ve yakınlarını ona lütfettiğimiz*

---

[62] Bkz.: Bediüzzaman, *Lem'alar*, s.8 (İkinci Söz).
[63] Enbiyâ sûresi, 21/83.

gibi bir o kadar daha ihsanda bulunduk."[64] buyurdu. Allah, bir zamanlar verdiğini almış, sabır kahramanını öyle imtihan etmişti. Şimdi de aldıklarını onun sabrına, sadakatine mükâfat olarak kat katıyla veriyor ve onu sevindiriyordu...

Kur'ân-ı Kerim'in bir başka sûresinde ifade edildiği üzere, o, vücudunu baştanbaşa saran hastalığı şeytan çarpmasına vererek Hakk'ı tenzihte bulunma inceliğiyle içini döküyordu. Beyan-ı sübhânî konuyu bize şöyle aktarır: *"Kulumuz Eyyûb'u da hatırla! Hani o, Rabbine teveccüh ederek, 'Ya Rab! Şeytan bana bir bitkinlik ve azapla ilişti.' demişti."*[65] Evet, yüce nebi böyle niyazda bulunmuştu ki bu, maruz kaldığı şeyleri şeytana vererek, hem mukarrabîn ölçüsünde ona açık bulunduğunu itiraf hem de Zât-ı ulûhiyeti takdis anlamına geliyordu.

Deryadan bir katre ile o "Mustafeyne'l-Ahyâr"ın Allah'la münasebetlerini, hayatlarını iç murakabeye bağlı sürdürdüklerini, hayallerine bulaşması bile söz konusu olmayan –keyfiyeti bizce meçhul– kendilerine yakıştıramadıkları hâl ve tavırları itibarıyla fevkalâde bir incelik sergilediklerini anlatmaya çalıştık. Allahu a'lem, böyle bir derinliğe gökteki melekler bile imrenedurmuş ve hayranlık temaşasına koyulmuşlardı. Ne kadar arzu ederdik bu yaklaşımın zerresine sahip olmayı, ama heyhat çoklarımız itibarıyla tepeden tırnağa levsiyât içinde bulunduğumuzun farkında bile değiliz.. hele serkârlar, hele serkârlar!..

Çağlayan, Şubat-Haziran 2018

64 Enbiyâ sûresi, 21/84.
65 Sâd sûresi, 38/41.

Nefisle Yüzleşmede Hâlede İlk Halka

O (sallallâhu aleyhi ve sellem) tıpkı bir güneşti; tulûuyla, çağlar aydınlanmış ve bütün yıldızlar görünmez olmuştu. O, "Güneşler Güneşi"yle ziyadar olan pırıl pırıl bir "kamer-i münir" idi; haricî vücut urbasıyla matla'ında belirince çevresinde o ziya ile nurefşan bir hâle oluşmuştu. Bu hâleyi teşkil edenler, nübüvvet minberinden O'nun dirilten soluklarına "Evet" diyen ilk bahtiyarlardı. O (sallallâhu aleyhi ve sellem), milimi milimine kendini izleyen ve O'nun enfes rengine boyanan bu bir numaralı kutlulara "Yıldızlarım" diyor ve arkalarından gelenlerin onlara uymalarının kurtuluş vesilesi olduğunu/olacağını hatırlatıyordu.

O'nun tarafından denen ve düşünülen şeylerin hiçbiri havada kalmamış; ötelerden, öteler ötesinden gelip o mir'ât-ı mücellâya akseden semavî ziya O'nun çevresinde bir nur hâlesine dönüşmüştü. O (sallallâhu aleyhi ve sellem), çevresindeki bu yıldızlar topluluğuna –gözlere aydınlık– sürekli o Nûru'l-envârı aksettiriyor; o aydınlık ruhlar da

çevresinde hâlelendikleri kamer-i müniri bütün derinlikleriyle içtenleştirip mücellâ birer ayna hâlini alıyorlardı. Az bir değişiklikle Nâbî merhumun şu iki mısraı bu tabloyu ne güzel aksettirir:

"Odur ki hâle içre kürsi-i nübüvvette,
Gürûh-i encüme nûr ayetin tefsir eden mehtap."

Evet, çok kısa bir süre içinde, her biri âyine-i kamer hâlini alan o müstait fıtratlar, temel kaynak öteler ötesinden, o nurefşan zâtın (sallallâhu aleyhi ve sellem) hâlesi şeklini alan ve gözleri kamaştıran engin bir nuraniyete ermişlerdi. Pervaneler gibi sürekli o ışık kaynağı (aleyhissalâtü vesselâm) çevresinde pervaz ediyor ve misliyet çerçevesinde hep O'na ait semavî güzellikleri aksettiriyorlardı. Bu müstesna keyfiyetleriyle idi ki, onlar bütün cihanlara söz dinletecek kıvam ve derinliklerinin yanında, tevazu, mahviyet, sıradanlık görüntüleri ve sürekli kendileriyle yüzleşme hususiyetleriyle de dudak uçuklatacak bir derinlik sergiliyorlardı. Hele –bir şairimizin ifadesiyle- *"Bû Bekr u Ömer u Hazreti Osman u Ali"* efendilerimizin, kıyas kabul etmeyen enginlikleriyle gök ehlini imrendirecek bir konumda bulunduklarını söylemek mübalağa olmasa gerek. Onlar melekleri imrendirecek kalbî ve ruhî derinliklerinin yanı sıra her zaman kendilerini yerden yere vuruyor ve hep bir mücrim –hâşâ ve kellâ– tavrıyla oturup kalkıyorlardı.

Hazreti Ebû Bekir (radıyallâhu anh)

Hazreti Ebû Bekir (radıyallâhu anh) bu hâlenin en parlak ve en nurefşan simalarından biriydi. Menhelü'l-azbü'l-mevrûdu ve beslenme kaynağı dilbeste olduğu/olduğumuz Hazreti Ruh-u Seyyidi'l-Enâm mir'âtında temaşa etti verâlar verâsı envar u esrarı. Kendiyle yüzleşip içini Allah'a dökerken, o veliler serveri Sıddık-ı Ekber ve onu takdir eden de

canlar canı Hazreti Peygamber olmasına rağmen şöyle sızlanıyordu:

"Allahım, şüphesiz ben kendime çok zulmettim; günahlarımı Senden başka bağışlayacak yoktur. -A canımın cananı, sen cahiliyenin yaşandığı dönemde bile günahın rüyasını görmedin; şayet bu akrabü'l-mukarrabînden olmanın iniltileri ise, 'Allah bizi de o iniltilere bağışlasın!' der, günahkâr dilime bir kilit vurur, sonra da sessizlik murakabesine dalarım. Dediklerin arkandan gelenlere mesaj mülâhazasına bağlı bir beyan ise, bu kez de 'Vay bizim hâlimize!' der inlerim.- *Beni affet ve bağışla; bana merhamette bulun. Şüphesiz Sen yegâne Gafûr u Rahîmsin."* Hayat-ı seniyeleri boyunca hiçbir zaman çizgi kayması yaşamamış ve her an bir adanmışlık ruhuyla hep O'na koşmuş, ruhanilere dudak ısırtan bu dırahşan çehre, yine "günah" diyor ve içinden gelen bir yarlıganma hissiyle Hakk'a yönelip O'na bu şekilde dil döküyordu...

Sayıp döktükleri hususların rüyasını dahi görmemiş bu âbide insan, her şeyden evvel o nur hâlesi içinde otağını kuran ilklerden biri ve birincisiydi.. keza o, âyine-i Samed Andelib-i Zîşân (sallallâhu aleyhi ve sellem) ötelerin sesi-soluğu ilâhî nefahâtı sunabileceği açık bir sine ararken, elini göğsüne vurup "Bana, bana" diyen en hüşyar gönüldü.. bu kabullenmeyi hayatının sonuna kadar derinleştirerek yaşayan bir vefalı sadıktı.. Mekke'de on üç sene dilbeste olduğu Efendiler Efendisi'ni koruma adına bir sıyanet meleği tavrı sergilemiş ve kendisine "Mü'min-i Âl-i Firavn" dedirtmişti.. ölüm bacayı sarınca da, Canlar Canı'yla gözünü kırpmadan en tehlikeli bir yolculuğa "evet" demiş, yola koyulmuştu.. iç içe endişelerin yaşandığı Sevr Sultanlığı'nda kalbi hep Efendisini sıyanet etme endişesiyle atıvermiş ve tir tir titremişti.. Hakk'ın inayetiyle bütün gailelerden sıyrılıp münevver şehre varınca da bu kahramanlığını devam ettirmiş ve melekleri gıptaya sevk edecek bir görüntü sergilemişti; sergilemişti ama bütün bu mezâyâsını nisyana

gömerek hemen her zaman Allah'a iç döküşleriyle de bir sıradanlık tavrı içinde bulunmuştu.

Pişdârı ve pîşuvâsının –O'na canlarımız kurban!– deyip ettiklerini vird-i zebân etmenin (dile dolamanın) yanında, öylesine içten içe sızlanmıştı ki imrenme murakabesine dalmıştı melekler ve Hakk'ın mükerrem ibâdı. İşte o sızlanışlardan birkaç küçük damla: –Az bir tasarrufla *Yakaran Gönüller*'den-;

"Lütfet kuluna ki zâdı, azığı pek kalîl,
İflas etmiş hâliyle gelmiş kapına ey Celîl!..
Günahı büyük mü büyük, yarlıga günahlarını ne olur,
O bir şahs-ı garîb ve bir günahkâr abd-i zelil.
Ondan isyan, nisyan ve iç içe yanılma,
Bekliyor Senden ihsan üstüne ihsan ve atâ-i cezîl

...

Nice olacak hâlim, yok bende bir hayırlı amel,
Sû-i a'mâlim çoklardan çok, zâd-ı tâatim kalîl.
Beni yakacak ateşlere 'Soğuyuver!' de ey Rab!..
Tıpkı dediğin gibi dün fî hakkı'l-Halîl..."

O dipdiri gönülden kendiyle yüzleşme ve Hakk'a teveccüh adına bu ne derin sızlanış, bu ne engin bir iç murakabesi!.. Sanki yukarıda birkaç kelimecikle ifade edilen vefa âbidesi o değilmiş de sıradan biri üslubuyla içini döküp durmuş gibi. Pek çok nebiye bile müyesser olmayan başarılara imza atması da, sayısız terör hareketlerinin hakkından gelmesi de, Hazreti Şehinşâh'ın onun hakkındaki takdirkâr ifadeleri de Hazreti Sıddık'taki o engin mehâfet hissi, mehâbet mülâhazası ve ihsan şuuru televvünlü muhasebe duygusunu tadile yetmemişti.

Evet, o öyle başarılı bir devlet adamı, hakkaniyet ve adalet timsali, çizgi değiştirme ve kayma bilmeyen bir yüksek karakter idi ki, hayat-ı seniyelerinin her faslı ayrı bir kahramanlık destanı mahiyetindeydi. –Merak edenler Mah-

mud Akkad'ın *Abkariyyât*'ına bakabilirler.– Ama onun melekler kadar temiz ruhu hiçbir zaman bu edip eylediklerine takılmamış; o her zaman düz bir insan gibi Rehnümâ'sının arkasında tir tir titremiş ve kendini sorgulayıp durmuştu. Sorgulayıp dururken de yapıp ettikleri ve asırlarca cehd ü gayret isteyen baş döndürücü başarılar âdeta zihninden silinip gitmiş gibiydi...

Keşke bu mülâhazalar, pireyi fil gösteren bu çağın bencil sergerdanlarına da bir şeyler ifade edebilseydi!.. Ama heyhat, bugünün gafilleri bunları hiç görmediler ve hiçbir zaman görme azm u ikdamında bulunmadılar, bulunmayı da düşünmediler. Zira dünyaperestlik onları kör ve sağır hâline getirmişti.. hayatları cismaniyet ve hayvaniyetin dar koridorlarında geçiyordu.. habersizdiler kalbî ve ruhî yaşamdan... Böylelerinin uyanmaları ekstra bir lütuf teveccühüne kalmıştır. Hakk'ın engin rahmetinden ümit kesilmez ama beyindeki nöronların bütünü şimdilik buna "evet" diyemiyor. Bu itibarla da ben böyle bir tenbih ve tenebbühü o inayet-i hâssaya havale ederek konuyu bir noktalı virgülle kafiyelendirip bir başka âbide şahsiyete geçmek istiyorum.

Hazreti Ömer (radıyallâhu anh)

O şahsiyet, şems-i nur-i adalet olan Hazreti Ömer'dir. Peygamberler yolunun necm-i nuranîsi bu âbide insan akrabü'l-mukarrabîn çizgisini takipte fevkalâde hassas, arzda semavîlerle at başı, kalbî ve ruhî hayat itibarıyla dudak ısırtacak enginlikte, Nebiler Serveri'nin mütemadi takdirleriyle serfirâz, koca koca devletlerin –buna *Şecere-i Numâniye* ile destanlaştırılan devlet de dâhil– yüz senede yapabildikleri ve elde ettikleri başarıları on sene gibi dar bir zaman diliminde gerçekleştirmekle rekor üstüne rekorlar kırmasına rağmen tevazu, mahviyet ve sıradanlık duygusuyla Kamer-i Münir

hâlesinde nuranî bir konuma sahip, menendi bulunmayan, Mikâil'e denk bir erişilmezler erişilmeziydi.

O, Rehber-i Ekmel'in ve veliler serveri halifenin statiğini yapıp blokajını ortaya koydukları semavî mirası değerlendirme ve akla durgunluk verecek seviyeye ulaştırmada –havl ve kuvvet Allah'tan, himmet Hazreti Rehnümâ'dan– sekene-i semavâtı gıptaya sevk edecek bir kıvam sergilemiş ve mü'minleri sevinçle şahlandırmış, münafıklara da inkisarlar yaşatmıştı. Hayat-ı seniyelerinin sonuna kadar zafer üstüne zaferlerle bir Zülkarneynlik göstermiş, ruhunun ufkuna yürüme faslında da isabetli bir halef intihabı yöntemiyle bu fani âleme veda etmişti.

Ömür boyu beraberliğini cihanlara değiştirmeyi düşünmediği Hazreti Pişdâr'ı ile berzahî hayat maiyyeti mülâhazasıyla Hücre-i Saadet'e defnedilmeyi dilemiş ve öyle de olmuştu. Evet, O'na gönülden inanmış, ölesiye sevmiş, kâkül-ü gülberglerinin bir tüyünü dünyalara değiştirmeyecek bir ruh yüceliğinde bulunan insanüstü biri de başka türlü olamaz, başka türlü davranamazdı.

Hayatında, ikinci vezir, irade kahramanı, fenâ fillâh-bekâ billâh âbidesi olarak yaşadı. Ne süper güçleri yerle bir etmeye takıldı, ne cihanları hizaya getirme gururuna kapıldı ne de hakperestliği ve adaletiyle alkışlanma karşısında başı döndü, bakışı bulandı. Hatta hakkaniyet ve istikametinin hayranı vefalı kimselerin "emîru'l-mü'minîn" demelerinden rahatsızlık duydu ve çevresini hep ikaz etti. O (radıyallâhu anh), zirvenin zirvesi en önemli bir noktada bulunurken bile kendini hep âhâd-ı nastan biri bildi. Ne koruması vardı, ne de muhafız alayları.. تَوَكَّلْتُ عَلَى اللّٰهِ demiş ve hep tek başına halkın içinde bulunmuştu.

-Keşke bütün bunlar çağın Firavun, Yezid ve Haccac'larına bir şeyler anlatabilseydi!.. Ne var ki ölü gönüllerin, ze-

hirlenmiş düşüncelerin, alkış budalası kendini bilmezlerin bunlardan bir şey anlayacağına vicdanım "evet" diyemiyor. Şimdi biz yokluğunda var görünen, varlıkta düz insan olmaya kapalı tali'sizlere, bu konuda söylenen her söz ve gösterilen her örneğin havada kalacağı kanaatini vurgulayıp geçelim...-

Allah'ın izniyle realize ettiği bu baş döndüren hâdiselerin yanında, Nebiler Sultanı, onun daha harika şeylere imza atacağını, feyz menbaı bir kuyudan harıl harıl su çekişi şeklinde ifade etmişti ki, bu o şems-i nur-i hidayetin âlem-i mânâdaki kader dantelasının sadece birkaç örgüsünden ibaretti ve o mümtaz insanın daha pek çok göz kamaştıran muvaffakiyete nail olacağını işaretliyordu. Duygu, düşünce, kabiliyet ve karakteriyle onca harika işlerine, meleklere "Eyvallah!" dedirtici aktivitelerine rağmen, o kendini hiç ender hiç görüyor; *"Hesaba çekilmeden kendinizi hesaba çekiniz."*[66] beyanını hayat-ı mübarekelerinin bir düsturu gibi sayıyor ve hep o şehrahta yürüyordu.

En başta o iç parçalayan sızlanışları, Server-i rehnümâsı ve selefi veliler serverinin vird-i zebân ettiği lâl ü güher söz cevherleriyle idi; daha sonra yürek sızlatan o içten yakarışlarsa, onun inci-mercan haşiyeleri mahiyetinde iniltilerdi. O, Pişdâr-ı bîmisâl'in "akrabü'l mukarrabîn" ufku açısından kendiyle yüzleşmesi adına dediklerini sürekli meşk ediyor; o melek iniltisi zebercet beyanları Hakk'a iç döküş ve sızlanışlarında kullanıyor, onlarla nefes alıp veriyordu. Hazreti Rehnümâ ne demiş, Hakk'a iç döküşlerde hangi argümanları kullanmışsa, onları latîfe-i rabbâniyesi üzerinde indirip kaldırıyor ve sürekli bunlarla soluklanıyordu. Zaten selef-i emcedi de aynı şeyleri yapmamış mıydı!

---

[66] Tirmizî, *kıyâmet* 25; İbnü'l-Mübârek, *ez-Zühd* 1/103; İbn Ebî Şeybe, *el-Musannef* 7/96.

Bu ne safvet, bu ne kurbet duruluğu!.. Onca gaile ile yaka-paça olurken, hep peygamberler ufkunda yol alıyor ve vaktinin önemli bir bölümünü dua, tazarru, niyaz unvanıyla hep "Allah" deyip sızlanışlarla geçiriyordu. Hayatını, gece ve gündüzüyle, gün ve haftasıyla sürekli Hakk'a iç döküşlerle değerlendiriyor ve mukarreb ufku rüya mesâvîsiyle kendini farklı fasılalarla hep sigaya çekiyordu. Âdeta;

"Günahım hadden efzundur,
Bana rahmeyle Allahım;
Gözüm yaşı akan hundur,
Bana rahmeyle Allahım!"

diyor ve dakikalarına dünya kadar inilti sığdırıyordu. Yoktu hayat dantelaları içinde muhasebe hissinin bulunmadığı bir an ve murakabe heyecanının inletmediği bir dakika. İşte o kendiyle yüzleşme ve iç murakabelerden birkaç damla:

"Allahım, ayakta dururken, otururken, yatağa girip uyurken, İslâm'a muvâfakatım adına koru beni!.. Allahım, nezd-i ulûhiyetindeki hayırlarla serfirâz kıl ve şerlerden de muhafaza buyur fakiri!.. Allahım, Kitâb-ı Mübîn'i yürekten en ciddi tedebbür ve tefekkürle mütalaaya muvaffak eyle bendeni!.. Yarlığa Allahım ve kabul buyur tevbemi!.. Allahım kalbim katıdır ve kimse de muttali değildir o katılığa. -A Sultanım, sen ihkak-ı hak etmeye katılık diyorsan, bu senin yüksek ufkuna mahsus bir keyfiyet; eğiliyoruz bu ince anlayış karşısında.- *Sen engin hoşnutluğunla öteler istikametindeki hareketlerimle bana mülayemet lütfeyle!.. Allahım! Ben cimri kullarından biriyim.* -Sen de cimri isen a dünyada tek dikili taşı olmayan gözümün nuru, söyle bendesi olduğun Zât aşkına, sana göre cömert kimdir?- *Ne olur, israf ve tebzîre düşmeden, riya ve süm'aya sapmadan beni hep sahice davranmaya muvaffak eyle! Her hâl ve hareketimde sadece Senin rızanı ve öteler ötesini düşleyen bendegândan say beni!.. Allahım! Gaflet ve nisyanım çoktur.* -Şem'-i tâbânım, bunlar senin kemalinin solukları..

hakkında böyle düşünenlerin de ağızları kurusun!- *Rabbim! Her hâlükârda Zâtını, ölümü ve daha ötesini hülyalarında yaşatan kullarından eyle Ömer'ini!.. Allahım, ubudiyet yönünde oldukça zayıfım.* -A pir-i mugânım, secdede iken içten ağlayıp mâbed-i mübareki hıçkırık tufanına boğan sen değil miydin?!.- *Kulluğumda bana halis niyet ve zindelik bahşeyle!..*"

Bu sızlanışlar, yüz yerde bu iç döküşler, bu iniltiler ve kendiyle yüzleşmeler, topyekün geniş bir coğrafyada gönüllere Allah sevgisini, Peygamber muhabbetini işleyen ve aşılayan o şems-i nur-i hidayete ait. –Sunumdaki kusur Kıtmîr'in– Mezâyâ adına edip eylediklerini nisyana gömerek, sıradan bir insan edasıyla yüzü hep yerde, meleklere parmak ısırtacak bu içten sızlanışlar, âbide-i adaletin arkadakilere diriliş vaat eden "akrabü'l-mukarrabîn" soluklarıydı.

O temiz simada bunları görünce bir imrenme geliyor hüşyâr vicdanlara ve dudaklardan, "Keşke bu incelik ve derinliğin yüzde biri olsun günümüzün nefisperest, para-pul bendeleri sergerdanlarında bulunabilseydi!" dökülüyor...

Bu hususa da bir noktalı virgül koyarken içimden sana şöyle seslenmek geliyor:

Sen selefin ve o Mutlak Rehber'in gibi, her zaman iç derinliğiyle melekleri imrendirecek bir hayat yaşadın ve bizler gibi düşe-kalka yürüyen yol yorgunlarına nur-efşân ve yanıltmayan örnek bir pusula oldun. Anlamadı çoklarımız sencileyin hayatın gerçek renk ve desenini!.. Anlayabilseydik ve anlayabilseydi dünya muhabbetiyle başı dönmüş, bakışı bulanmış kem sergerdanlar, dünyamız imrendiren ütopik bir hâl alacaktı. Heyhat, onlar bilerek dünya hayatını ötelere ve ötelerin de ötesine tercih ederek iç içe haybetler yaşadı ve yaşattılar; bütün dünya onların yüzünden İslâm'ı bir terör topluluğu olarak değerlendirdi.. ve olan da bütün Müslümanlara ve bize oldu...

Ey boyuna erişilmez yüksek kâmet!.. Kırık-dökük ifadelerimle seni şayet engin ufkunun dûnuna çektimse, densizliğime ver ve bu kapı kulunu bağışla!.. Sizi hep andım, anmaya devam edeceğim; etmemem de mümkün değil, zira beyanı sözlerin sultanı Hazreti Ruh-u Seyyidi'l-Enâm'ın عَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ[67] irşadıyla, sizler hayat-ı seniyelerinizle gönüllerimize emanet birer feyiz kaynağı oldunuz.

Hazreti Osman (radıyallâhu anh)

Şimdi de hâlede, yüzünde güneş gibi nur-ı Rahmân, Zinnureyn Hazreti Osman var. Tavrı, düşüncesi, iç derinliği ve bu derinlikte nebi sesi gibi duyulan seleflerinin âh u vâhından –bana ait seviye vefasızlığıyla– birkaç damla!..

Duygu-düşünce dünyasında tın tın bir ney sesiyle hep o yirmi beş senenin âh u efgânı duyuluyordu, ama bunlar onun kalb, ruh ve sırrına emanet, tekrarı canlara can, Hazreti Ruh-u Seyyidi'l-Enâm'ın iç çekmeleri ve nağmeleriydi. O, bunlara kendinden bir şeyler katmanın beyan kevserini bulandıracağı mülâhazasıyla, iç çekişleri ve Hak kapısındaki sızlanışları aynı bestelerle icra etme yolunu seçmişti. Bu sadakat hissiyle, güftesiyle de bestesiyle de söylenenleri söylüyor ve denenleri diyordu.

Duygu-düşünce atlası birebir selefleriyle aynı idi. Gözleri Rehnümâ'nın gözlerinde, kulakları O'ndan gelenlere teşne; tazarru, niyaz ve iç çekişleri hep O'nun deyip ettikleri çerçevesinde cereyan ediyordu. Edep ve hayâ enginliği mercûhun râcihe tereccühü esprisine bağlı, seçeneği öyle olmuştu. O oturuş kalkışlarında O'ndan süzülüp gelenleri esas alıyor; "Denecekleri o dedi. Bana onları vird-i zebân etmek düşer." teslimiyet-i tâmmesi içinde sürekli seleflerine saygı hissiyle

---

67 Tirmizî, *ilim* 16; Ebû Dâvûd, *sünnet* 5; İbn Mâce, *mukaddime* 6.

oturup kalkıyor ve aksi davranışları çizgi kayması sayıyordu. Zahiren inlememiş, sızlamamış ve kendiyle yüzleşmemiş görünüyordu ama halvetî yaşıyordu ve belki de halvetîlerin ilk piri oydu...

O ve selefleri, Hazreti Ruh-u Seyyidi'l-Enâm'ı (sallallâhu aleyhi ve sellem) bir sarraf titizliğiyle, basiret merceğine bağlı öyle takibe almışlardı ki, güfte aynı, beste aynı, duyulan hep o canfeza nağmelerdi. Söz Sultanı, sözlerin sultanı beyanlarıyla nasıl inlemiş, nasıl sızlamışsa, ses tonu farklılığıyla nağmeler aynıydı; çünkü onlar o Kamer-i Münir'in hâlesinde her şeyi aynıyla aksettiren birer nur-efşân ayna mesabesindeydi. Dolayısıyla da Hakk'a teveccühte, O'na iç döküp sızlanmada ve nefisle hesaplaşmada hep o Rehber-i Zîşân'ın dillendirdiği argümanları kullanıyor; hemen her zaman da aynı makam ve ritimde Cenâb-ı Hannân ü Mennân'a iç döküp sızlanıyorlardı. Allah'a yalvarıp yakarmada Edep Sultanı'nın deyip ettiklerine muhalefetten korkuyor ve tir tir titreyip her hâllerinde O'nun dilini kullanmaya fevkalâde bir özen gösteriyorlardı.

Hazreti Zinnureyn, ruh inceliği, engin edep ve hayâsı, ailevî yakınlığıyla her dem bu hususların hâsıl ettiği varidatı yaşıyor; O'nun deyiş, ediş ve yakarışlarıyla soluklanıyordu. Bütün bunların yanında, bir münacat esprisi içinde "Yâ, yâ" nidalarıyla Münâdâ-i Münezzeh'in kapısının tokmağına dokunuyor; "Yâ men" enînleriyle, عِلْمُكَ بِحَالِي، يُغْنِينِي عَنْ سُؤَالِي arz-ı hâlini aksettiren bir üslupla ve âdeta;

"Her şey Sen'den, Sen ganisin,
Rabbim Sana döndüm yüzüm!
Hem evvelsin hem âhirsin,
Rabbim Sana döndüm yüzüm!.."

mazmunuyla içini döküyordu. Kur'ân-ı Kerim'i bu iç çekişlere temel esas ve vesile ittihaz ederek, mebde'den müntehaya Beyan-ı İlâhî ufkundaki bu perdeli seyahatini Hakk'a sığınma-

nın nuranî vesilesi sayılan *"Muavvizeteyn"* ile noktalıyordu; noktalıyor ve bir kısım bahtsızların, onun ruhunun ötelere kanatlanmasına sebebiyet verecekleri âna kadar da o farklı vird-i zebânına devam ediyordu. Kur'ân'ının üzerine dökülen kanlar onun İlâhî Kelam'la yürekten irtibatının şahid-i sadıkıdır. O gözlerini hep Kur'ân ile açıp kapamıştı ve Kelâm-ı İlâhî de son kez onun dünyaya gözlerini kapıyordu.

Cenâb-ı Hak, elde-dilde Kur'ân, gönülde dünya ve mâfîhâ mülâhazaları, çağın bedbahtlarına Kur'ân ruhunu tam duyurarak, onları gırtlak ağalığından halâs edip kalbî ve ruhî hayat ufkuna i'lâ buyursun!..

Hazreti Ali (radıyallâhu anh)

Habîbullah, Muhammed Mustafa (sallallâhu aleyhi ve sellem); veliyyullah ise Aliyyü'l-Murtaza idi. O hayata gözlerini açtığı andan itibaren, istikbalin Haydar-ı Kerrâr'ı, Fatih-i Hayber'i, Damad-ı Şehinşâh namzedi olduğuna emare bir iffet âbidesi olarak neş'et etmiş ve üzerine asla toz kondurmamıştı. Hayat sergüzeştisi itibariyle, Nebiler Sultanı'na damat olma, şah-ı evliya payesini ihraz etme, olmayacak gaileleri göğüsleme ve Canlar Canı'na can fedada bulunma gibi hususlara namzet olduğu, tavırlarından sürekli basiretlere aksedip duruyordu...

O da hemen her zaman, selefleri gibi, kendisiyle yüzleşmede ve Hakk'a iç dökmede Rehnümâ-i âlem'in dediklerini diyor, O'nun gibi inliyor ve O'nun çizgisinde yürüyordu. Ama bir gün kendini değişik gaileler sarmalı içinde görünce, –Hakk'a teveccühte temel disiplinlere bağlılık mahfuz– ister kendi kendini sorumlu tutmanın, ister şartlar ve konjonktürün gereği, kendini derin bir tazarru ve niyaz, iç döküş ve sızlanışa saldı. Artık bir taraftan karşı karşıya kaldığı hâdiselerden sıyrılma, diğer yandan da kendini so-

rumlu tutma adına çok daha farklı Hakk'a iç döküşler sergilemeye durdu.

Zamanın boz bulanık bir hâl alması, kahredici seylapların seylapları takip etmesi ve bunlar karşısında ızdırabın gönülde kümelenip dile dökülmesiyle sızlanışta farklı renk ve desen oluşmaya başlamıştı. Bu garip ve yeni durum onu öncekilerden ayrı bir dil kullanmaya sevk ediyordu; ediyordu ve o zengin, engin beyan gücüyle haleflerine de malzeme mahiyetinde farklı bir yakarış ve sızlanış üslubu miras bırakıyordu. Hayat-ı seniyyeleri hep bir âh u vâh çağıltısıyla geçiyor, Hakk'a niyaz ve teveccühleri bir inilti zemzemesi şeklinde cereyan ediyor ve gaile fasit dairelerinin bitip tükenme bilmezliği şah-ı evliyayı farklı renk ve desende değişik niyaz, tazarru ve iç döküşlere yönlendiriyordu.

O, en içten duygularla sürekli Hak dergâhına yöneliyor ve hâlini Rabb-i Rahîm'ine şöyle arz ediyordu: *"Allahım! Sen, Senden başka ilâh olmayan biricik melik ve mâliksin ve Sen benim Rabb-i Kerîm'imsin; ben Senin kapında bir kulum.. pek çok kötülük işledim.* -Ben buna "hâşâ" diyorum.- *Nefsime zulmettim.. huzurundayım ve günahlarımı itiraf ediyorum.* -Ah bir bilsem neye günah dediğini!..- *Ey Gafûr, Şekûr, Hakîm, Rabb ü Rahîm! Bağışla günahlarımı! Yoktur Senden başka günahları affedecek.. başıma gelmesi muhtemel bütün zararlardan, her şeyi kaybetme haybetine uğramaktan, beni mahcup edecek ahvale dûçâr olmaktan, gam ve değişik tasalara maruz kalmaktan, iç içe negatif hâdiseler karşısında çaresiz bulunmaktan Sana sığınıyorum; Beni koruyup kollayacak yalnız Sensin."* -Bilmem ki çocukluğunda dahi günahın rüyasını görmemiş bu dırahşan çehre neye günah diyor ve hangi hâlinden dolayı böyle âh u vâh edip inliyordu?!. Keşke bu mülâhazaların bir damlası da bizler gibi günah hammalı sergerdanlarda bulunabilseydi!..-

O bir başka zaman, Hazreti Keremkâni'nin dergâhına yönelip derin bir muhasebe hissiyle şöyle sızlanıyordu: *"Allahım, hatalarım çok büyük ve hadden efzun olsa da şüphesiz Senin aff u keremin daha büyüktür. Sana verdiğim sözü yerine getirmeye çalışacağım; Sen de bendenin şu perişan hâline rahmetinin vüs'atiyle bir nazar lütfet; et ki ben ettiklerime bin pişmanım!"* -Acaba fatih-i Hayber ne tür bir hata yapmıştı ki böyle bir pişmanlık hissiyle inliyordu?!.– Ve devam ediyordu: *"Allahım! Gazabından, ikabından koru huzurunda kulluk tasmasıyla intizar-ı subh-i dîdâr olmuş bu bendeni!"* -O bendeye canlar kurban, Rabb-i Rahim'imiz o hassasiyet ve kendiyle böylesi derince yüzleşmeyi biz sağır ve körlere de duyursun!-

Damad-ı Nebi iç döküşlerini devam ettirme sadedinde şunları da söylüyordu: *"Tutmazsan Allahım elimden, zayi olur giderim; koruyup kollarsan, kaymam artık ebediyyen!"* -Görmedi kimse senin kaydığını hiçbir zaman; dediklerin bize bir ders ise, ona bir "eyvallah" der geçeriz.-

Onun, fokur fokur kaynayan mehâfet ve mehâbet hislerine bağlı lâl ü güher saçan dudaklarından bir defa da şu inciler dökülüyordu: *"Allahım eğer sadece ehl-i ihsanı affedeceksen, hevâ-i nefsine uymuş düşe-kalka yürüyenler kime emanet, onları kim affedecek? Ey Rab, eğer takva yolundan inhiraf etmişsem, şu anda huzur-u kibriyândayım. Gönlümde nedamet, dilimde tevbe; affet bendeni! Senin lütuflarını hatırlayınca korkularım buz gibi eriyor; günahlarım hücuma kalkınca da gözlerim yaşlarla doluyor."* -Sultanım sen hep ağladın, hiç gülmedin; dünya nedir asla bilmedin, nefis karşısında katiyen eğilmedin. Bu sızlanışlar bizi gerçek insanlığa uyarmaya matuf ise "eyvallah", ama biz çoktan onları gaflet mezarına gömdük, taklit vadilerinde debelenip duruyoruz.

O başka bir zaman yine rahmet kapısının tokmağına dokunur ve başı o kapının eşiğinde şöyle sızlanır: *"Allahım! Şayet dergâhından uzaklaştırılır ve özel iltifatından mahrum kalırsam, gayri kimden af umup şefaat bekleyeyim?!."* -Âlem seni hep O'na bir mir'ât-ı mücellâ gördü ve Allah'ın izniyle seni hep şefaatkânî olarak bildi. Bu soluklar "akrabü'l-mukarrabîn" olarak, idrak ufkumuzu aşan senin incelik ve derinliğinin sesi-soluğu ise biz o mülâhazalardan uzaklaşalı asırlar oldu. Keşke o sızlanışlar bu kapkara gönüllerin karanlık ruhlarına bir şeyler ifade edebilseydi!..-

Ardı-arkası kesilmeyen ondaki bu inilti ve sızlanışlar hep sürer gider fasıl fasıl meleklerle at başı o ufuklarda.

Bu ölçüde hiss-i mehâfet ve mehâbetin onda biri yok günümüzün serkârlarında ve sergerdanlarında. Defterini sağdan almış gibi emniyetle oturup kalkanların sayısını Allah bilir. Kalb ile dil-dudak arası bir mesafe var ki münafıklara inat.. dünyanın şaşaası ve debdebesiyle başı dönen Allah'tan kopmuş bahtsızların hadd ü hesabı yok.. kalbler musallada birer ölü.. yalan, iftira ve mesâvî her türüyle en rayiç bir mergup meta... Merhum Âkif ifadesiyle:

"Vefa yok, ahde hürmet hiç, emanet lafz-ı bî medlûl;
Yalan rayiç, hıyanet mültezem her yerde, hak meçhul.
Beyinler ürperir yâ Rab, ne korkunç inkılâb olmuş:
Ne din kalmış ne iman, din harap, iman türap olmuş!
Mefâhir kaynasın gitsin de vicdanlar kesilsin lâl...
Bu izmihlâl-i ahlâkî yürürken, kalmaz istiklâl!"

Dünya ve onun cazibedar güzellikleri otağını ukba duygusu üzerine kurmuş.. din iman adına her yer ve her yöre taklit ve şekil hırıltılarıyla yoğun bakımda.. Mefisto Faust'u bir kez daha can evinden vurmuş.. hem de dinî değerleri argüman olarak kullanarak.. yeniden bir diriliş, bir başka bahara emanet gibi.. fecr-i sadık bekleyenlerin canları dudaklarında...

Her şeye rağmen biz, "ba's ü ba'de'l-mevt" ümidimizi koruyoruz; koruyoruz ama deformasyona bakınca ümit mumlarında renk atmalar da birbirini takip edip duruyor; zira bu ölü dünyaya hayat üfleyecek diriliş erleri, öldüren bir baskı altında.. karanlıkları alkışlayanların hadd ü hesabı yok.. müterâkim dertler var, reçeteler hayalî.. ak-kara iç içe, yığınlar şuursuz.

"Bir vakte erdi ki bizim günümüz
Yiğit belli değil, mert belli değil;
Herkes yarasına derman arıyor,
Derman belli değil, dert belli değil."

(Ruhsatî)

Öyle anlaşılıyor ki, şöyle-böyle insanlığını idrak edenlere daha bir süre, *"fesabrun cemîl"* deyip, aktif sabır içinde zamanı, zamanîleri doğru okuyup, nur-u tevhid içinde sırr-ı ehadiyetin zuhurunu beklemek düşüyor. Rahmeti gazabına sebkat eden Hazreti Muhyî, fecr-i sadık beklentileriyle milleti daha fazla inkisara maruz bırakmasın!.. (Âmin!..)

Çağlayan, Temmuz-Ekim 2018

Kendileriyle Yüzleşmede Hâle İle Hâllenenler

Feyiz kaynağı, Efendimiz (sallallâhu aleyhi vesellem); aynı duygu, aynı hisle O'nun takipçileri hiç mi hiç eksik olmamıştır. Gözüyle-gönlüyle her zaman O'nu temaşa zevki ile mahmur yaşayanlar, o hâl ile hâllenme heyecanı içinde sürekli önlerindekini izleyip durmuş ve O'na ulaştıran güzergâhı hiçbir zaman yolcusuz bırakmamışlardır. Gözler her zaman "Hâle"de, gönüller daha ötesinin temaşasına teşne, yüzler-binler, gözlüyor olma mirsâdıyla durmadan "Öteler ve öteler ötesi!" deyip O'na doğru kanatlanmış, düşe-kalka yürüyenlere yürüme âdâbı talim edegelmişlerdir. Hakk'a iman, sinelerde kıpır kıpır bir heyecan kaynağı.. marifet ve muhabbet, duygu ve düşüncelerde par par parıldayan bir meşale.. o her şeyin gerçek sahibine iştiyak, sonsuza uzanan yolları aydınlatan bir projektör.. "iştiyak-ı likaullah", duygu ve düşüncelerde sönmeyen bir enerji kaynağı.. gönüller, her zaman Hâle'dekilerin ufkunu müşahede heyecanıyla çarpmakta.. yürümüşlerdir tekleme-

den verâlar verâsına.. ne yorgunluk ne bıkkınlık; basiretleriyle görüldüklerini değerlendirerek, vicdan mekanizmasıyla ufuk ötesi âlemlerde seyahat azm u ikdâmı içinde bulunup bu hâle dem tutmuşçasına kalbleri haşyetle çarparak ve bütün maddî-manevî anatomileriyle râşeler sergileyerek koşmuşlardır Hâle'dekiler şehrahına doğru.

Derinlerden derindir iman ve irfanları.. tamdır maddî-manevî donanımları.. sıyrılmışlardır bütün benlikleriyle dünya ve mâfîhâdan.. ayaklarının altına almışlardır nefis ve hevânın kirli dürtülerini.. zirvelerde kanat açmışlardır ama tir tirdir gönülleri.. inler dururlar günahlarla kirlenmiş mücrimler gibi.. sorgularlar en derin endişelerle sabah-akşam kendilerini.. vird ü zebân edinmişlerdir,

"Bu günahlarla tartarsa beni Hazreti Rahmân,
Kırılıverir arsa-ı mahşerde arş-ı mizân."

mülâhazalarını. Sızlanır dururlar gece-gündüz bu içe dönük hislerle.. hep zirvelerdedirler ama her zaman tevazu ve hacalet duygusuyla otururkalkarlar.. tiksinti duyarlar takdirden, alkıştan.. nefret ederler şan, şeref ve ihtişamdan.. insanlardan bir insan görüntüsü sergilerler her hâlleriyle.. kendilerine atfedilen güzellik, başarı ve fevkalâdelikleri sahibinden bilir ve tahdîs-i nimet mülâhazasıyla rükû durumundan hemen secde tavrına yönelirler.

"Değildir bu bana layık bu bende,
Bana bu lütf ile ihsan nedendir?!. "

(M. Lutfi Efendi)

hissiyle kendilerini bir kere daha yerden yere vurur; tevazu ve mahviyet dillendirmeye dururlar. Huy edinmişlerdir Kur'ân'ın şu önemli düsturunu: *"Sana lütfedilen güzellikler Allah'tan, başına gelen bela, musibet ve kötülükler de senin*

kendindendir."[68] Unutmazlar yıllar ve yıllar geçse de irtikâp ettikleri bir hatayı, bir zelleyi.. unuturlar binlere kâfi gelecek yaptıkları iyilikleri ve güzellikleri.. gelse akıllarına göz kamaştıran bir muvaffakiyet ve zafer, "Vifak ve ittifaka Allah'ın tevfiki..." der sıyrılıverirler işin içinden. Bunlardır Hak yolunda yürüyen adanmışların karakterleri ve gönülleri Hâle'de rızaya kilitlenmiş âbide şahsiyetlerin sabit hâlleri...

Şimdi, kırık-dökük bir kısım ifadelerle de olsa, gözleri, gönülleri Hâle'de Hak kapısının sadık bendelerinin kendileriyle yüzleşmeleri adına "deryadan bir katre" deyip bazı örnekler üzerinde durmak istiyorum:

Zeynelâbidîn

İmam Zeynelâbidîn, nübüvvet şecere-i mübarekesinin nurefşân meyvelerinden âbide bir şahsiyetti.. Baba Hazreti Hüseyin, nine Hazreti Fatıma, dede Haydar-ı Kerrâr, Şah-ı Merdan ve dedeler dedesi ise Hazreti Ruh-u Seyyidi'l-Enâm'dı (aleyhi ekmelüttehâyâ). O, bu aydınlık dünyada hayata gözlerini açmış, hep âb-ı kevser yudumlaya yudumlaya boy atıp gelişmiş bir bahtiyar ve her zaman Hakk'a müteveccih bir kalb ve ruh insanıydı. Öyle ki rüya ve hülyalarında dahi mesâvî ile tanışmamış, her göz açıp kapayışında Hâle temaşasıyla kendinden geçmiş, sürekli o feyiz kaynağı istikametinde vuslat arzu ve iştiyakıyla kanat çırpıp durmuştu.

Duygu ve düşüncesi bu, arzu ve emeli o nuranî çizgi olmasına rağmen hep;

"Cânan dileyen dağdağa-i câna düşer mi?
Cân isteyen endişe-i cânana düşer mi?!. "
(Seyyid Nigârî)

[68] Nisâ sûresi, 4/79.

mülâhazasıyla kendini sıfırlayarak, sürekli "O" deyip durmuş ve gözlerini bütün bütün ağyar âlemine kapamıştı. Zira o, basar ve basiretiyle mütemadi bir Hâle temaşası içindeydi.. gönlü onlarla aynı ziya içinde bulunma heyecanıyla çarpıp duruyor ve kulluk hakkını bu zirveler üstü zirvede eda etme iştiyakıyla oturup kalkıyordu.

Bu hususta kelime darlıklarına takılmadan mazmun yörüngesinde konuyu götürmeye çalışacak, bazen bir kısım fasılları atlayıp onun o canhıraş çığlıklarının seslendirildiği ifadeler arasında dolaşacak, bazen de istidradî mülâhazalarla durum değerlendirmelerine temas edip ondaki o iç sızlanışları nefsim gibi nefislere duyurma tasdi'inde bulunacağım. Şimdi ifadelerdeki mazmuna bağlılığın göz ardı edilmemesi kaydıyla diyorum; Hazret'in hiçbir zaman dilinden düşürmediği nağmelerdi şu içten sızlanışlar:

"Allahım! Yapageldiğim hata ve günahlar ruhuma bir zillet urbası giydirdi. Senden ayrı düşmekle –Neye ayrı düşme diyorsa?!.– *kendimi ciddi bir meskenet libası içinde buldum. İşlediğim devâsâ hatalar* –Yüz bin defa hâşâ!– *kararttı kalbimi; Sana sığınırım ey biricik Matlûb u Maksûd u Mahbûb'um! Ciddi bir tevbe ameliyesiyle dergâhına teveccühümü kabul buyurarak, beni bir 'ba's u ba'de'l-mevt' ile yepyeni bir dirilişe erdir.* –Sen de diri değilsen, bilmem ki ben gibi mezar-ı müteharrik bedbahtlara ne demek, nasıl sızlanmak düşer?!.– *Kasem ederim ki, ben hiçbir zaman yaralarımı sarıp sarmalayacak ve derdime derman olacak Senden gayrı birini bilmedim, bilmiyorum ve her şeye rağmen huzurunda el pençe divan tavrıyla affedilme intizarı içindeyim. Kovarsan bendeni hangi kapıya yönelir ve kime sığınabilirim? Kovulursam o kapıdan vay benim hâlime ve utanılacak ahvâlime!.."*

A be gözümün nuru, biz seni ve emsalini o Siyer aynalarında yüzünüz yerde içten iniltilerinizle tanıdık. Bu âh u vâh'a sebep, Hak'la engin münasebetin konumu açısından rüyalarında bazen hayaline çarpan gelip geçici sis-dumansa, evet eğer iniltilerini tetikleyen bunlarsa, ne mutlu sana.. ve vay hâline o sis-duman içinde ömür geçiren bencileyin çağın tali'sizlerine ve kendini dindar sanan teologlarına!

Bu deyip ettikleriyle yetinmeyip inilti bestelerinde daha bir meyan yapar ve içini çekerek farklı bir sızlanış faslına geçer:

"Ey en büyük günahları bile bağışlayan ve çâk çâk olmuş sineleri şefkatle sarıp sarmalayan yüce Rabbim! Senden, o yüz karartan günahlarımı yarlıgayıp affetmeni, o utandıran hatalarımı setretmeni, bağışlayıcılığının o sıcak atmosferinde re'fet ve rahmetinle sıyanet buyurdukların arasında bendeni de bağışlamanı diliyor ve dileniyorum."

Keşke bu sızlanışların yüzde biri mabetlerde ömür geçiren, zaviyelerde caka yapan, dinî mektep görünümlü gaflet yuvalarında ömür tüketen ve hayatlarını "yaptım, ettim" hırıltılarıyla geçiren taklit sürülerinin ruh dünyalarında da bulunabilseydi!..

Hazret, iniltileri ayyukta iç döküşlerini devam ettiriyor:

"Eğer günahlara tevbe ve inâbe, gönülde duyulup hissedilen bir pişmanlıksa, yeminler olsun, edip eylediklerime bin pişmanım! 'Estağfirullah' deyip Senden bağışlanma dileğinde bulunmak hataların ref'ine bir vesile ise en içten nedametlerle inliyor ve bu biçare kapı kulunu bağışlamanı diliyorum!"

Geçiyorum bazı iç çekiş ve sızlanışları, bunları saygıma verebilirsiniz. Söz yine onda:

"Allahım! Kullarına tevbe kapılarını ardına kadar açan, tevbe-inâbe unvanıyla bunu bize bir bişâret gibi sunan

ve 'Ey mü'min kullarım! İçten ve gönülden tevbelerle Rabbinize yönelin.'[69] *ferman-ı celiliyle dergâh-ı nezd-i Ehadiyetine çağıran Sensin. Senin açtığın bu kapıya yönelenlerin beklentilerine nâil olacakları da Senin kereminin muktezasıdır. Evet, günah ve hatanın, kullarına yakışmadığı muhakkak ama afv u mağfirette de Senin bir keremkânî bulunduğunda şüphe yok."*

İlave edelim:

"Kerem kıl, kesme sultanım keremin bînevâlerden
Keremkâne yakışır mı kerem kesmek gedâlerden!.."

(M. Lütfi)

Muhtaç canlar isteklerini hep bu niyaz esprisiyle arz ettiler. Hakk'a karşı saygısızlık sayılmayacaksa bu mülâhazaları ben de paylaşıyorum.

İmam, her zaman farklı bir derinlikte devam ettirdiği âh u eninlerini şu zebercet beyanlarla da seslendirir: *"Ey Rab, ömrünü isyan vadilerinde geçirdikten sonra, içten bir pişmanlık hissiyle Sana yönelip rahmet kapının tokmağına dokunan, dokunup Senin rahmet, şefkat ve utûfet teveccühlerini bekleyen ilk insan ben değilim; daha niceleri o kapının eşiğine baş koydu ama hiçbiri geriye boş dönmedi."* Böyle deyip sızlanır ve şu engin recâ nağmeleriyle devam eder: *"Ey yüceler yücesi Rabbim! Ben huzur-ı kibriyâna zâdsız-zahîresiz yöneldim; Sen bir keremkânisin; dua ve tazarrularıma icâbet buyur; beni ümit ve beklentilerimde inkisara uğratma!"*

Bu iç çekiş ve yakarışlar Hâle'dekilerin sızlanışları çizgisinde sürüp gider; sürüp gider de o, bu iç yakan âh u efgânıyla, kalb kasvetine yenik düşmüş cismaniyet insanlarına ve çizgi kaymalarıyla hedef sapması içinde bulunanlara, gönül diliyle ne besteler ne besteler sunar.. ve bu sûzişî nağmeleriyle, du-

---

[69] Tahrîm sûresi, 66/8.

yup hissettiklerini bencileyin yolzedelerin ruhlarına duyurmaya çalışır. Güfteler Hâle'den, nağmeler ateş-i aşkla yanan o melek sineden, bir ezan sesiyle;

"Gafletle uyumak ne revadır abd-i hakîre,
Şefkatle nida ederken Rahmân gecelerde."

(İbrahim Hakkı)

mazmununda, çok yüksek hislerle Allah'a iç döküşlerini ve nefsiyle yüzleşmelerini öyle tesirli iniltilerle sunar ki, anlayanlara bir saba nağmesi tesiri icra eder ve böyleleri bütün bütün ölmemişlerse kalkar Hak kurbetine koşarlar. O içten nağmelerle uyanıp kendimize gelmeyi Allah bize de müyesser kılsın!..

Yetinmez Hazret bu şekilde Hakk'a iç döküşle; O'na gönülden yönelişin her yöntemini kullanmak ister. Kendiyle yüzleşme ve arkadan gelenlere inâbe yolunu işaretleme çizgisinde bir kere daha kor başını rahmet ü re'fet eşiğine ve farklı bir çerçevede sızlanmalara salar kendini: *"Allahım! İşlediğim hata ve günahlar* -neye günah diyorsa?!.- *zillet urbaları giydirdi ruhuma.. cüda düştüm Senden ve kendimi meskenet libası içinde hissediyorum. Günahlar bî hadd ü pâyân kalbimi simsiyah hâle getirdi.* -Bu ne derin bir iç murakabesi!- *Kapındayım, başım şefkat eşiğinde; ey o Biricik Mabûd u Maksûd! Kabul buyur bu yönelme ve inâbemi!.. Bir kez daha Senin o yücelerden yüce dergâhına yöneldim. Başım önümde huzur-ı azametin karşısında el-pençe divan duruyor, affıma ferman bekliyorum. Gayri eğer uzaklaştırırsan bu bendeni kapından, kime yönelir, kime sığınırım?!. Ey günahların en büyüğünü dahi affeden ve dağınıklığa düşmüş yaralı gönülleri sarıp sarmalayan yüce Rab! Senden, o yüz kızartan hatalarımı bağışlamanı, affedip yok saymanı, bütün mesâvîmi setretmeni diliyorum. Ötelerde sevdiklerine iltifatını, o lütuf, kerem ve rahmetinin serinletici iklimini benden de esirgeme!"*

Bu sözlerle bir farklı sızlanış tablosu daha sergileyerek, o derinlerden derin istiğfar, tevbe ve inâbe kurnalarına koşar. İrfan ufkuyla mebsûten mütenasip (doğru orantılı) çevreye öyle âh u vâhlar salıverir ki, o çığlıkları duyunca, bu âh u vâhı kirlerle âlûde bir mücrimin sızlanışları sanırsınız. Ne var ki, biz tam anlamasak da bu iç çekişler birer mukarrabîn ufku iniltisi ve nâdânlara ezan sesiyle birer uyarma ve ikaz nefesi mahiyetinde temcid edalı nağmelerdir. Ne der ve ne söylerse söylesin, aslında bu "fenâ fillâh" âbidesi, zannediyorum, rüyasında bile nefs-i emmâre ile hasbihal etmemiştir; ama gel gör ki, bize ders ve tenbih, kendi açısından da Hak karşısında ihraz ettiği mukarreb konumu zaviyesinden hep inlemiştir. Onun bu yakarışlarına bir iç çekiş ve bir sızlanış mahiyetinde sûzişî iniltiler diyebilirsiniz.

Bu itibarla da o, başı hep Hak kapısının eşiğinde "Bahtına düştüm!" der durur. İşte o sızlanışlardan bir hicaz iniltisi daha: *"Ey yüce Rabbim! Beni hiçbir zaman Senden cüdâ kılıp kötülüklere düşürme; hatadan hataya düşüp isyan deryasına sürüklenmeme fırsat verme ve Senin gazabını gerektiren hususlara sürüklenmekten bendeni muhafaza buyur! Beni bitip tükenme bilmeyen tûl-i emeller arkasından koşturan, bela ve musibetler karşısında sürekli sızlanıp duran, her hayırlı işi kendinden bilen, her zaman mâlâyâniyâta meyyal bulunan, gaflet ve nisyanlarla mâlemâl, günahlara karşı her dem açık; Sana yönelmeye, tevbe ve inâbede bulunmaya gelince 'yarın' deyip erteledikçe erteleyen şu baş belası nefs-i emmâremi Sana şikayet ediyorum."*

Otağını itmi'nan ufkuna kurmuş bu sâfi ve zâki ruh bilmem ki neye nefs-i emmâre diyor?!. Bununla da yetinmeyip şeytan ve hevâ-i nefis girdaplarına karşı da aynı iltica ve tazarruda bulunduktan sonra ayrı bir niyaz faslına geçerek gönül dilinden kopup gelen ve biz gafillere şamar mahiyetindeki şu iç döküşlerde bulunuyor: *"Ey Rab! Çeşit çeşit vesveselere*

esir, kaskatı kesilip paslanmış şu mürde kalbimi, havf u haşyet nedir unutmuş hâlimi Sana şikayet ediyorum." Gözyaşı ve kalb ürpertilerini asırlar ve asırlar ötesinde unutmuş; Müslümanlığı şeklîlik ve surîliğe emanet bu çağın كَمَثَلِ الْحِمَارِ يَحْمِلُ أَسْفَارًا[70] mâsadâkı dünyaperest ruhlar bilmem ki bundan bir şey anlayacaklar mı? Ben hiç zannetmiyorum!..

Hazret bunlarla da yetinmez; yönelir mehâfet ve mehâbet ufkuna ve insanî kemâlâtın temel unsurlarına.. yönelir رَأْسُ الْحِكْمَةِ مَخَافَةُ اللهِ hakikati zıllinde gerçek fazilet unsuruna; Âkif'in şu mısralarını seslendiriyor gibi inler ve bir kere daha Hak karşısında iki büklüm olur:

"Ne irfandır veren ahlâka yükseklik, ne vicdandır,
Fazilet hissi insanlarda Allah korkusundandır.
Yüreklerden silinsin farz edelim havfı Yezdân'ın
Ne irfanın kalır tesiri kat'iyen, ne vicdanın.
Hayat artık behâimdir; hayır, ondan da alçaktır..."

(M. Âkif)

Böyle düşünür ve ölmemiş gönüllerde insanca yaşama hissi uyarır. Bu duygularını mehâfet ve mehâbet nağmeleriyle dillendirir; O'nun tarafından görülüyor olma zirvesinin ötesinde huzur-ı kibriyâda bulunuyormuşçasına ney gibi inler ve bir dîdebân tavrı sergiler. İşte bu konuda da farklı desen ve farklı renkte ümit edalı bir kaç demet havf u haşyet zemzemesi:

"Ey merhamet ve şefkat sultanı yüce Rabbim! Sana yönelen bu bendeni ve bu kapıkulu gedânı Sensizlik ateşine mi atacaksın? Edip eylediklerini ancak Senin engin rahmet ummanlarının arındıracağı bu âcizi afv u safhından mahrum mu bırakacaksın? Hâşâ, yüz bin defa hâşâ! Sen hiçbir zaman dergâh-ı ulûhiyetine yönelenleri eli boş ve inkisar içinde geriye çevirmemişsindir." -Burada solukları kesilmişçesine ve

---

70 Cum'a sûresi, 62/5.

mehâfet mızrabı yemiş bir kalb iniltisiyle- *"Ne olurdu bir bilebilseydim; adımı 'saidler' defterine kaydedip beni yakınlığınla şereflendirdiğini! Bilseydim de gözüm gönlüm sürurla, sevinçle tüllenseydi!.. Ey Rab! Şöyle-böyle seni bilip Sana inananların yüzüne rahmet kapılarını kapama! Ümit ve inancım, yüce varlığını duyurmakla ihyâ ettiğin gönülleri Sensizlik zilletine bırakma –hiçbir zaman bırakmamıştın– bırakıp da firkat ve cehennem ateşine yakma! Rabbim! Ben kulunu, gazap ve azap eleminden koru!.. Hayırlı ve hayırsızın birbirinden ayrılacağı, hesap endişesiyle elin-ayağın birbirine dolaşacağı, iyiliklerle serfirâz ruhların kurbet neşvesiyle kendinden geçeceği, hayatını kirletmiş bahtsızların uzaklık hicranıyla tir tir titreyeceği.. ve hiç kimsenin zerre miktarı haksızlığa maruz kalmayacağı o çetinlerden çetin günde beni Cehennem azabından koru!.."* diyerek derin bir endişe içinde bulunduğunu dillendirir.. tepeden tırnağa günahlarla âlûde bir mücrim hissiyatıyla en içten yakarışlara yönelir.. iki korku ile iki emniyetin beraber olamayacağı iz'ânıyla yakarıştan yakarışa geçer.. titreyen elleriyle hep rahmet u re'fet kapısının tokmağına dokunur ve durdurak bilmeden sürekli sızlanır durur.. sızlanır durur ve hislerini gözyaşlarıyla taçlandırırken de inanma urbası altında hakiki imandan uzaklaşmış, mehâfet ve mehabet hissinden mahrum ölü ruhlara tebah mesajları sunar.

Hazret'in, bu kadar korku ve endişelerinin yanında, ciddi bir recâ duygusuyla *"Keremkânım!"* dediği ve kalbinin ümit hisleriyle ritim değiştirdiği de hiç az değildir. O böyle davranmakla ve *"Rahmetim gazabıma sebkat etmiştir."*[71] ümitbahş ferman-ı sübhânîsiyle rükûdan kavmeye doğrulma sayılan tavrıyla, düşe-kalka yürüyenlere de Hak rahmetinin vüs'atini gösterme hâli sergiler. Âdeta bir şairimizin dediği gibi;

---

71 A'râf sûresi, 7/156.

"Ger günahım kûh-i Kaf olsa ne gam yâ Celîl
Rahmetin bahrına nisbet 'Ennehû şey'ün kalîl."

mazmununa göre davranır; günah ve hataların yüzüne tükürerek, *"Destgîrim ol!"* iniltileriyle "Rahmet, Rahmet!" deyip başını recâ eşiğine koyar; oksijen yudumluyor gibi bir ruh hâleti içine girer ve inler. İşte o soluklardan birkaç damla:

"Ey kulları Kendisine yöneldiğinde hemen teveccüh-ü rahmette bulunan.. hiçbir zaman onların ümitlerini karşılıksız bırakmayan.. onları, Kendine yaklaştıran ekstra yol ve disiplinlerle cüdâ düşme hicranından kurtaran.. günah ve mesâvîyle kirlenmiş olanların ayıplarını setreden... yüceler yücesi Rabbim! Ümitle kapına yönelip eşiğine baş koyanları hiçbir zaman boş çevirmediğin gibi, bendeni de melül, mahzun yüz üstü bırakma!"

Bu âh u efgânla recâ-havf eksenli yakarışlarda bulunur ve haleflerine, o kapıya hiss-i recâ ile yönelme sinyalleri verir. Hatta bütün bütün mihrap sapmasına düşmüş, yön belirsizliğiyle çırpınıp duran tali'sizlere dahi bir ezan sesiyle Hakk'ın rahmet enginliğini duyurur.. onları, duyup ettiği şeyleri paylaşmaya çağırır.. onlara havf u recâ terkibinden en canlı mesajlar sunarak "ba'su ba'de'l-mevt"ten güftelerle yeniden diriliş yollarını gösterir; gösterir ve İsrafil solukları türünden nefeslerle onları yitirdikleri mihraba yönlendirir.

Sürüp giden bu engin fasıldan es geçtiğim çok noktalar oldu. Ondan ve okurlardan özür dileyerek, bu zebercet mülâhazalara da bir nokta koyup, onun o ledünnî zenginlikli ruh anatomisine has başka türden sızlanışlarıyla, dili kalbinin güdümünde, düşüncesi metafizik âlemler ötesinde, sırrı öteler ötesi nâkâbil-i idrak zirvelerde, gözyaşları ceyhun, melek âvâzlı nağmelerinden de birkaç demet –çoğumuz bir şey anlamasak da– hayatbahş bazı hususları arz etmek istiyorum. İşte, mazmun yörüngeli ruh destanı o mülâhazalardan birkaç soluk:

"Allahım! Azıksızım ama Sana olan tevekkül ve teslimim tamdır. Buna rağmen cürümlerimin sınırsızlığını düşününce, tir tir titriyor ve azabına maruz kalacağım korkusuna kapılıyorum. Vakıa rahmetinin vüs'ati gözümde tüllenince de gönlüm emn ü emân hissiyle şahlanıyor. İşte, o ruh hâleti içinde bulunduğumda günahlarım su-i âkıbetle inletse de affına olan ümidim ruhuma bağışlanabilme sinyalleri salıveriyor." –Bu ne mukarrebce bir denge!.. Bu ne derin bir havf u recâ izdivacı!– *"Huzur-ı kibriyâna eli boş varsam da lütf u kerem enginliği mülâhazası şahlandırıyor bendeni ve gözlerim re'fetinin varidat vaadiyle pâr pâr parıldamaya duruyor. Öyle ki, isyanlarla mâlemâl olduğum aynı anda, gönlüm ekstra gufran sürprizleri ve üns esintileriyle iç içe ritim değişiklikleri sergilemeye başlıyor... Huzurundayım ey Rab! Salıyorum kendimi rahmetinin çağlayanlarına.. ve uzaklaşabildiğim kadar kendimden uzaklaşıyor, bütün benliğimle Sana yöneliyorum!.."*

Havf hissi, recâ iz'ânıyla, Hak'la münasebeti adına kendini konumlandırdığı yerin hakkını eda edememiş olma tavrıyla o yüksek "akrabü'l-mukarrabîn" kâmet-i bâlâ yörünge değiştirerek, âdeta, *"Ubudiyet, netice-i nimet-i sabıkadır."*[72] düşüncesiyle ilâhî lütuflar sağanağını bir kere daha nazara alarak şükürle gürlemeye duruyor.. ve şükran kapısı eşiğine yüz sürerek, Hakk'ın "lâyü'ad ve lâyühsâ" nimetlerine mukabil dildudak latîfe-i rabbâniyenin emrinde, hamd ü senâ nağmeleriyle gürlüyor:

"Allahım! Peşi peşine sağanak sağanak idrak ufkumun üzerine boşalan o engin eltâfına ne diyeceğimi bilemiyorum.. fazl u kerem kaynaklı Senin utûfe-i sübhâniyen karşısında dilim tutuluyor ve diyeceklerimi diyemez hâle geliyorum. Senin çağlayanlar gibi akıp gelen, liyâkatimi çok çok aşkın özel

---

72 Bediüzzaman, *Sözler* s.384 (Yirmi Dördüncü Söz, Beşinci Dal).

lütuflarını وَاِنْ تَعُدُّوا نِعْمَتَ اللّٰهِ لَا تُحْصُوهَا *'Saymaya kalksanız sayamazsınız ilâhi nimetleri!'*[73] *adesesiyle temaşaya aldığımda bir şey diyememe acziyle kırılıyor kolum-kanadım ve iki büklüm oluyorum... Evet, Senin o hususi atıyyelerin karşısında hamd ü senâmın yetersizliğiyle iç içe hicaplar yaşıyorum. İmanla gerçek dirilişe erişim.. İslâm'la dergâh-ı sübhâniyene yönelişim.. boynumda kulluk tasması, başım kerem ve ikram eşiğinde.. elim re'fet ve utûfet kapısının tokmağında,* كُلٌّ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ *'Bunların hepsi Senden.'*[74] *diyor, şükürle gerilime geçiyorum. Ne var ki Sana karşı bu şükür hissi de yine Senden. Zira ne zaman Sana şükretsem bu da Senin ayrı bir lütfun olması itibarıyla –şükürler sâlih dairesiyle– Sana hiçbir zaman hamd ü senamı tamam olarak yerine getiremeyeceğim."*

Keşke biz de bu mazhariyetlerin farkında olarak hayatımızı hep bu çizgide sürdürebilseydik!.. Tamamını idrakten âciz olsak da, verdiklerini, vereceklerinin emaresi kabul edip bütün faniyât u zailâta bedel, ebedleri peyleme yoluna girerek, "zatına bakan yönüyle cife, arkasından koşturanlar da kilâb" şu dünya-i faniyeye gönlümüzü kaptırmadan, makam-mansıp, şan-şöhret, servet-sâmân, bedenî ve cismanî arzulara bir parça sırtımızı dönüp her zaman o güneşler güneşine karşı sekmeden yürüyebilseydik!.. Heyhat! Aldandık bu yalancı dünyanın câzibedâr güzelliklerine!.. Tevehhüm-ü ebediyetlerle tûl-i emellere takıldık, kazanma kuşağında neleri ve neleri kaybettik!.. Ne hoş söyler Çağın Sözcüsü: *"Eyvah aldandık; bu hayat-ı dünyeviyeyi sâbit zannettik; o zan sebebiyle –biz her şeyi– bütün bütün zayi ettik.. evet, şu güzerân-ı hayat bir uykudur, bir rüya gibi geçti.. şu temelsiz ömür dahi çay gibi akar gider."*[75]

---

73 İbrahim sûresi, 14/34; Nahl sûresi, 16/18.
74 Nisâ sûresi, 4/78.
75 Bediüzzaman, *Sözler* s.227 (On Yedinci Söz, İkinci Makam).

Ama ne acıdır ki, büyük ölçüde bu bâzîçede aldandık ve ebedleri kaybetme pahasına şu fettân ve vefasız dünyanın sûrî güzelliklerine takılarak ebedî âlemleri bütün bütün nisyanlara gömdük ve geleceğimizi kararttık. Öyle ki ne ilâhî atıyye ve behiyyelerin şükrünü tam eda edebildik, ne de onlarla peylenebilecek o gerçek yarınların ayn-ı hayat olduğunu kavrayabildik. Ziya Paşa soluklarıyla ifade edecek olursak:

"Eyvah bu bâzîçede bizler yine yandık!
Zira ki ziyan ortada, bilmem ne kazandık!.."

Aslında kazanmamız da mümkün değildi; zira hiç ölmeyecek gibi kendimizi hevâîliğe salarak dünya mezraasını kupkuru çöle çevirdik ve ebediyetlere uzanan dünya güzergâhındaki köprüleri de bir bir yıkarak öteler inanç ve düşüncesine bir sünger çektik. Bir türlü kendimize gelerek yürekler acısı hâlimize bakıp Allah'a yönelmedik...

Hazreti İmam, başı her zaman utûfet kapısının eşiğinde, kalb gözü basiretleri kapı aralığında, teveccühe teveccüh beklentisiyle kalb ritimleri "Hû, Hû" diye atarak dillendirir başka bir yönelme yöntemini. Hakk'a öyle sadakat ve istikamet besteleri sunar ki hayranlıkla kulak kesilir yer ve gökteki mukarrebler:

Ey Rabbim! Çeşit çeşit şek ve şüphe tahayyülleri –bunlar onun ufkuna ait iniltiler– sürekli köpürüp duruyor içimde. Bulandırıyor Senin o dupduru lütuflarının semavî saffetini. Ne olur kaldır yakınlığına engel bu şekk ü şüphe sisini dumanını, gelip geçici de olsa kulluk tavrına uygun düşmeyen yakışıksız mülâhazaları!.. Gönlümü yalvarıp yakarma hissiyle coştur! Kalbimi hep Sana yakın bulunma idrak ve şuuruyla gerçek dirilişe erdir!..

Yüzde bir ihtimalle zelle yaşama endişesiyle tir tir titrer; beyninin bütün fakülteleriyle, birinin ifade ettiği mazmun çerçevesinde;

"Başım rahmet kapının eşiğinde,
Sana teveccüh zevki içindeyim;
Olsam da günahlarla âlûd bende,
Yüzümün karasıyla emrindeyim."

vefa nağmeleriyle içini döker Yaradan'a ve beraat fermanı beklemeye durur, beklediği gibi o güne kadar.

Yetinmez bu itaat ve inkıyat iniltileriyle, rahmet ve şefaat kapısının tokmağına dokunmakla; "iman-ı kâmil, amel-i sâlih" der sızlanır.. âh u vâhlarını ihlâs ve rıza ufkuyla taçlandırmaya koşar:

Ey Rabb-i Rahim'im! Bizi, hoşnutluğunu hedefleyip soluk soluğa koşan gönül erbabından eyle! Her an gözü o kapıda, eli kapının tokmağında bulunan aciz bendelerini, onlarca en büyük iltifat sayılan rıza ve aşk u iştiyak düşünceleri ve içten düşleriyle, Senin sımsıcak teveccühüne vesile huzur-ı kibriyânda, kemerbeste-i ubudiyetle serfirâz kıl! Nezd-i ulûhiyetinde değişik pâyelerle şereflendirdiğin.. tasavvurları aşkın keyfiyetlere ulaştırdığın.. fazl u kereminle Kendini tam duyurduğun.. Sana karşı olan aşk u alâkalarını iştiyak üstü iştiyakla taçlandırıp vicdanlarını tecelligâh-ı ilâhî seviyesiyle seviyelendirdiğin.. gönüllerini her lahza bir aşk u şevk cezbesiyle Kendine yönlendirdiğin Mustafeyne'l-Ahyâr'dan (seçkin bendegân) eyle! Ey 'rıza!' deyip Zâtına teveccühe doymayan kapı kullarını vuslat yollarında yüz üstü bırakmayan Keremkânî! Bu bendeni de kabule karîn kıldığın bahtiyarlar zümresine ilhak buyur!..

Ey o yüce hâleye müteveccih dırahşan çehre! Sen her zaman aynı şeyleri diledin ve aynı şeylerle sürekli içten içe inledin. Sesin/sesiniz gelip tâ bu çağlara da ulaştı. O nağmeleri duymaya teşne gönüller, sızlanışlarınızı paylaşma sadedinde aynı şeyleri dillendirdi ve vicdanlarının diliyle, elleri aynı kapının tokmağında;

"Kerem kıl, kesme Sultanım keremin bînevâlerden
Keremkâne yakışır mı kerem kesmek gedâlerden!.."

(M. Lütfi Efendi)

deyip iç döktüler. Aslında O, hiçbir zaman "kerem!" diyerek kapısına yönelenleri yüz üstü bırakmamış ve asla onlara hicran yaşatmamıştır.

Hazreti İmam konuyla alâkalı niyazını daha da derinleştirerek inler ve *"Ey Rabb-i Rahîm'im! Enîsim ol! Ruhumdaki Sensizlik vahşetini gider.. sürçmelerimi ve düşe-kalka yürümelerimi bağışla! Hatalarımı Settâr ism-i şerifinle setreyle! Bendeni sıyanet seraları içine alarak teminat-ı hâssanla emin kıl!"* der; teveccüh, inayet, riayet, kilâet beklentileri içine girerek tutunur o kopmayan "urvetü'l-vüskâ"ya ve yürür tevekkül, teslim ve tefviz kanatlarıyla "lâ mekânî"liğe doğru.

Doymaz nâmütenâhî istikametindeki şahlanışında her vesileyi değerlendirmeye.. yönelir yerinde muhabbet mihrabına.. aşk dilenciliğine durur Maşuk-ı Hakiki'den.. yetinmez elde ettikleriyle, "daha!" der; kanat çırpar, yükselir verâlar verâsı ufuklara.. ulaşmak istediği zirveye erme adına kalmaz eşiğine baş koymadığı ve teveccüh etmediği sıfât ve şuûn.. gönülden hep bir dilenci tavrıyla süsler niyazlarını o "Güzel İsimler" boyasıyla.. bilmez nazlanmayı, inler sürekli Hazreti Yakup ve Yunus İbn Mettâ gibi, إِنَّمَا أَشْكُوا بَثِّي وَحُزْنِي إِلَى اللّٰهِ[76] iniltileriyle, tasa ve dağınıklıkla hep Hazreti Müşkil-Küşâ'nın kapısı önünde.. sızlanır ve Kudreti Sonsuz'a ne inceden ince niyaz besteleri sunar.

Yer yer ümit ve recâ hissine kapılır ve şevk u şükürle şahlanarak Yunus edasıyla:

---

[76] Yûsuf sûresi, 12/86.

"Hoştur bana Senden gelen,
Ya hıl'at ü yahut kefen;
Ya taze gül yahut diken,
Lütfun da hoş, kahrın da hoş."

der. Rıza televvünlü recâ hissiyle her vâridi bir armağan gibi öper, başına kor; olup biten bütün bu ihsasları özel bir teveccüh anlayışıyla ve "Rabbimin benimle muamelesi!" mülâhazasıyla karşılar; Rab'den birer armağan saydığı bütün bu deyiş ve sezişleri iç içe sevinç hissiyle istikbal eder.

Hep böyle olmuştu ve böyleydi Hâle ile hâllenenlerin değişmeyen duyuş ve sezişleri.. hiçbir zaman dinmeyen heyecanları ve azm ü ikdamları.. baş döndüren semavîlikleri ve melekleri imrendiren, şeytanları fersah fersah uzaklaştıran kalb ve ruh desenindeki tavırları. Ne hoş dillendirir âşıklar sultanı Hazreti Mevlânâ, Hâle'ye müteveccih bu dırahşan çehrelerin o farklı yanını: *"Bazen melekler bizim incelik ve nezaketimize imrenirler; bazen de şeytanlar kabalık ve densizliğimizden nefret duyarlar."*

Günümüzde gök ehlini imrendirecek insanların bulunduğuyla alâkalı bir şeyler söylemek oldukça zor ama şeytanı zil takıp fıkır fıkır oynatan insan sayısının hiçbir dönemde olmadığı kadar mebzul bulunduğu da bir gerçek.

"Cenâb-ı Erhamürrâhimîn, ciddi bir "ba's ü ba'de'l-mevt" ile, bütün bütün şirazeden çıkmış bu çağın şeytan güdümündeki insanlarına da Hâle'ye müteveccih gönül erleri yolunda dirilişler lütfeylesin!" niyazıyla, bu konuya da bir noktalı virgül koyarak şimdilik "yeter!" diyorum.

Üveys el-Karnî

Hak'la irtibatı ve İslâmî hassasiyetiyle "müşârun bi'l-benân" bir akrabü'l-mukarrabîn idi Üveys el-Karnî. Işık çağına ermiş, görülecekleri görmüş, kendini hâle halkaları içinde

bulmuş, tâli'i yâr, mazhariyetleriyle bahtiyarlardan bahtiyar, müteahhirînden olduğu hâlde mütekaddimîn ile hemhâl; Hak ve Hakk'ın elçisiyle irtibatı tam, amûdî (dikey) yükselişiyle hâledekilerle hemhudut, onların hâlleriyle hâllenmiş, nev'i şahsına mahsus dırahşan bir çehreydi o. Anne isteğine takılmış, ezanı duyduğu hâlde ön saftakilerin arasına girememiş ama kalbî ve ruhî hayat azmi ve hızı sayesinde herkes tarafından dikkat çeken biri hâline gelmiş, halife-i rûy-i zeminden olağanüstü iltifat görmüş ve onlarla aynı duyguları paylaşan biri olma konumunu ihraz etmişti.

Hâle ile içli dışlıydı; o atmosfer içinde Hazreti Kamer-i Münir'den gelen ışık tayflarıyla duyulmazları duyuyor ve alınabilecek her şeyi alıyordu.. duyup aldığı kadar da çevresine veriyor, ruha ve sırra uzanan güzergâhta yüzlercenin yolunu aydınlatıyordu. Duyup hissettiklerini çevresine duyurma heyecanıyla yaşıyor.. sürekli yaşatma duygusuyla oturup kalkıyor.. edip eylediklerini yetmezlikle değerlendiriyor.. tekrim u tazimle yâd ediliyor ama fahre, gurura bütün bütün kapalı kalmada da sürekli bir mahviyet ve tevazu tavrı sergiliyordu.. Hakk'a içini döküp, inleme ve sızlanışlarıyla sabâ ritmi içinde, çevresine hep âh u efgân telkin ediyordu.. "Hayaline bile bulaşmamıştır!" diyeceğimiz, mazhariyetlerinin gereği sayıp gözünde büyüttüğü en önemsiz sisi-dumanı dahi devâsâ masiyetler şeklinde değerlendirerek kemâl emaresi mülâhazalarıyla hep sızlanıp duruyordu.

İşte o içten gelen ciğersûz nağmelerden seleflerinin inilti fasıllarıyla birebir örtüşen, mazmun yörüngeli bir-iki resim; daha doğrusu deryaları peylemeye yetecek, melek soluklarına denk, "akrabü'l-mukarrabîn" âh u vâhı içtenliğini hatırlatan, cihânpaha birkaç damla:

"Ey yücelerden yüce Rabbim! 'Tevekkül, teslim' diyor, yardımını dileniyorum. Beni ne dünyada ne de ötelerde acz

u fakr ve hiçliğimle başbaşa bırakma!.. Ey ezel-ebed Sultanı ve bugünlerin, yarınların, tüm zaman ve mekânların Rabb-i Rahîmi! Mücrim bir benden olarak şu yoksullar yoksulu hâlimle bârigâh-ı rahmetinin kapısı önündeyim. –Ey aziz ruh! Sen de yoksulsan, bilmem ki şu derbeder bendelere ne demek düşer? Ben bir şey diyemeyeceğim ama bir Hak dostu böylelerine 'mezar-ı müteharrik bedbahtlar'[77] demeyi uygun bulmuş; haklı olsa gerek.– *Zayıfım, derbederim, zelilim, esirinim ve iflas etmiş bir çaresizim; Sen ise kapına yönelenlerin taleplerini vüs'at-i rahmetinle karşılayan sultanlar sultanısın!.. Gamım, kederim hadden efzun ama düşe-kalka yürüyen tasalı gönüllerin arzu ve isteklerini is'âf buyuran bir Cevâd u Kerim'in kapısı önündeyim. İsyanlarım sınırsız!..* –Neye isyan diyorsa?– *Nezdindeki makbul ve mümtaz kulların arasında bulunma ümidiyle başım rahmetinin eşiğinde, bağışlanma recâsıyla o kapının tokmağına dokunuyorum.* –Ey seleflerini kalbî ve ruhî hayat derinliğiyle kendine imrendiren sır ve hafâ sultanım! Muasırlarının ve çevrenin seni numune-i imtisal görüp takdirler yağdırmalarına karşılık, bu sızlanışların idraklerimizi aşan ufkunun enginliğiyle bir vurulup dövünme mi; yoksa bağı kopmuş tesbih taneleri gibi sağa-sola saçılmış bencileyin bendegânlara mihraplarına yönelme tembihi mi?– *Kusurlarımın affedileceği hicap ve heyecanıyla bârigâh-ı gufranına yöneliyor; bağışlanacağım ümidiyle yerlere yüz sürüyor ve 'Ey Rabb-i Rahim'im!..' diyorum... Nefsine zulmetmiş bir derbeder olarak gözlerim vüs'at-i rahmetinin kapı aralığında, gönlüm hususi teveccüh sağanağında, kabul edileceğim heyecanlarıyla gözlerim kapının açılacağı intizarında, Senden beklenenleri bekliyorum. Gerçi cürümlerim bî-hadd ü pâyân ama ehliyetimi bir kenara atıyor, ehliyet-i Rahmâniyene sığınıyor ve başım önümde özel iltifatlarını intizar ediyorum."*

---

[77] Bediüzzaman, *Tarihçe-i Hayat* s.82 (İlk Hayatı).

"Yüce Rabbim, lâyüad ve lâyuhsâ hatalarımla, yönelecek başka kapı bilmeme iz'ânıyla, hemen her zaman Senin o herkese açık bulunan rahmet kapının önünde ebedlere kadar durma kararındayım. Rabbim! Şu bî-hadd ü pâyân hatalarımla bir kere daha Sana yöneliyorum; Sana yöneliyorum zira yönelinecek bir başka kapı bilmiyorum. Ey yüce Rabbim! Sen ululardan ulusun ve bir keremkânisin; bense zavallılardan zavallı bir bende. Sen etmezsen bu pür-melâl kuluna merhamet, kim elinden tutar onun? Sultanlar sultanı melce'im! Sen her şeyin ve herkesin mâlik-i hakikisisin, kapı kulun ise sıradan bir bende; Sen lütuf buyurup kerem destine almazsan, ona kim inayet edebilir? Melce'im ve mesnedim! Sen yegâne aziz, bu fakir ise zillete maruz bir derbeder; Sen elinden tutmazsan, kim kurtarabilir onu bu mezelletten? –A kemal âbidesi ve gözümün nuru, sen de zelilsen, söyler misin bizim içinde bulunduğumuz durumun adı nedir?– *Mevlâm! Sen yücelerden yüce öyle bir Erhamürrâhimîn'sin ki, en büyük günahları irtikâp eden kapkara ruhlara bile afv u mağfiret kapılarını ardına kadar açık tutmakta ve* تُوبُوا إِلَى اللّٰهِ[78] bişâretiyle ümitleri şahlandırmadasın; ömrünü isyanlarla âlûde geçirmiş bu fakir u hakiri de o kapıdan uzaklaştırma!.."

"Ey nihayetsiz rahmet ve şefkatiyle herkese teveccüh buyurup içlere inşirah salan Hannân u Mennân! Ben de Senin âciz ve düşe kalka bir kulunum; kabrin zulümât ve darlığından ve mukadder hesabın ağırlığından rahmetinin enginliğine sığınıyor ve 'El-emân, el-emân!' iniltileriyle Senden emn ü emân dileniyorum. –Bilmem ki, biz bu engin mülâhazaların tesiriyle bir kerecik olsun bu şekilde Hakk'a iç döktük mü? Zannetmiyorum... Hazret ötelerdeki ürperten ahvali her yâd edişinde bir kere daha "El-emân, el-emân!"

---

[78] Tahrîm sûresi, 66/8.

deyip inliyor.– *Münker-Nekir'e cevab-ı savabda inayet ve teveccühünü bu düşkünden esirgeme!.. Ben, maruz kalacağım her dâhiyeye karşı 'El-emân!' deyip re'fet ü şefkatinin ümidiyle oturup kalkacağım. 'El-emân, el-emân!' makberin darlık ve zulmetinden.. Senin sıyanet seralarında korunmaya alınıp alınamayacağını bilmeyenlerin canları gırtlaklarında tir tir titreyip durdukları ürpertici ahval-i müthişe karşısında 'El-emân, el-emân!..' Zelzeleleri zelzelelerin takip ettiği, zeminin toz-duman hâline geldiği, dağların hallaç pamuğu gibi savrulduğu, semaların rulolar şeklinde dürüldüğü, arz u semanın tebeddül üstüne tebeddüllerle zîr u zeber olduğu/olacağı hengâmda.. herkesin umumi bir 'ba's-u ba'de'l-mevt' ile haşr u neşir süreciyle huzur-u kibriyâda toplandığı o gam üstüne gam evânında.. ins ü cin herkesin yapıp ettikleriyle yüz yüze geldiği kahreden tablolar karşısında.. hayatlarını küfür ve dalâlet içinde geçirenlerin 'Keşke toprak olsaydım!' iniltileriyle sızlandıkları o nedâmet hırıltıları esnasında.. ve daha iç içe bir sürü dâhiyeler karşısında, bir kere daha içten 'El-emân, el-emân!..' Dünya hayatını isyan vadilerinde ve günah çirkefleriyle geçirenlerin hesaba çağırılmaları karşısında 'Vay hâlime!' anlamında yine 'El-emân, el-emân!..'" Bunları deyip sızlanmalar heymânı yaşamıştı o masum-ı mukayyed âbide şahsiyet..."*

O, bu iniltilerle yatıp kalkıyordu her zaman! Dil-dudak latîfe-i Rabbâniyenin emrinde hıçkırıp duruyordu her ân. O, bu mülâhazalarla nefes alıp verdikçe, çevresinde de nur çağı şive ve deseninde diriliş meltemleri esiyor; hafif de olsa esnemeye durmuş bir kısım gönüller bu âh u zâr karşısında yeniden cana geliyor, resmedilen tabloları hayalen temaşa etme irfanıyla bir bir kıvama yürüyor ve o semavî nağmelerle bir inilti ve sızlanış korosu oluşturuyorlardı.

Keşke bu duygu, düşünce ve tahayyüllerin onda biri günümüzün müddeî Müslümanlarında da bulunabilseydi!.. Yuvalar bu uhrevi tabloları tahayyül ruh haletiyle kalben ve ruhen cana gelip de o yanıp yakarışlara ses katabilseydi!.. Dinî medâris ve külliyeler bu âh u efgâna bigâne kalmayıp onlar da bu örfâneye iştirak edebilselerdi!.. Kürsüler, mihraplar, minberler günlük aktüalitelerin tesirinden sıyrılarak "Bir nağme de bizden!" deyip o koroya katılabilselerdi!.. Ama ne acıdır ki, bugün, ev, çarşı-pazar, irşad yuvaları, hatta bazı halvethane, tekye ve zaviyeler de günlük dedikodu hırıltılarıyla inlemede.. yuvanın kendine has ruhu yoğun bakıma kaldırılmış.. ilim irfan müesseseleri oksijen tüpleriyle nefes alıp vermekte. Medâris-i âliyede kulaklar إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ[79] ile inim inim.. bazı tekye, zaviye ve halvethaneler musallada namaz intizarı içinde.. sokaklar zift çağlayanlarına rahmet okutturacak mahiyette.. ruhunu yitirmiş yığınlarda arama hissi tamamen uçup gitmiş.. umumi hissiyata tercüman kabul edilen jurnalleşmiş evrak-ı perişan şeytana zangoçluk yapma peşinde. Hâsılı ortalık toz-duman, kafalar karmakarışık.. ruhlar ve gönüller de ekstra ümide emanet. Ne güzel dillendirir Âkif'imiz bu iç bulandıran tabloyu:

"Ne tüyler ürperir yâ Rab, ne korkunç inkılâb olmuş,
Ne din kalmış ne iman, din harâb, iman türâb olmuş,
Mefâhir kaynasın gitsin de vicdanlar kesilsin lâl,
Bu izmihlâl-i ahlâkî yürürken, kalmaz istiklâl!.."

Keşke bunları görüp anlayan ve anladığını da dillendirebilen birkaç tane entelektüelimiz olsaydı!.. Heyhat! Onun fıkdânı da ayrı bir vesile-i hicran.

Şimdi isterseniz bu faslı da, 3. Mustafa merhumun şu dörtlüğüyle noktalayarak sızlanışlarımızla bir kere daha yutkunup kâriîn-i kirâma veda edelim:

---

[79] Bakara sûresi, 2/156.

"Yıkılupdur bu cihan sanma ki bizde düzele,
Devleti, çarh-ı denî verdi kamu müptezele,
Şimdi ebvâb-ı saadette gezen hep hezele."

Çağlayan, Kasım 2018-Mart 2019

Acıyorum

Gönülden kopup gelen bir şefkat hissiyle kalb ve ruhun titreyişidir acıma duygusu. Min vechin bütün canlılarda, Rahmân u Rahim, Hannân u Mennân... gibi ilâhî isimlerin bir tecellîsi olarak bulunsa da farklı derinlikleriyle insanoğluna has bir utûfe-i ilâhiyedir. Bu mevhibe-i fevkalâde ile insan, –bütün bütün insanlıktan uzaklaşmamışsa– bir kor gibi içini yakan, ruhta ve düşüncede acıya dönüşen bir tablo karşısında hemen inlemeye durur.. duyarlılığıyla doğru orantılı, salar sızlanmalara kendini ve âh u vâhlarla soluklanmaya başlar.

Başta insanoğlu, hususiyle de anne-baba olmak üzere bütün canlılarda bu tür bir şefkat hissi ve acıma duygusunun mevcudiyeti *"lâzım-ı gayr-ı müfârık"* olarak söz konusudur ki canlı, bu duyguyu tetikleyen hemen her tablo karşısında onu savma adına ölesiye gayretlere girer.. kendi hayatını istihkar edercesine *"Can feda!"* der ölüme yürür.. bu acıma hissinin neye mal olacağını düşünmeden ateşleri göğüsler.. yaşama duygu ve düşüncesini bütün bütün gönlünden siler.. ve bütün hissiyatıyla, çeşidi ne olursa olsun, o acıyı dindirme ve o yangını söndürme üzerinde yoğunlaşır. Öyle ki, bu iç sızısıyla

yavrularını koruma adına tavuk kediye-köpeğe saldırır.. tavşan ölümü göze alarak, kurtla-sırtlanla yaka-paça olur.. sığırlar arslana-kaplana boynuz tehdidinde bulunur... Hele insan hele insan; o, bu engin his ve iç derinliğini yitirmemişse, acıma hissini tetikleyen benzer tablolar karşısında yanar-yakılır.. kendini ateşlere atar.. ve o derin acıma ruh hâletiyle gözünü kırpmadan yürür ölümün üzerine.

Şefkat hissi ve acıma duygusu kalbî hayatın inkişafıyla mebsûten mütenasiptir; âlî ruhlarda aşar o her çerçeveyi ve gider ulaşır akrabü'l-mukarrabîn ufkuna. Onlar, isyan ederler "Ateş düştüğü yeri yakar!" bencilce mülâhazalarına; "Nereye düşerse düşsün, o alev beni kavurur, püryan eder!" der, ellerinde insanî şefkat tulumbaları, "Yangın var!" âvâzeleriyle koşarlar alevleri söndürmeye...

Büyüklerde, onların da büyüklerinde bu his o kadar derin ve içtendir ki, kendilerini su-i âkıbet çağlayanlarına salmış olanları gördükçe ölür ölür dirilirler ve böyle bir şefkat feveranı ve heymânıyla görmez ve hissetmez olurlar kendilerini; olurlar da *"Milletimin imanını selamette görürsem, Cehennem'in alevleri içinde yanmaya razıyım. Çünkü vücudum yanarken gönlüm gül gülistan olur."*[80] der dururlar. İnsanlığın ebedî saadeti adına Miraç'tan geriye dönüşü hatırlatan nağmelerle hislerini dillendirir ve yananların yerinde olmayı düşünürler. Onların şefkat ve acıma hisleri melekleri imrendirecek mahiyette ve ötelerden gelecek re'fet tayflarına çağrı yörüngelidir.

Evet, onlar zılliyet plânında peygamberâne bir azimle, ellerinde acıma ateşlerini söndürecek farklı renk ve desendeki reçetelerle, gece-gündüz demeden kapı kapı dolaşır; en içten şefkat nağmeli iniltilerle, *"Ben geldim!"* der; uğradıkları her kapının tokmağına *"Uyanın!"* âh u vâhıyla dokunur ve uyarmayı bir sabâ sesi ve soluğuna emanet ederek ayrılırlar; hem

---

[80] Bediüzzaman, *Tarihçe-i Hayat* s.616 (Tahliller).

de birkaç kere daha dönmek üzere. Usanmazlar gelip gitmekten, hakaretler görüp saygısızlıklara maruz kalmaktan; zira yürüdükleri yol, insanları Cehennem'den uzaklaştıran, Cennet ve daha ötesine yakınlaştıran peygamberler yoludur ve onlar yürüdükleri bu yolun gereklerinin farkındadırlar.

Bu Mustafeyne'l-Ahyâr'ın deyip ettiklerinin ilham kaynağı, Efendiler Efendisi, verâların soluğu-sesi Hazreti Ruh-u Seyyidi'l-Enâm'ın bu konudaki vicdan enginliğiydi. O, dünyanın binlerce sene mesûdâne hayatı bir saatine mukabil gelmeyen Cennet debdebesini ve bir dakikasına mukabil gelmeyen *"Kâb-ı Kavseyni ev Ednâ"*[81] ufkunu muvakkat bir vedaya emanet ederek şu mihnet yurduna, başkalarını da esfel-i sâfilîne sürüklenmekten kurtarıp a'lâ-i illiyyîne yönlendirmek için dönüyordu; kendine has o derin şefkat hissi ve Cehennem'e sürüklenenlere karşı acıma duygusuyla. Duyduklarını başkalarına da duyurmak, görüp ettiklerini herkese zevk ettirmek, gönül ve ruh deformasyonu yaşayan acınacak durumdaki tali'sizlere ziya ve nur armağan etmek için iniyordu aramıza...

O, bu ölçüde bir îsâr ruhu sergilerken bir taraftan yükseklerden yüksek karakterinin ve misyonunun gereğini yerine getiriyor, diğer taraftan da insanları küfrün karanlık akıbetinden kurtarma ve imanın vadettiklerine ulaştırma rampasını gösteriyordu. Aslında bu menendi bulunmayan Zirve İnsan, ilhad ve dalâlet çirkâbı içinde bocalayıp duran ve insanlığını bütün bütün yitirmiş derbederleri gördükçe şefkat duygusu ve acıma hissiyle sürekli kıvranıp durmuş; kendine has o engin îsâr ruhuyla âh u vâh edip hemen herkesi o nuranî güzergâhına çağırmıştı. Bu sızlanış ve iniltiler mele-i a'lânın sakinlerini dahi rikkate getirmişti ki, Cenâb-ı Hak tarafından şu iltifat edalı tadillerle kendisine vazife çizgisini hatırlatma sadedinde *"Şim-*

---

[81] Necm sûresi, 53/9.

di onların Kur'ân unvanlı bu söze inanmamalarından ötürü Sen neredeyse kendini yiyip bitireceksin."[82] buyurularak, cayır cayır yanan sinesindeki ateşlere su serpiliyordu. Benzer tadil ve tavsiyelerin yanı sıra, Kur'ân-ı Kerim'in tasrif çerçevesinde daha pek çok âyât-ı beyyinâtı, O'nun bu konudaki kâmet-i bâlâsını vurgulama ve o güzergâhta yürüyenlere de bir temkin dersi mahiyetindeydi. O'nu anlamış, derslerini almış ve Cennet yolunda *"pişdarlık"* mülâhazasıyla o semavî sese ses katmışlardı. Evet, her konuda O'nu izleyen Hâle'ye müteveccih ruhlar da sürekli aynı re'fet ü şefkat tavrını sergilemiş, O'nun acıma nağmelerine nağmeler katarak sürekli sızlanmışlardı.

Onlardan sonra da ne bu iniltiler dinmiş ne de sinelerdeki acıma hissi sönmüştü. Düşe kalka yürüyenlere, ötelere ait nağmelerle yeni yeni besteler sunuluyor, mutlu gelecek beşaretleri veriliyor; küfür, küfran ve dalâlet akıntılarına kapılmış, mukadder ateşlere doğru sürüklenenlere karşı da *"Tulumbanı al, yetiş imdada, yangın var!"* çığlıklarıyla, herkes vukuu muhakkak böyle bir ateşi söndürmeye çağrılıyordu. Beşaretle ayrı bir acıma hissi seslendiriliyor, inzarla da Cehennem'e akışın önü alınmaya çalışılıyordu. Allah'a, Peygamber'e inanmışlardı; düşünüp yaptıkları şeyleri de ister acıma hissi, ister şefkat duygusu, ister gönül safveti, gerçek insan olmanın gereği görüyor ve beklentisiz yerine getiriyorlardı. Mazmun ve mantuk Allah'tan, güfte meyelândaki tasarrufa bağlı enbiya-i izâmdan, hususiyle de Hazreti Ruh-u Seyyidi'l-Enâm'dan (aleyhissalâtü vesselâm), beste Hâle'dekiler ve Hâle yörüngesinde gözleri mâverâ-i tabiatı temaşa ile mahmur Mustafeyne'l-Ahyâr'dan.

Bu kutsal kor, arz u semayı semâa kaldıracak mahiyette içten idi ve tesiri de güçlüydü. İsrafil sûru gibi nağmeleri duyanlar, idrak ufku seviyelerine göre kıpırdanmaya duruyor; devam ve temadi ile an geliyor gönüllerince ona ses katıyor-

---

82 Kehf sûresi, 18/6.

lardı. Zamanla o, tın tın kulaklarda çınlayan bir ba's ü ba'de'l-mevt nağmesine dönüşüyordu. Bir an oluyordu ki bu şefkat duygusu ve acıma hissine, insanî değerler açısından her zaman durumu ve duyguları çok gerilerde olan yoldakiler de katılıyordu. Bir arının ölümü karşısında yarım saat acıma ve ağlamasıyla re'fet ü şefkat hissini ortaya koyan birinin, iç içe problemlerin, insanlık dünyasında değişik deformasyon fasit daireleri oluşturması karşısında âh u vâh etmemesi de düşünülemezdi. Bu mülâhazaları nazar-ı itibara alarak Kıtmîr de *"Ben de acıyorum!"* diyerek o kutsal senfoniye katılmak istedi; acınacaklara acıma destanları kesti ve düşe-kalka yürüyenlere tebâhları adına bir demet inilti sundu; sundu ve nuranî peygamberler güzergâhına rağmen ilhad bataklıklarında hedefsiz ve gaye-i hayalsiz yürüyenlere *"Acıyorum!"* dedi inledi.

"Bir kitabullah-ı âzamdır serâser kâinat,
Hangi harfi yoklasan mânâsı hep Allah çıkar."
(Recâîzâde)

Acıyorum, bu kitabı arka plânıyla mütalâa etmeyen/edemeyen anadan doğma âmâlara.. acıyorum, şu fani dünyanın sûrî güzelliklerine ve aldatan ihtişam ve debdebesine kapılıp ahireti ve ebedî hayatı öteleyenlere.. acıyorum, gelip geçici saltanat ve debdebe karşısında ebedî hayata karşı kör ve sağır yaşayanlara.. acıyorum, gecekondudan çıkıp villadan villaya koşan aşağılık duygusunun azat kabul etmez bendelerine.. acıyorum, bilerek şu fani ve zail dünya hayatını Cennet ve Cemalullah yerine koyan akılzede divânelere.. acıyorum, üç-beş günlük dünya için makam, mansıp, para ve lüks hayat fantezisiyle seviye düşüklüğüne maruz kalmış, peylenebilen mük'ab gafillere.. acıyorum, çiğnenen ırzımıza ve doğranan namusumuza rağmen gülüp eğlenen ölü ruhlara ve bedbahtlara.. acıyorum, iç içe yıkılışlar ve tamiri imkansız çözülüşler karşısında sesini çıkarmayan dilsiz şeytanlara.. acıyorum, yi-

yip-içip yan gelip yatan, mesh-i mânevî maruzu, hâlinden habersiz tali'sizlere.. acıyorum, *"Ahsen-i takvîm"*e mazhariyetin bizden neler istediğinden bîhaber insan bozmalarına.. acıyorum, "Hak, adalet!.." deyip Harun gibi ortaya çıkmış Karuncuklara.. acıyorum, yalanın rayiç, hıyanetin mültezem, hakkın Allah'a emanet olduğu bir dönemde insanî değerleri partal eşya hâline getirenlere.. acıyorum, yalanı, tezviri, iftirayı "savaş taktiği" deyip dinî argümanlara dayandıran münafıklara.. acıyorum, kahrolası bir takdir, kirli bir madalya uğruna yüzsuyu dökerek itibarını ayaklar altına alan Süfyân'dan kalma Horasanlı taylasanlılara.. acıyorum, üç beş kuruşluk bir menfaat için, birilerine muhalif gibi görünen gerçek mü'minlerin öldürülebileceğine fetva veren satılmış nâdânlara...

Küçük bir çıkar karşılığı rüşvete, gaspa *"hediye"* diyen kapkara ruhlara acıyorum.. *"Varsın çalsınlar!"* türünden zift beyanlarla çizgi kayması yaşayanlara acıyorum.. bir zamanlar takdirle göklere çıkardıklarını, üç-beş günlük bir dünyevî pâye elde etmek için yerin dibine batıran bukalemunlara acıyorum.. meşru, gayr-ı meşru elde ettiği imkân ve pâyeleri kaçıracağı endişesiyle yalana *"doğru"*, doğruya da *"yalan"* diyen hak-hakikat bilmez bednamlara acıyorum.. Haçlıların yapmadığı mezâlimi görmezlikten gelerek dünyaya tapan dünyaperestlere acıyorum.. kalemlerini başkalarını karalama istikametinde kullanan ve bu mesâvîye *"harp stratejisi"* diyen münafıklara acıyorum...

Olup biten bunca mezâlimi, hüsn-ü zan yanılgısı olarak kitlelere anlatamadığımdan dolayı kendime de acıyorum.. hep mırıldanıp durduğum, *"Gönül her zaman arar durur bir yâr-ı sadık, / Bazen de sadık dedikleri çıkar münafık!"* hakikatini kulak ardı edip herkesi yâr sandığımdan dolayı kendime acıyorum.. farkına varamayıp beş-on ehl-i nifâkın imanına kandığımdan ötürü içimde derin derin acı hissediyorum ve sızlanıyorum.. *"Hüsn-ü zan, adem-i itimat"*denmişti; bu disipline

uyamayıp hüsn-ü zanna yenik düştüğümden dolayı içten içe hayıflanıyor ve sinemde acılar hissediyorum...

"Maziye ve mesâibe kader açısından bakmak lazım." deyip teselli olmaya çalışıyorum ama olup bitenlere karşı Kur'ânî çizgide bir tavır alamadığımdan dolayı da içim sızlıyor ve kendimi acınacak durumda hissediyorum.. çok erken dönemde dalga dalga mezâlim ve mesâvi şerareleri düşünce atmosferime çarptığı hâlde, Hakk'ın sıyanet seralarına sika ufku itibarıyla sığınamadığımdan ötürü levm ediyorum kendimi ve acılarla kıvranıyorum.

Keşke birilerinin *"Hak, adalet!.."* dedikleri eyyamda ve mü'mine saygı türküleriyle dört bir yanı velveleye verdiklerinde olanlar ve olacaklarla hâdiselerin Kerbela'ya doğru kaydığı vaktinde sezilebilseydi; masumlar şehit olmayacaktı, *"Âb-ı Revân"* da kan çağlayanına dönmeyecekti!.. Ama olan oldu; mezâlim ve mesâvî gidip *"gayretullah"* ufkuna ulaştı. Gayrı bundan sonra bize, sekine-temkin, tevekkül-teslim, tefviz ve sika serasına sığınarak اَلْخَيْرُ فِيمَا قَدَّرَهُ اللّٰهُ *"Hayır Allah'ın takdir buyurduğundadır."*[83] deyip, şirazeden çıkmışlar hakkında Cenâb-ı Hak'tan ekstra lütuflar bekleme kalıyor ki bu da gerçek bir mü'min tavrının lazım-ı gayr-ı müfârıkı olsa gerek...

Çağlayan, Nisan 2019

83 Bkz.: Aliyyülkârî, *el-Esrâru'l-merfûa* s.196; el-Aclûnî, *Keşfü'l-hafâ* 1/478-479.

Paranoya

Paranoya, psikiyatrik bir hâdise olarak, insanda muhakeme, dengeli düşünme ve makuliyete bağlı hüküm vermeyi bozan müzmin bir ruhî hastalıktır. Böylesi psikopatlar arasında paranoya tavrı gösterenlerde daha ziyade şu dört husus göze çarpmaktadır:

1. Kendine olağanüstü bir değer verme, böyle bir beklenti içinde bulunma, egoizma ve egosantrizma tavırları sergileme, herkese tepeden bakma ve beklediklerini buldukça da şişme-kabarma..

2. Zulme uğrayacağı korkusuyla sürekli güvensizlik hafakanlarıyla oturup-kalkma ve her şeyden, her kıpırdanıştan şüphelenme stresleriyle tir tir titreme..

3. Böylesi kahredici düşünce kaymalarıyla çevresindeki her farklı oluşumu kendi aleyhinde bir projenin parçası gibi görme ve ne olur ne olmazlara binaen vehim blokajlı stratejiler oluşturma..

4. Sadece kendisinin doğru davrandığı, doğru işler yaptığı cinnet hezeyanlarıyla içtimaî uyuşmazlıklara sebebiyet verme...

Derken bu inhiraf ve fikrî çarpıklıklarını tabiatının bir derinliği hâline getirerek yüzde bir, binde bir tehlike ihtimalleriyle hezeyandan hezeyana sürüklenme ve şöyle-böyle sahip olduğu şeyleri elden kaçırma, başkalarına kaptırma endişesiyle tir tir titreme.. hayalî zalimler ve asiler icat ederek, güçlü ise muhalif kabul ettiklerini ezip bitirme; zayıf ve dayanaksız ise bir gün evvel can alıcı hasımlar olarak dillendirip durduğu en muzır çevrelerle itilaflara girerek –be tahsis ittifak demiyorum– vehmî hasımlara karşı din ve iman düşmanlarının dahi yapmadığı şenaat ve denaetleri irtikap etme.. ervah-ı habise ve şeytanların güdümünde daha yüzlerce mesâvînin yanında, hayır yollarını tıkama; peygamberler güzergâhında yürüyenleri asi ve eşkıya gibi göstererek itibarsızlaştırma.. çok önemli evrensel değerleri dört bir yanda temsille insanlık çapında bir "ba's-ü ba'de'l-mevt"e zemin hazırlama aktivitelerini engelleme.. daha çok bir sürü tavrı sergileyen şuursuz yığınları –onlarca kutsal kabul edilen argümanları kullanarak– su-i emellerinin birer figürü hâline getirme...

Evet, bu türlü nefis ve heva dürtüleriyle irtikâp edegeldikleri yüzünden böyle biri, toplumda huzur bırakmadığı/bırakmayacağı gibi kendi de umduklarını elde edememiştir/edemez. Aksine paranoya kaynaklı yapıp ettikleriyle kendinin de yakın çevresinin de hayatlarını cehenneme çevirmiştir/çevirir.

Paranoyak, işlerini tahrip yöntemine bağlı sürdürdüğünden, kolay elde edilen bu işte gönlünce elde ettiği sonuçları firaset ve kiyasete veren bir mecnundur. Ama o, tımarhanedeki deliler gibi başkalarını anormal gördüğünden sürekli farklı cinnet tavırları sergiler; kendi gibi düşünmeyenleri hain ve terörist sayarak, gözlerinin onun makamında olduğu ve fırsat elde edince gelip onun sahip bulunduğu şeyler üzerine konacakları paranoyasıyla oturur-kalkar.. korunma adına özel bir-

likler oluşturur.. sürekli villadan villaya geçerek yer değiştirir durur.. ne yığın yığın korumacı teşkiliyle yetinir ne de iç içe korunma seralarını kafi görür; mük'ab vehimlerle kendi hayatını da, şuursuzca arkasından sürüklenenlerin hayatını da cehenneme çevirir.

Seviyesiz bir ortamda neş'et edip kaderin cilvesi önemli makamlar ve payeler elde eden paranoyaklar, biraz da aşağılık kompleksine bağlı, 'elde ettiğim imkân, iktidar ve servetleri başkalarına kaptırırım' paranoyasıyla akla ziyan her türlü hezeyana girer ve iç içe vehimlerle ölür ölür dirilirler. Melekleri, melek ruhlu insanları yılan gibi görür ve şeytanlara yahşi çekmeye dururlar.

Amnofis, böyle bir paranoyaktı; Hazreti Musa (aleyhisselâm) ve İsrailoğulları'nın belli bir güce ulaşacakları vehmiyle hayatı kendine ve arkasındaki akıl-zedelere zehir etmenin yanında, dünya kadar insanın da –tıpkı çağın firavunları gibi– kanına girmiş ve katmerli zulümler işlemişti; mevsimi gelince de kader onun ipini çekmişti.

Tarih, günümüze dek sayılmayacak kadar Amnofis'ten ve onların zalimane edip eylediklerinden bahseder ve erbab-ı basirete dikkatli olma güzergâhını işaretler. Zamana ait özel renk ve desen, ad ve unvanlar farklı olsa da tarihî tekerrürler devr-i daimi çerçevesinde hiçbir dönem bu insan bozması mahlûklardan hâlî kalmamıştır. Firavun'dan Hâmân'a, Buhtunnasr'dan Şâbur'a, Stalin'den Hitler'e ve onları takip eden Yezid'lere kadar bir sürü paranoyak gelmiş-geçmiş.. insanlığın yüz karası olarak aynı mesâvîyi irtikâp etmiş.. aynı iğfal yollarını kullanmış.. villa ve saraylarıyla aynı şeytanî yolu takip etmiş.. sürekli vehimle oturup kalkmış.. saltanatlarının ellerinden alınacağı korkusuyla yutkunup durmuş.. her zaman "en kötü ihtimallere göre" deyip kâfirce stratejilere baş-

vurmuş.. ve binlerce-milyonlarca vatan evladına karşı, onlara değişik karalayıcı, itibarsızlaştırıcı namlar takarak, en zalimce muamelede bulunmuşlardır.

Yakın tarih itibarıyla Almanya'da Hitler; "Saltanatım elden gider!" diye bir sürü harap ellere, yıkılmış hanümanlara ve işkenceyle ölüp giden canlara karşı aynı kompleksle hareket etmişti.. İran'da Şah, Humeynî ve taraftarları saltanat ve debdebesini elinden alırlar vehm ü hayaliyle gözünü kırpmadan on binlerce insanın canına kıymıştı.. Saddam, adı Humeynî olmasa da o karakterde biri, haramilikle elde ettiği şeylerin üzerine gelir konar diye muhalif zannettiklerini kesti-biçti-doğradı.. Kaddafi'nin durumu da bunlardan farklı değildi; o da vehmî bir Humeynî çığırtkanlığıyla etrafı yakıp yıkıyor, aynı cinnet tavırları sergiliyordu.

İslâm dünyasında bir zakkum gibi türeyen çağın diğer paranoyakları da bunlardan farksız... Sudan sebeplerle insanlar zindana atılıyor.. ana-evlat birbirinden koparılıyor.. masumlar işkenceyle öldürülüyor.. hukuk, adalet ayaklar altında yolluk gibi çiğneniyor.. bütün bunlara, insan şeklindeki mahluklar aval aval bakıyor.. Süfyân muakkibi Taylasanlı Horasanlılar bu tür Firavunlara Hâmânlık yapıyor.. ölen öldüğüyle, çeken çektiğiyle kalıyor.. ve dilsiz şeytanlar film seyreder gibi bütün bu şenaatleri, denaetleri hissiz, hareketsiz seyrediyor.

Şimdi bütün mazlum ve mağdurlara, gözleri verâlarda, verâların verâsında يَا غَارَةَ اللهِ، حُثِّي السَّيْرَ مُسْرِعَةً فِي حَلِّ عُقْدَتِنَا demek kalıyor. Keşke, her şeyden evvel bütün mağdur ve mazlum Müslümanlar olarak, *"Hayır Allah'ın takdir buyurup yarattığındadır."*[84] deyip kadere taş atma durumuna düşmesek!.. Keşke, رَضِينَا بِاللهِ رَبًّا[85] soluklarıyla hep;

---

[84] Bkz.: Aliyyülkârî, *el-Esrâru'l-merfûa* s.196; el-Aclûnî, *Keşfü'l-hafâ* 1/478-479.

[85] Buhârî, *ilim* 29, *daavât* 35, *fiten* 15, *i'tisam* 3; Müslim, *sıyâm* 197, *fedâil* 136, 137.

"Gelse celâlinden cefa,
Yahut cemâlinden vefa,
İkisi de câna sefa,
Lütfun da hoş, kahrın da hoş."

(Yunus Emre)

mazmunuyla nefes alıp verebilsek!.. Keşke, derin bir saygı hissiyle;

"Gelir elbet zuhura ne ise hükm-i kader,
Hakk'a tefviz-i umûr et ne elem çek, ne keder."

(Enderûnî Vasıf)

itmi'nan-bahş inancıyla oturup kalksak!.. Keşke, maruz kalınan şeyleri hatalardan arıtma kurnaları gibi görerek,

"Arındırır belalarla Hak sevdiklerini,
Arındırdığı gibi pak suların kirleri."

mülâhazasıyla mırıldanıp teselli olabilsek!.. Keşke, *"Her zulüm ve mesâvînin bir gayretullaha dokunma miadı vardır!"* diyerek o vakt-i merhûna saygının ifadesi,

"Zalimlere dedirtir bir gün Kudret-i Mevlâ,
Tallâhi lekad âserekellahu aleynâ!.."

(Ziya Paşa)

deyip her şeyi Sahibine havale edebilsek!.. Keşke *"Küfür devam eder ama zulüm devam etmez!"*[86] hakikatine binaen, *"Zulmile âbâd olanın, âhiri berbâd olur!"* itikadıyla, evveli değil, âhiri görebilsek!.. Keşke her şeyi, olup bitenlere nigehbân Alîm u Habîr'e bırakarak,

"Zalimin zulmü varsa, mazlumun da Allah'ı var,
Bugün halka cevretmek kolay, yarın Hakk'ın divanı var!"

inancıyla حَسْبُنَا اللّٰهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ[87] ile soluklansak ve muvakkat mesâibi dillendirmesek!..

---

[86] Bkz.: el-Münâvî, *Feyzu'l-kadîr* 2/107

[87] Âl-i İmrân sûresi, 3/173.

Büyüklerin yol erkânı ve vird-i zebânı bu olmuştur; bizimki de o olmalı ve "Bu da geçer!" deyip, zift neşriyat taraftarlarının deyip-ettiklerine kulak asmadan, gönlümüzdeki gül bahçeleriyle çevreyi ıtriyat çarşısına çevirerek burcu burcu gül kokularıyla herkesi mest ve sermest etmeliyiz.

Cenâb-ı Hannân u Mennân, Rahîm u Rahmân bu yolda bize sarsılmayan irade, duruşta kararlılık ve kararlılıkta temadi lütfeylesin!..

Çağlayan, Mayıs 2019

İç Çürüme ve Onarım Yolları

Bugün bütün insanlık farklı derecelerde bir bekleyiş içinde; bir nur, bir ziya ümidiyle sabahlayıp akşamlıyor. Öyle ki pek çok göz, sürekli ufuklara bakıyor ve bir "fecr-i sadık" hecelemesi hülyalarına dalıyor; dalıyor da maşrıkta çakan her şimşekte yeni bir şafak hissine kapılıyor. Beklediğini göremeyince de iç içe inkisarla inlemeye duruyor; duruyor ve ümit beklediği ufuklara yönelerek مَتَى الصَّبَاحُ؟ *"Sabah ne zaman?"* niyaz edalı inkisar nağmeleriyle başını önüne eğip kırık bir intizar heyecanına yelken açıyor. Bir taraftan geçmişin muhteşem günlerini resim resim temaşa ederken, diğer yandan da günümüzün ürperten tablolarıyla ümit-yeis arası gelgitlere kendini salıyor ve hafakan türküleri mırıldanmaya koyuluyor.

Her yanda üst üste çözülüşleri resmeden ürpertici tablolar; çözülüşlere yeni çözülüşler katan kirlenmiş duygular; erâcif içinde bocalayıp duran mülevves ruhlar; künde künde üstüne devrilmiş ümitler ve olup-bitenleri görmeyen, anlamayan ölü

kalbler, felç olmuş ruhlar, ötelere kapalı ufuksuz hurda gönüller... Kulaklar semavî seslere (mesmûât) kapalı; gözler, tekvinî emirleri doğru görüp doğru okumada kendine inat; idrakler, çerçeveleriyle örtüşmeyen pozitivizm, natüralizm, materyalizm yaveleriyle mest ü mahmur ve dolayısıyla en parlak hakikatler küsûf içinde küsuflarla karanlıklara, karanlık ruhlara emanet... Görülen tablo firavunların zift düşünceleriyle simsiyah kesilmiş, âdeta bir leyl-i yeldâyı andırıyor.

Bütün bunlara karşılık, insan muamma ve hakikatini anlayıp anlatmaya teşne ruhlar azlardan az; onların da ağızlarında fermuar, kollarında kelepçe ve başlarında kırbaçlar, ekstra bir inayet beklentisi içindeler. Ümitliler, *"Allah bes, bâkî heves!"* teslimiyetiyle oturup kalkıyor, yer yer;

"Felek bütün esbâb-ı cefâsın toplasın gelsin,
Dönersem kahpeyim millet yolunda bir azîmetten."

(N. Kemal)

mısralarıyla nefes alıp veriyor ve *"Dert bî hadd ü pâyân, her yanda kaba kuvvet, zulüm ve vahşet nümâyân, oturup kalkıp inlemeyle soluklanan, dört bir yanda sızlanıp duran yığın yığın gariban!"* deyip sızlanıyorlar. Fakat bu âh u vâhı ne kalbini şeytana kaptırmış serkârlar, ne de şöyle-böyle mürekkep yalamış, büyüklükleri şekle emanet elitler asla duymuyor, duysalar da nazar-ı itibara almıyor; aksine zulmü alkışlıyor, zalime yahşi çekiyor ve Amnofislere Hâmânlık peşinde koşuyorlar. Gayrı mazluma, mağdura da çekme ve inleme kalıyor.

Allah, insana, neyin ne olduğunu ve varlık hakikatinin iç yüzünü keşif ve tespit etmek üzere akıl ve kalb vermiştir. Şayet o bu dinamiklerle çevresinde olup bitenlerin ne olduklarını, ne ifade ettiklerini bilmez, bilip değerlendirmezse, bilerek-bilmeyerek "Ahsen-i takvîm" çizgisini koruyamamış ve sürçmeler, sapmalar fasit dairesi içinde ömür tüketmiş olur;

akı-karayı birbirine karıştırır.. çiçekleri diken görmeye başlar.. güllerin güzelliklerini anlayamaz.. ve bülbül nağmelerini saksağan hırıltıları gibi değerlendirir. Çok defa sıyrılamaz bu çarpık telakkilerden; sıyrılamaz da hata üstüne hatalar irtikâp eder; yaratılış keyfiyetinin çok altında sürüm sürüm olur ve takılır ziftten düşüncelere; sürüklenir ruhta, gönülde iç içe deformasyonlara; kendini bitiren, bitirecek olan çözülmelere ve önlenemez hiçliğe...

Aslında, bu sapkınlık ve çarpıklıklardan sıyrılmanın vazıh bir yolu vardır ama gel gör ki, hayatını hevâ-i nefis güdümünde sürdürenler bir türlü bunu görememekteler. Oysaki her şey açık ve net olarak değişik dillerle, bir kısım farklı lisan ve üsluplarla hep o çıkış yolunu seslendirerek bizi o hedefe yönlendirmektedir. Bu yol, bütün eşya ve hâdiselere hâkim o Zât-ı Ecell-ü A'lâ'nın *"min haysü hüve hüve"* bilinip inanılması; böyle bir marifet merceğiyle eşya ve hâdiselerin tekrar ber tekrar hallaç edilip tahlil ve terkibe tâbi tutulması; topyekün varlığın arka plânlarıyla ele alınması; mahiyet-i insaniyede meknî esrarın, riyâzî analizlerle umum kevn ü mekânların okunup incelenmesi; dünya ve mâfîhânın kendi konumlarıyla doğru değerlendirilmesi; dahası bu tür fikrî aktivitelerin ara verilmeden devam ettirilmesi şehrahıdır.

Böyle bir azm u ikdâm, insanın maddî-manevî anatomisini riyazî analizlerle tahlile müeddî olup, kâinatın bir fihristi olan mahiyet-i insaniyenin bir projektör hâline gelmesine ve bu projektörle kainat kitabının doğru okunmasına vesile olacaktır ki, bu da düşünen bir varlık olan insan için hayatî bir reçete mahiyetindedir. Bu reçete ile insan derlenip toparlanarak, elli türlü düşünce inhirafından korunmuş ve bu sayede kendini fethetmiş gibi olacak.. değişik çarpık düşüncelerden bir bir sıyrılacak.. ilim adına vehim ve kuruntulara sürüklenmekten kurtulacak ve O'na yönelmenin inşirahlarını yaşayacaktır. O'nu sevecek; aşk u iştiyak tür-

küleriyle oturup kalkacak ve sürekli vuslat arzuları mırıldanmaya duracaktır.

Kendini, kendine has derinlikleriyle okuyup keşfedememiş bahtsızların o Biricik Yâr-ı Vefadâr'ı bilip O'na dilbeste olmaları, cismanî ve hayvanî yönlerinden sıyrılarak yaratılış gayeleri istikametinde yol almaları; bütün beşerî vartaları aşarak kanat çırpıp O'na doğru vuslata koşmaları imkânsızdır, özel bir teveccüh inayeti olmadığı takdirde.

***

İnsanın ciddi tefekkür ve tedebbürlerle kendini doğru okuyup değerlendirmesi, o Biricik Doğru'yu bilip O'na yönelmesi adına hayatî bir yol ve yöntemdir. İnsan böyle bir bakış açısı ve bu bakış açısına lütfedilen iman ve marifetle, ne için yaratıldığını, kendinden istenen ve beklenen hususların neler olduğunu ve nebilerin soluklarıyla vicdanlara duyurulan şeylerin neden ibaret bulunduğunu anlar; varlık içindeki yerini, konumunu hecelemeye başlar.. adım adım, fasıl fasıl bütün benliğiyle mihrabına yönelir.. ve yaratılış gayesini idrakle salar kendini Gayeler Gayesi'ne ulaştıracak çağlayana. Yürür bu iç içe keşif yollarıyla; anlar maddî-manevî derinliklerin, varlık muammasının sırlı birer anahtarı olduğunu. Mahiyet enginliklerine her yelken açışında farklı bir kısım çağrılarla daha derinlerden davet mesajları alır; bir sonsuzluk yolcusu mülâhazasıyla bütün faniyât u zailâta sırtını döner; çözülmelere karşı çözülmez seralar oluşturur.. ve sorgulamaya durur nefsini, nasıl yaşaması, nasıl davranması gerektiği hususlarında.. değişik analizlerden geçirir kendini.. farklı sentezlerle katlar metafizik gerilimlerini.. bakıp görenler nezdinde bir "muktedâ bih" görünümü sergiler.. uyarır uykuda olanları sabâ nağmeleriyle.. ve yönlendirir Hakk'a, kibirden, gururdan, ucubdan arınabilmiş gönülleri...

Bunun aksine, kendilerini keşfedememiş bir kısım tıkanık ruhlar ve bakmayı, görmeyi birbirine karıştıranlar vardır ki, bunlar duymazlar varlığın hâl diliyle dört bir yanı velveleye verdiğini.. bilemezler eşya ve hâdiseler içindeki müstesna yerlerini.. sürekli kulak tıkarlar metafizik ses ve nağmelere.. hep körler, sağırlar gibi sürdürürler hayatlarını.. ve anlamazlar varlığın her bir harfinin "Hû!" deyip O'nu işaretlediğini. Bu his ve heyecan mahrumu bedbahtlar, canlı cenazeler gibi oturur-kalkarlar; oturur-kalkarlar da sürekli tenakuzlarının hâsıl ettiği iç burkuntularıyla yutkunup dururlar...

Oysaki insanın kendini keşfetmesinden geçer vuzuh ve inkişaf bekleyen hususların bilinip tanınması, farklı tahlil ve terkiplerle eşya ve hâdiselerin gerçek mahiyetlerinin anlaşılması. Bu analiz ve sentezlerle akıl, ruh ve insan letâifi birer mercek hâline gelir; insanda "Daha, daha!" deme hislerini harekete geçirir ve onu, bulacaklarını bulma yoluna yönlendirir. Ve bir gün gelir bu mütemadi aramaya mutlaka lütuf tecellî boyundan neler ikram edilir neler!.. İşte o zaman; *"Kendini bilen Ben'i bilmeye koyulur.. Ben'i arayan mutlaka bulur."* hakikati şule-feşân olur ki, ahsen-i takvîme mazhariyetin gereği de budur...

Bilakis, kendini, Allah karşısındaki konumu itibarıyla bilip tanımayan, sürekli düşünce sürçme ve çelişkileri yaşar.. ömrünü alt tabakadaki varlıklar gibi sürdürür.. yer, içer, yan gelir kulağı üzerine yatar. Dolayısıyla da bir gün mutlaka tuz-buz olup eriyip gitme streslerinden sıyrılamaz.. iç içe hafakanlar yaşar.. oyun-eğlence ve sarhoşlukla, değişik tenvîm yöntemleriyle kendinden kaçar.. ve hiçbir şey elde etmeden nakd-i ömrünü boşuna harcamış olur ki, günü geldiğinde hayat mumu söner, o da kendini hep korkup titrediği o acı akıbetin âğûşunda bulur.

Günümüzde böyle aklını yitirmiş ve tamamen şeytanın güdümüne girmiş nefs-i emmârenin azat kabul etmez bende-

lerinin ve isyan çağlayanına yelken açanların hadd ü hesabı yok. Başlarında hevâ kırbacı, dimağlarında bir sürü kirli düşünce, cismanî ve hayvanî hislerle oturup kalkanların sayısı belli değil. Kalbe ve ruha inat mesâvî alkışlanıyor, mezalime yahşî çekiliyor, düşünceler meflûç, kalbler şeytana emanet, yıkılmış semavîliğe ait ihsaslar ve iplik iplik sökülüp gitmiş insanı insan yapan bütün değerler.

"Haya sıyrılıp gitmiş, öyle yüzsüzlük ki her yerde...
Ne çirkin yüzleri örtermiş meğer o incecik perde!
Vefa yok, ahde hürmet hiç, emanet lafz-ı bîmedlûl;
Yalan rayiç, hıyanet mültezem her yerde, hak meçhûl.
Ne tüyler ürperir, yâ Rabb, ne korkunç inkılâb olmuş:
Ne din kalmış, ne iman, din harâb, iman serâb olmuş.
Mefâhir kaynasın gitsin de kesilsin vicdanlar lâl...
Bu izmihlâl-i ahlâkî yürürken, kalmaz istiklâl!"

(M. Âkif)

mısraları dört bir yanda toplumdaki bu iç içe çözülüşleri seslendiriyor gibi –aslında gibisi de yok ya!..– Yığınlar konumlarından habersiz ve çok alt alanlardakilerle yarış içinde.. varoluş esprisini umursamayanların adedini Allah bilir.. yığınların en az tanıyıp bildikleri yine kendileri.. bugünü, yarını birbirine karıştırarak geceliyor ve sabahlıyor en meşhur dimağlar.. kimsenin varlık ve eşya hakkındaki esrar ve mânâyı anlamaya tahammülü yok.. binler-yüz binler "ahsen-i takvîm"e mazhariyetini bütün bütün unutmuş ve sere serpe yaşıyor.. kendini ve varlık içindeki konumunu heceleyen/heceleyebilen insanların sayısı azlardan az.. sırtlarını hayat meltemlerinin esip geldiği kapıya dönüp yaşayanların hâlleri yürekler acısı.. çoklarının dimağı bugüne kilitli ve peylenen peylenene yürüyorlar bir kahredici meçhule doğru.. kalmamış pek çoğu itibarıyla yığınlarda kalbî ve ruhî hayat düşüncesi. Tam resmedilmese/edilemese de tablo, "urve-i vüskâ"yı elden ka-

çıran bahtsızların göze çarpan ahval-i pürmelallerinden sadece birkaç satır; tamamı, tarihin yüz kızartacak sayfalarına emanet...

Böylelerinden pozitif bir şey beklemenin aptallık olduğunda şüphe yok.. böylelerinden bir şeyler bekleyenlerse ümitleri alıp götürecek kadar, çoklardan çok.. hak urbası içinde sahne sahne sergilenen bâtıl, bütün gönüllere otağını kurmuş gibi.. kendilerinden hakka tercüman olup doğruyu anlatmaları beklenen şeklî elitler ve din bezirgânı ham ruhlar ise dillerini yutmuş dilsiz şeytanlık girdabında ve bâtıla çanak tutmakta.. hak kisvesiyle sahnelendirilen ve kitleleri sürüleştiren ayak oyunları, şeytanları bile utandıracak mahiyette.

Bütün bu negatif şeyler toplumun/toplumların hakiki kimliklerini yitirdikleri meş'ûm bir zaman diliminde başlamıştı; şansımıza veya şanssızlığımıza günümüzde kavaklar gibi boy atıp gelişti. İç ve dış dünyamız itibarıyla kendimiz olmaya döneceğimiz âna kadar da devam edecek gibi görünüyor. Hiçbirimiz öyle olmasını istemeyiz ama mahiyet-i insaniyenin maddî-manevî anatomisiyle dosdoğru okunup değerlendirileceği, eşya ve hâdiselerin bütüncül bir nazarla yeniden tahlile tâbi tutulacağı, peşi peşine kaçırılan fırsatlar telafi edilip birkaç asırlık yırtıkların uygun yamalarla yamanacağı ve yeni bir diriliş faslının yaşanacağı/yaşatılacağı bir kutlu bayram gününe kadar da devam edeceğe benzer.

***

Bu konudaki o mübarek "ba's ü ba'de'l-mevt"in ilk basamağı, Hazreti Allah ile Hâlık-mahlûk münasebetinin gerçekleşmesine; varlık içinde insan olarak yerimizin doğru tespit edilmesine; mahiyet-i insaniyenin bir fihrist gibi yanlışsız okunup kevn ü mekânları temaşada bir mercek, bir rasathane gibi kullanılmasına; eşya ve hâdiselerin tekrar tekrar tahlil edilme-

sine vâbestedir. Bütün bu hususların realize edilmesiyle dirilişe erip, arkamıza aldığımız mihrabı tam tespit ile sinelerimizde, sis ve dumanla belirsizleşmiş Kâbe-i hakikiyi müşahede sayesinde, kıble birliği unvanıyla vifak ve ittifaka açık hâle gelecek ve bunu tevfîk-i ilâhîye bir çağrı, bir niyaz sayarak yürekten "*vâ gavsâh*" deyip gerçek konumumuzu düşlemeye çalışacağız/çalışmalıyız...

Sistematik düşünce, mahrûtî bakış, bildiğimiz şeylerin bir kere daha sorgulanması, taklit cadısının tesirinden sıyrılma, kibir, gurur, ucb, bencillik levsiyâtının ayaklar altına alınması bu oluşum ve bu dirilişte olmazsa olmaz esaslardandır. "Ben" deyip oturup-kalkanların, büyüklük taslama maraz ve hummasıyla kendilerine takılanların ve kendilerini aşamayanların, alkış ve takdir beklentisiyle ufuklarını karartanların, çıkar ve menfaat uğruna bir kısım sefil ruhlara takılıp onlara zangoçluk yapanların kendileri olmaları imkânsızdır ve böylelerinden bir şey beklemek de beyhudedir. Zira sayılan bu hususların hemen hepsi, gözü kör, kulağı sağır, kalbi iğrenç bir et parçası hâline getiren onmaz birer marazdır ve tedavileri de iradelerin hakkının verilmesiyle ekstra bir inayete kalmıştır. Eğer onlardan bu ölçüde bir gayret ve ötelerden de bir lütuf ve utûfet eli imdada yetişmezse, insanın manevî anatomisine musallat olmuş bu emraz-ı manevîye mezara, hatta daha ötelere kadar elini bunların yakasından çekmeyecektir. Böyleleri bütün diriliş yollarına rağmen o iç içe fasit daireler girdabında gidip kalbî ve ruhî hayatları itibarıyla yokluğa yuvarlanacak ve zincirleme deformasyonlarla en alt tabakadaki varlıklar seviyesine düşeceklerdir.

Mahiyet-i mübeccelesiyle melekleri bile imrendirecek potansiyel bir konumu haiz bu "ahsen-i takvîm" âbidesinin bu ölçüdeki su-i akıbeti, ruhanîlere faikiyetine rağmen şeytanları bile tiksindirecektir. Kendinden, donanımından ve Allah karşısındaki konumundan habersiz bu tipler kendilerini hakir

duruma düşürdükleri gibi, yaratılış itibarıyla ulvi mahiyetlerini dejenere ettiklerinden dolayı da yer-gök ehlince lanetle yâd edileceklerdir. Evet, bu, Hak nezdindeki yer ve kıymetini bilememe ve kendini hakir görmenin neticesidir. Ne hoş dillendirir mahiyet-i insaniyeyi milli şairimiz:

"Haberdâr olmamışsın kendi zâtından da hâlâ sen,
'Muhakkar bir varlığım!' diyorsun ey insan, eğer bilsen.
Senin mâhiyyetin hattâ meleklerden de ulvîdir;
Avâlim sende pinhandır, cihanlar sende matvîdir."

Ne var ki bunun böyle bilinmesi de bütüncül bir bakışa, her şeyi gerçek mahiyetiyle görüp değerlendirmeye, oldukça derin bir tefekkür, tedebbür ve teemmüle vabestedir. Ancak bu yol ve yöntemlerle insan kendini doğru okuyabilir; okuyabilir ve bu konuda düşünce enginliğiyle gider otağını tâ "Mustafeyne'l-Ahyâr" zirvelerine kurar; kurar ve sıyrılır bir hamlede dünya ve mâfîhâdan, onun ziynet ve debdebesinden.. kanat çırpar üveyikler gibi sonsuzluk semalarına doğru.. iç âlemini kendine has derinlikleriyle müşahedeye koyulur.. ve latîfe-i rabbâniyesini göz kamaştırıcı renk ve deseniyle okumaya durur.. salar kendini satır satır var oluş gayesini mütalaaya.. atar sırtındaki benlik semerini; "Hak" der, yürür kendi uzaklığını aşma istikametinde.. ruhanîlerin teşrifatçılığıyla öylesi erişilmezlere erer ki, tükürür her türlü dünyevî debdebe ve ihtişamın kirli yüzüne.. kendini keşfedip bulmanın şehrâyinlerini yaşar ve yudum yudum Hak tecellilerinden kâse kâse kevserler yudumlar.. an olur, aşk u iştiyak meltemleriyle selviler gibi salınmaya durur.. zaman gelir, güller dalında şakıyan bülbüller gibi çevresine bayıltan nağmeler sunar.. silinir gider gözünde dünyanın yalancı güzelliklerinin yanında cennetlerin hûri-gılmanı, köşkü-sarayı ve balı-kaymağı.. "Hû" der oturur-kalkar, Yunus diliyle *"Bana Seni gerek"* der inler.

Anlamaz bunları “Dünya, dünya!..” deyip inleyenler; bu yalancı âlemin süs ve ziynetinden sıyrılamayanlar; tûl-i emel ve tevehhüm-i ebediyet yanılgılarıyla ukbayı görmezlikten gelerek saray saray üstüne inşa edenler; akıllarını ve kalblerini villalara ve filolara ipotek hâline getirenler. Bütün bunlara “Yuf!” demek dilimin ucuna kadar geliyor ama ifade kirliliğinden uzak durma mülâhazasıyla denecekleri tarihin kirli sayfalarına emanet ederek konuya bir nokta koyup geçiyorum; geçiyorum, zira ışık süvarilerinin bekledikleri başka şeyler var. Evet, onlar ellerinde nur meşaleleriyle ziya avlama peşindeler. Karanlık ruhlar zulmetler sarmalları içinde kalakalsınlar, onlar;

“Hak şerleri hayr eyler,
Sen sanma ki gayr eyler;
Ârif ânı seyr eyler,
Mevlâ görelim neyler,
Neylerse güzel eyler!..”
(İbrahim Hakkı)

deyip topluca tefvîz atmosferine ermeyi hecelemekteler...

Çağlayan, Haziran-Ağustos 2019

Yaşatma Mefkûresi

Yaşamanın gerçek değeri, yaşatma mefkûresiyle derinleşir, uhrevîleşir; semavîlerin hayat seviyelerine denk bir hâl alır. Böyle bir gaye-i hayale bağlı yaşama, şahsî hayatı birkaç kat hâline getirip geleceğe ve daha ötelere emanet etme, ona öyle bir derinlik kazandırır ki, hüşyâr bir vicdan, birkaç ömrü birden yaşamış gibi kendini hep bir zevk u târâb içinde hisseder ve bu dar âlemi, ebediyetlerin ferah feza iklimleri gibi duymaya başlar. Koşar sürekli herkese hayat üfleme yolunda.. vesile olduğu her dirilişle kendi de yeni bir "ba's ü ba'de'l-mevt" yaşıyormuşçasına kalbi durasıya şahlanır canlara can olma güzergâhında; şahlanır, zira Kur'ân'ın, bir insanın dirilişini bütün insanlığın ihyasına denk tutması "tın tın"dır onun kalbinin kulaklarında.

Muvakkat dünya hayatı itibarıyla tek bir insan hayatı bu ölçüde önem arz ediyorsa, âlemşümul bir "ba's ü ba'de'l-mevt" himmet ve gayretinin âhiret terazilerini kıracak keyfiyette olduğunu söylemek mübalağa olmasa gerek. Evet, bir diriliş eri, dudağında hayat üfleme sûru, oturup-kalktığı her an "ahsen-i takvîm"e mazhariyetinin şuuruyla, kalbî ve ruhî

hayat meflûçlarının hâllerini bir hazan manzarası hissiyle duyar.. ve "Gayrı durmak bana haram!" diyerek can çekişenlerin imdadına yetişme adına, yoğun bakımdan yoğun bakıma koşarcasına, ney nağmeleriyle diriliş besteleri sunar kalbinin dilinden.

Büyütmez gözünde bu çatlayasıya koşuşu ve mahmuzlar iradesini gerçek insan olmanın gereği gaye-i hayal ufkuna doğru. Böyle biri, "mefkûre" deyip çıktığı güzergâhta yol-yöntem bilmeyenlere rehberlik yapar.. yürüme yorgunluğu yaşayanlara enerji üfler.. hedefsiz yığınlara pusula olur.. güneşe sırt dönüp gölgesine takılıp gidenlere hep o ziya kaynağına dönmelerini fısıldar.. devrilme zaafı gösterenlere destek ve dayanak olur.. değişik dâhiyelerle sürüm sürüm hâle gelmiş olanlara kol-kanat açar.. dört bir yanda yankılanıp duran ağlamaları dindirmeye çalışır.. çekilen acı ve ızdıraplarla bîtâp düşmüş olanlarla dert paylaşımına gider.. gariplere yoldaş olma azm u ikdamıyla türlü türlü gurbetlere katlanır.. zalimlerin hayhuyuyla mazlum iniltileri arasına girer.. tulumbası elinde, sürekli yangın söndürmeden yangın söndürmeye koşar.. vicdanının derinliklerinde duyarak sergilediği bu yaşatma hissini, îsâr ruhunu, hep ihlâs-rıza yörüngeli götürme gayreti içinde olur ve her zaman bir ruhanîlik tavrı ortaya koymaya çalışır.

"Seyr anillâh" mazmun ve ufkunu hatırlatan bu duygu bu düşünce ile o sürekli metafizik gerilim içindedir ve sevinmenin yerine sevindirme nağmeleriyle inler durur.. gülme-eğlenme yerine gönüllerde huzur hâsıl etme arkasından koşar.. yaşamaya hep başkalarının ızdırap ve sevinci zaviyesinden bakar.. karanlıkta yol almaya çalışanların sağında solunda meşaleler oluşturur.. hedefe varmayı, vardırmaya bağlı görür.. sağda-solda duyulan âh u zâr ve iniltilere karşı alâkasızlığı dilsiz şeytanlık sayar ve canlı kalmayı, canlara can olmaya bağlar, yürür peygamberler güzergâhında Hazreti Rehber-i Şehinşâh vesayetine.

Diriliş erlerindeki bu hamle ve hareket, mevsimi gelince öyle sürpriz semereler verir ki, yirmi-otuz başağa yürüyen bir tohum gibi bir tane olarak toprakla kucaklaşır, yüzbinlere *"Toprak ol, toprak!.."* mesajları sunar.. ve bir taneyken yüzlerce ile çevresine tebessümler yağdırır.

Çağlayan, Eylül 2019

Karma İndeks

F

H

İ

K

L

M

Kaynakların Tespitinde Faydalanılan Eserler

el-Aclûnî, İsmail b. Muhammed (1087-1162 h.); ***Keşfü'l-hafâ ve müzîlü'l-ilbâs,*** I-II, Müessesetü'r-risale, Beyrut, 1405.

Ahmed İbn Hanbel, Ebû Abdillah Ahmed b. Muhammed eş-Şeybanî (164-241 h.); ***el-Müsned,*** I-VI, Müessesetü Kurtuba, Mısır, tsz.

Aliyyülkârî, Ebu'l-Hasan Nureddin Ali b. Sultan Muhammed (v. 1014/1606); ***el-Esrâru'l-merfûa fi'l-ahbâri'l-mevdûa,*** *[Tahkîk: Muhammed b. Lütfi es-Sabbâğ],* Dâru'l-emâne-Müessesetü'r-risâle, Beyrut, 1391/1971.

Bediüzzaman, Said Nursî (1877-1960); ***Lem'alar,*** Şahdamar Yayınları, İstanbul, 2010.

__________; ***Sözler,*** Şahdamar Yayınları, İstanbul, 2010.

__________; ***Tarihçe-i Hayat,*** Şahdamar Yayınları, İstanbul, 2010.

el-Beyhakî, Ebû Bekir Ahmed İbnü'l-Hüseyin (384-458 h.); ***Delâilü'n-nübüvve ve ma'rifetü ahvâli Sahibi'ş-şerîa*** I-VII, Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut, 1985.

el-Buhârî, Ebû Abdillah, Muhammed İbn İsmail (v. 256 h.); ***Sahîhu'l-Buhârî,*** I-VIII, el-Mektebetü'l-İslâmiyye, İstanbul, 1979.

ed-Dârimî, Abdullah b. Abdirrahman (181-255 h.); ***es-Sünen,*** I-II, Dâru'l-kitâbi'l-Arabî, Beyrut, 1407/1987.

Ebû Dâvûd, Süleyman b. Eş'as es-Sicistânî (202-275 h.); ***es-Sünen,*** I-V, Çağrı Yayınları, 2. baskı, İstanbul, 1413/1992.

el-Hâkim, Ebû Abdillah Muhammed b. Abdillah en-Neysâbûrî (v. 405 h.); ***el-Müstedrek ale's-Sahîhayn,*** I-IV, *[Tahkîk: Mustafa Abdülkadir Atâ],* Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut, 1990.

el-Halebî, Ali b. Burhaneddin (v. 1044 h.); ***İnsanü'l-uyûn fî sîreti'l-Emînî'l-Me'mûn (Sîret-i Halebiyye),*** I-III, Dâru'l-ma'rife, Beyrut, 1400.

İbn Asâkir, Ebu'l-Kâsım Sikatüddîn Ali b. Hasan b. Hibetillah (v. 571/1176); ***Târîhu Dimaşk,*** I-LXX, Dâru'l-fikr, Beyrut, 1417/1996.

İbn Ebî Şeybe, Ebû Bekir Abdullah b. Muhammed (v. 235 h.); ***el-Musannef fi'l-ehâdîs ve'l-âsâr,*** I-VII, *[Tahkîk: Kemal Yusuf el-Hût],* Mektebetü'r-Rüşd, Riyad, 1409 h.

İbn Hibbân, Ebû Hâtim Muhammed b. Hibban b. Ahmed et-Temîmî el-Bustî (v. 354 h.); ***Sahîhu İbn Hibbân,*** I-XVI, *[Tahkik: Şuayb el-Arnavut],* Müessesetü'r-risale, Beyrut, 1414/1993.

İbn Mâce, Muhammed b. Yezîd el-Kazvînî (207-275 h.); ***es-Sünen,*** I-II, Çağrı Yayınları, 2. baskı, İstanbul, 1413/1992.

İbnü'l-Mübarek, Abdullah İbnü'l-Mübarek el-Mervezî (118-181); ***ez-Zühd li'bni'l-Mübarek***, (Tahkik: Habiburrahman el-A'zamî), Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut, tsz.

el-Münâvî, Zeynüddin Muhammed Abdürrauf b. Tâci'l-ârifîn b. Ali (v. 1031/1622); ***Feyzu'l-Kadîr şerhu Câmii's-sağîr,*** I-VI, el-Mektebetü't-ticâriyyetü'l-kübrâ, Mısır, 1356 h.

Müslim, Ebu'l-Hüseyn el-Haccâc en-Neysâbûrî (206-261 h.); ***Sahîhu Müslim,*** I-V, *[Tahkik: Muhammed Fuad Abdulbakî],* Dâru ihyâi't-türâsi'l-Arabî, Beyrut, tsz.

en-Nesâî, Ebû Abdirrahman Ahmed b. Şuayb (v. 215-303 h.); ***es-Sünen,*** I-VIII, Çağrı Yay., 2. baskı, İstanbul (1413-1992).

es-Sehâvî, Ebu'l-Hayr Şemsüddin Muhammed b. Abdurrahman (v. 902/1497); ***el-Makâsıdü'l-hasene,*** *[Tahkik: Muhammed Osman]* Dâru'l-kitâbi'l-Arabî, Beyrut, 1405/1985.

es-Semerkandî, Ebu'l-Leys Nasr b. Muhammed b. Ahmed (v. 373/983); ***Tefsîru'l-Kur'ân (Bahru'l-ülûm),*** I-III, Dâru'l-fikr, Beyrut, tsz.

es-Serahsî, Ebû Bekir Muhammed b. Sehl (v. 483/1090); ***el-Mebsût,*** I-XXX, Dâru'l-ma'rife, Beyrut, tsz.

Seyyid Kutub, (v. 1386/1966); ***Fî Zılâli'l-Kur'ân,*** I-VI, Dâru'ş-Şurûk, Beyrut. 1406/1986.

es-Süyûtî, Abdurrahman b. el-Kemal Celâlüddîn (849-911 h.); ***el-Hâvî li'l-fetâvâ fi'l-fıkh ve ulûmi't-tefsîr, I-II,*** *[Tahkik: Abdüllatif Hasan Abdurrahman],* Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut, 1421, h.

et-Taberânî, Ebu'l-Kasım Süleyman b. Ahmed (260-360 h.); ***el-Mu'cemü'l-evsat,*** I-IX, *[Tahkik: Tarık b. Ivazillah b. Muhammed, Abdülmuhsin*

b. İbrahim el-Huseynî], Dâru'l-Harameyn, Kahire, 1415 h.

________; ***ed-Dua,*** *[Tahkik: Mustafa Abdülkadir Atâ]*, Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut, 1413.

et-Tirmizî, Ebû Îsâ Muhammed b. Îsâ b. Sevre (209-279 h.); ***el-Câmiu's-Sahîh,*** I-V, Çağrı Yayınları, 2. baskı, İstanbul, 1413/1992.

0153-12021203303